

KERETTANTERVI AJÁNLÁS
AZ ÖSSZEVONT OSZTÁLYOKKAL
MŰKÖDŐ KISISKOLÁK SZÁMÁRA

1-4. évfolyamon

A tantervi ajánlást összeállították:

Dr. Csonka Csabáné, közoktatási szakértő
Dr. Szilágyi Imréné, közoktatási szakértő

Lektorálta:

Sasné Antal Gabriella, közoktatási szakértő

Kiadja: az Oktatási és Kulturális Minisztérium Közoktatási Főosztálya
Felelős kiadó: Csillag Márta főosztályvezető

ELŐSZÓ

Az összevont osztályokban végzett munka, a tanító mesterségbeli tudását igazoló tevékenység. A legnehezebb, ugyanakkor a legtöbb tapasztalatot adó lehetősége minden pedagógusnak. Tudjuk, hogy nehéz alkalmazkodni a változásokhoz, amelyek a közoktatás tartalmi korszerűsítése nyomán, az iskolák önrendelkezését, önrányítását, a gyermekanyaghoz való alkalmazkodást helyezik előtérbe.

A 2007-ben ismét átdolgozott, új nézőpontot adó Nemzeti Alaptantervhez, új kerettantervek készültek. Az Oktatási és Kulturális Minisztérium kerettantervéhez, az összevont osztályoknak ajánlott kerettantervi ajánlás, a helyi gondolkodáshoz rugalmasan alkalmazható összeállítás. Minden fontos változást tartalmaz, amely az átdolgozásban, a bevezető és kezdő szakasz tanításában fontos. Elsősorban arra törekedtünk, hogy a helyi tantervként való használathoz jól áttekinthetően jelenítsük meg az 1-4. évfolyamon az alapvető készségek, képességek, kompetenciák fejlesztéséhez szükséges tanulói tevékenységeket. Kérjük, ne feledjék, a kiválasztott tananyagtartalmak feldolgozásakor, a feldolgozás tempójának meghatározásakor, a pedagógiai módszerek és eszközök kiválasztásakor elengedhetetlen a tanulócsoporthoz és az egyes tanulók fejlődési jellemzőinek ismerete.

Abban a hitben adjuk át ajánlásunkat, hogy tanító kollégáink az eredményes fejlesztés érdekében, sikeresen alkalmazzák és körülményeikhez adaptálják az összeállítást.

Budapest, 2008. március 17.

Dr. Csonka Csabáné

Célok és feladatok a bevezető és kezdő iskolaszakaszban

1-4. évfolyamon

Az alapfokú nevelés-oktatás első négy évre terjedő pedagógiai szakaszának alapvető jellemzője az alapozás. Négyéves időtartama két kisebb, eltérő képzési célú szakaszra tagolódik.

Az első két iskolai év bevezető szakasz, szerepe szerint előkészít az iskolai tanulmányokra. Gyermekre figyelő fokozatossággal vezet át az óvoda játékközpontú tevékenységeiből az iskolai tanulás szervezeti kereteibe, tevékenységrendszerébe és szokásrendjébe. Felhasználja és továbbfejleszti az iskolába kerülő gyerek természetes tanulási motiváltságát, a megismerés és a megértés iránti érdeklődését, nyitottságát. Széles teret enged játék- és mozgásigényének kielégítéséhez. Kedvező feltételeket teremt a természetes fejlődési, érési folyamatok kiteljesedéséhez. Előkészíti, megalapozza a kulcskompetenciák kifejlődésének folyamatát.

A tanító feltérképezi a tanulók egyéni fejlesztési szükségleteit. A gyerekek közötti különbségeket természetesként fogadja el. Kellő időt enged a tanulási feladatok pszichológiai feltételeinek beéréshez, és személyre szóló fejlesztéssel és értékeléssel esélyt teremt a sikeres iskolai pályafutás, valamint az élethosszig tartó tanulás biztonságos megalapozásához, az egységes műveltségbeli alapok megszerzéséhez.

A kezdő iskolaszakaszban, az iskolakezdés 3-4. évében folytatódnak a fenti fejlesztési prioritások, de fokozatosan átalakul a tanulás jellege. Egyre inkább előtérbe kerülnek a teljesítményelvárások által meghatározott tanulási feladatok, a fejlesztési követelményeknek való megfelelés igénye.

A tanítási tartalmak feldolgozásának folyamata a kisiskolások nevelésében a tanulók együttműködésére épül, kooperatív technikákkal operál. A tanulók fejlettségére és fejlesztési szükségleteire figyelve, differenciált tervezéssel és tanulásirányítással fokozatosan növeli a tanító a terhelést és a teljesítményelvárásokat. A tanulók előmenetelét fejlesztő értékeléssel segíti elő. Élmenyszerű tanúlással, problémahelyzetekből kiinduló izgalmas tevékenységekkel, kreativitást ösztönző feladatokkal fejleszti a kulcskompetenciák összetevőit: az alapvető rutinokat, képességeket és alapkészségeket, formálja az attitűdöket, közvetíti az elemi ismereteket, tanulási és magatartási szokásokat alakít. Megtapasztaltatja az ismeretszerzés korszerű forrásait, azok eszközként való felhasználásának módját, megtanítja és gyakoroltatja az elemi tanulási módszereket és technikákat. A tanulók fokozatosan gyarapodó ismereteit rendszerbe szervezi. Aktivizálja a már megszerzett tudást az új tanulási feladatok megoldásához.

A tanító egészséges egyensúlyt teremt a nevelési és oktatási feladatok rendszerében. Kíváncsiságtól és érdeklődéstől motivált, szabályozott és kötetlen tevékenységek célszerűen kialakított rendszerében fejleszti a kisgyermekben a felelősségtudatot, a kitartást, az önállóságot, megalapozza a reális önértékelést. Mintákat és gyakorlóterepet ad magatartási normák, szabályok elsajátításához, a társas közösségekben való részvétel és együttműködés tanulásához, a problémamegoldáshoz, konfliktuskezeléshez. Megerősíti a humánus magatartásformákat, szokásokat, és a gyermek jellemét formálva elősegíti a személyiség fejlődését, érését, a felelős állampolgári magatartás megalapozását.

Az esélyteremtés érdekében támogatja az egyéni képességek, a tehetség kibontakozását, tervezetten segíti a tanulási nehézségekkel küzdő, a sajátos nevelési igényű tanulókat. Kiemelten törődik azoknak a hátrányoknak a csökkentésével, amelyek a gyermekek szokásostól eltérő ütemű fejlődéséből adódnak.

A feldolgozásra kerülő tanítási tartalmak mennyiségének, nehézségi fokának, a haladás tempójának meghatározásában, valamint a tanítási módszerek, eszközök és munkaformák alkalmazásával kapcsolatos döntéshozatalban mindenkor a tanulók fejlettségi jellemzői és fejlesztési igényei az irányadók.

Értékközvetítő szerep

A gyerekek nemcsak az iskolában tanulnak. Sokféle más forrásból is bőséges tapasztalatok, ismeretek birtokába jutnak. Ezeket az iskolának számon kell tartania, fel kell használnia nevelő munkájában. Különösen fontos feladata, hogy sajátos eszköz- és hatásrendszerével olyan értékrendet közvetítsen, amelyik segít a gyerekeknek a spontán hatások és az őket érő információáradat kezelésében, értékelésében, az elfogadásukról való döntésekben.

Az iskola célirányosan meghatározott értékrendjének közvetítésében – a kisiskolások nevelésében – kitüntetett szerepe van:

- az iskola légkörének, információforrásokkal kapcsolatos nyitottságának,
- a tanító és a tanulók érintkezésének és együttműködésének,
- a kortársakkal kialakított magatartási kultúrának,
- a gyerekek nevelésében a szülői házzal kiépített partneri viszonyinak, függetlenül a szülők társadalmi és kulturális háttérétől,
- az irányított társadalmi tapasztalatszerzésnek, mely kiterjed a társadalom minél szélesebb spektrumára,
- a spontán szerzett tapasztalatok és tudás feldolgozásának (elemzésének, értékelésének) és felhasználásának,
- különféle élethelyzetek tanulmányozásának (feladathelyzetek, tanulási szituációk, konfliktushelyzetek, veszélyhelyzetek, versengések, önkiszolgálás, másság jelenléte stb.),
- az oktatás kultúraközvetítő, értékörző hatásának, mely kultúra reprezentálja az országban lakók sokszínűségét.

E csatornákon keresztül valósulhat meg már kisiskolás korban olyan értékek megtapasztalása és - az ismétlődő helyzetek újbóli átélése során – belsővé válása, amelyek alapozzák:

- az aktív és felelős – nemzeti és uniós - állampolgári létre,
- a modern gazdálkodásban való hasznos részvételre és
- a közös nemzeti érdekek szolgálatára való eredményes felkészítést az intézményes nevelés keretein belül.

Ilyen értékek például:

- *az emberi együttélés és kapcsolattartás értékei:* egymás megbecsülése, a személyiség belső értékei iránti fogékonyság, az önértékek felismerése, az érdekérvényesítés, a kölcsönösség, a másság természetesként való elfogadása, a közösség ügyei iránti érdeklődés és feladatvállalás, a szabad véleménynyilvánítás, az önállóság;
- *a tanulás és a munka világához kapcsolódó értékek:* a tevékenységmotiváció, a megismerés és az alkotó tevékenység iránti igény, a feladatért vállalt egyéni és közös felelősség, a feladat és a munka megosztása, együttműködés, megbízhatóság, kitartás a feladatok teljesítésében, tapasztalatok az erőfeszítés, a teljesítmény, a sikeresség összefüggéseiről, a vállalkozó kedv, a sikerek és a kudarcok elviselése, az újra kezdés képessége, a tervszerűség, gazdaságosság, igényesség a tevékenységek megvalósításában, önellenőrzés;

- az értékőrző magatartás jellemzői: nyitottság, érdeklődés a saját és más népek kultúrája iránt, hagyományőrzés, a természeti, a társadalmi és a technikai környezet értékeinek és veszélyeztetettségének felismerése és tudatos védelme.

Kiemelt fejlesztési feladatok

Énkép, önismeret

Az első négy iskolai év bevezető időszakában az iskolába kerüléssel együtt járó tanulási mód, környezet és tevékenység váltást lassú átmenettel szükséges segíteni és minél inkább törésmenettessé tenni a gyerekek számára.

A tanító biztonságerzetet fokozó, a tanulási sikerek gyakori megélésének és elismerésének feltételrendszerét megteremtő, tapintatos és szeretetteljes bánásmódja teszi lehetővé, hogy a kisiskolások felfedezhessék belső értékeiket, s megtalálják helyüket az iskolai közösségekben, egész életre szólóan megszeressék a tanulást. A társakkal és a tanítóval való együttműködés során kipróbálhatják, hogy mire képesek, megtapasztalhatják a feladatokkal való megküzdés élményét, próbára tehetik fejlődő önállóságukat, s nem végzetes kudarcként, hanem hasznosuló tanulással élhetik meg sikertelen próbálkozásaikat is. A reális énkép és a jó önismeret a szociális és állampolgári kompetencia egyik fontos pillére.

Hon-és népismeret

A kisiskolások különösen nyitottak, fogékonyak e fejlesztési terület irányában. Ezért is olyan fontos, hogy a tanító minden lehetőséget - pl. az olvasmányok tartalmát, a közös éneklés, zenélés élményét, a képzőművészeti alkotásokkal való találkozás alkalmait, a társadalmi, természeti és technikai környezetből szerzett tapasztalatokat és ismeretbővítést - célirányosan használjon fel ahhoz, hogy a haza fogalmát megtöltse tartalommal, gondoskodjon a nemzeti kultúra értékeinek átörökítéséről, ösztönzést adjon a nemzeti hagyományok ápolására és a hazaszeretet példáinak megmutatása mellett a hazaszeretet tevékenységekben megnyilvánuló gyakorlásához is feltételeket teremtsen. Ez a pedagógiai tevékenység természetesen csak akkor lesz teljes értékű, ha már kisiskolás korban megkezdődik a hazánkban élő nemzetiségek és népcsoportok iránti figyelem és nyitottság megalapozása, a kulturális értékekkel való ismerkedés, és az elfogadásukra, a megbecsülésükre, a tiszteletükre való ráhangolás, a sztereotípiák és előítéletek kialakulásának megelőzése. A fejlesztéshez felhasznált műalkotásokkal való foglalkozás feltételt teremt az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciáinak fejlesztéséhez, valamint a szociális és állampolgári kompetenciák gyakorlásához.

Az európai azonosságtudat – egyetemes kultúra

A jól megalapozott nemzeti azonosságtudatra épülhet fel az a fogékonyság és nyitottság, mely befogadóvá tesz más kultúrák iránt, ösztönzést ad a külföldi kortársakkal való kapcsolatépítéshez. Mindez azért fontos, mert olyan kitekintés, élmény és tapasztalás birtokába juttat, amelyik a későbbiekben utat nyithat, és feltételt képez az európai identitás fejlődéséhez, az egyetemes emberi kultúra értékeinek elfogadásához, a szociális és állampolgári kompetenciák tartalmi gazdagításához. A sikerességet befolyásoló tényező az idegen nyelvi kompetencia eredményes fejlődése.

Aktív állampolgárságra, demokráciára nevelés

A sokféle közös tanulási és szabadidős iskolai tevékenységben való részvétel a szociális és állampolgári kompetenciák kiváló gyakorlóterepe. A gyerekek többféle szerephelyzetben próbálhatják ki magukat, tapasztalatokat szerezhetnek a gyermeki jogok gyakorlásáról, a szabad véleménynyilvánításról, az együttélés, az alkalmazkodás, a társas érintkezés formáiról és működéséről, a másság elfogadásáról, valamint a rasszizmus, előítéletek elutasításáról. Elsajátíthatják azokat az alapvető ismereteket, magatartási normákat, szabályokat és szokásokat, amelyek megalapozhatják a társadalmi, természeti és technikai környezetükkel kapcsolatos pozitív attitűdjeiket, elősegítve ezzel szocializációjuk sikerességét. E nevelési feladat fontos tartalmi eleme a veszélyhelyzeti magatartáskultúra fejlesztése (*katasztrófavédelem*). A megvalósításban a hangsúly ebben az életkori szakaszban az adekvát magatartásformák kialakításán van. Különböző magatartási stratégiák megismertetésével és gyakoroltatásával fel kell készíteni a kisiskolást a veszélyhelyzetek (árvíz, tűz, veszélyes anyagokkal való találkozás, szélsőséges időjárási jelenségek, járványok, erőszakos és környezetpusztító

magatartási megnyilvánulások) felismerésére és arra, hogy mit tegyen a megelőzés érdekében, illetve a már kialakult katasztrófa szituációkban. E folyamatban tanító kitértetett feladata az is, hogy megalapozza a tanulóknak a veszélyhelyzetek megelőzéséhez szükséges felelősséget, cselekvőkészséget és elkötelezettséget. (A nevelési feladat megvalósításához különösen az ember és társadalom, az ember a természetben, valamint az életvitel és gyakorlati ismeretek műveltségterület tartalmának feldolgozása kínál széleskörű lehetőséget.)

Gazdasági nevelés

A gyerekek általános műveltségének megalapozásához, állampolgári kompetenciáik fejlesztéséhez tartozik, hogy már kisiskolás korukban tisztában legyenek a munka értékteremtő és létfenntartó szerepével és korosztályuknak megfelelő szinten bánni tudjanak a pénzzel. Ismerjék a fizetőeszközöket, azok nagyságrendjét. Szerezzenek tapasztalatokat családjuk pénzfelhasználásáról, annak tervezhetőségéről és a pénzzel, az idővel, az anyaggal, az erővel stb. való takarékoságról, a közösség vagyonának keletkezéséről és megbecsüléséről.

A gazdasági nevelés fontos területe a tudatos fogyasztói szemlélet megalapozása. Eredményességében meghatározó a kisiskoláskori szemléletformálás szerepe. Ezért korán el kell kezdeni a gyerekek környezetkímélő, helyes vásárlási szokásainak alakítását, a reklámok szerepének és káros hatásainak tudatosítását, a termékek racionális kiválasztási szempontjainak megismertetését, a szükségletek kielégítésében a takarékosági szempontok jelentőségének felismertetését és gyakoroltatását.

Környezettudatosságra nevelés

Az iskolába lépő kisgyerekek az óvodából sok olyan hasznos tapasztalatot, élményt és érzelmi alapvetést hoz, amelyek megalapozza az alsó tagozat tudatosító, attitűdformáló, szokásalakító tevékenységét a környezettudatos és felelős állampolgári magatartás formálásához.

A kisiskolásoknak a természet értékei és problémái iránti fogékonyságának, környezetkímélő magatartásának továbbfejlesztésében kiemelt szerepe van a személyes tapasztalatoknak és az ismételt átélt élethelyzeteknek. Ezek többféle nézőpontból történő megbeszélésének, értékelésének, a vélemények ütköztetésének és a pozitív magatartásformák folyamatos gyakorlásának. Különösen fejlesztő hatásúak a gyermekek környezetében megfigyelhető és jól érzékelhető környezeti problémaszituációk, válságjelenségek megoldására szervezett - a gyerekek öntevékenységére, ötleteire építő - kreatív feladatok és projekt-jellegű tevékenységek.

A tanulás tanítása

Kisiskolás korban a hatékony önálló tanulási kompetencia leginkább az érdeklődés, a kíváncsiság és a kompetenciára törekvés által motivált közös és egyéni tanulási tevékenységek keretében problémahelyzetek megoldásával, kreativitást igénylő érdekes feladatokkal, a már megszerzett tudás szüntelen mozgósításával, új helyzetekben való felhasználásával fejleszhető. E tevékenységek közben alakulnak a későbbi - felnőtt kori - munkavégzéshez nélkülözhetetlen akarati jellemzők, érzelmi viszonyulások és képesség összetevők (tervezés, döntés, visszacsatolás, együttműködés, megbízhatóság, sikerek megélése, a kudarcok elviselése, újrakezdés, kitartás, önellenőrzés, értékelés stb.), melyek az élethosszig tartó tanulás eredményességét is meghatározzák. Szükséges, hogy ne csak a tanító direkt irányítása mellett, hanem szabadon választható témákban, kötetlen szervezésű és társas tanulási helyzetekben is kipróbálhassák képességeiket a tanulók, s ismerjék meg és használják a tanulás korszerű eszközeit, iskolán kívüli színtereit és lehetőségeit (pl. könyvtári szolgáltatások, IKT, múzeum, színház, művelődési központ) is.

Az önálló tanulás képességének megalapozásához eszközként szolgál az anyanyelvi kompetencia és a digitális kompetencia fejlettsége. Elengedhetetlen, hogy a gyerekek már ebben az életkorban elemi szintű tapasztalatokat szerezzenek arról, hogy hogyan lehet az IKT eszközöket az önálló ismeretszerzés szolgálatába állítani. A tanulás eredményességét befolyásoló gondolkodási műveletek és értelmi képességek fejlesztése mellett a tanító fontos feladata, hogy fejlessze a tanulás belső motívumait és teremtsen lehetőséget az olvasás-szövegértés fejlődésének függvényében az alapvető tanulási technikák tapasztalati megismerésére, kipróbálására és aktivizálására, valamint időben kezdje el a tanulási szokásrend alakítását (pl. tanulási sorrend, időtervezés, könyvtárhasználat, szöveghasználat, önellenőrzés, hibajavítás) mind a tanórai, mind pedig az egész napos nevelésben.

Testi és lelki egészség

A kisiskolás egészséges fejlődését és eredményes tanulását döntő mértékben befolyásolja, hogy az iskola milyen mértékben és módon elégíti ki mozgásigényét. Ezért a mozgáskultúra célirányos, szervezett fejlesztése mellett naponta kellő időt szükséges biztosítani a kötetlen játékra és a szabadlevegőn szervezett mozgásra.

A tanulók egészséges tanulási környezetének megszervezése, elhelyezése, a humánus, szeretetteljes bánásmód és szorongásmentes légkör megteremtése mellett a tanítónak figyelemmel kell kísérnie - a testi-lelki egészség védelmében - a gyermekek testi fejlődését és otthoni nevelését is, hogy adott esetben teljesíthesse védő-segítő feladatait.

A felvilágosító munkának ki kell terjednie az egészséges életmód, a helyes táplálkozás, az egészséges napirend, a test, a ruházat és a környezet ápolása iránti érdeklődés és igény felkeltésére, a kapcsolódó szokások alakítására és az ismeretek tudatosítására. A tanító modell szerepe ezen a területen megkülönböztetett jelentőségű.

A lelki egészség fontos összetevője a kortárskapcsolatok szerveződése, a közösségben elfoglalt pozíció, a barátkozás sikeressége. Ezek kedvező alakulásához esetenként a tanító segítsége, indirekt irányítása is szükséges. Olyan pedagógiai eljárások alkalmazása kívánatos, amelyek hatására a mellőzést, a kirekesztést, a sértő elzárkózást, a féktelen indulati megnyilvánulásokat felváltja a csoportban az elfogadás, a türelem, készség az együttműködésre, az egymás segítése, az őszinte hangnem, a kölcsönös megbecsülés.

Felkészülés a felnőtt lét szerepeire

Az alapozás igényével már a kisiskolások nevelésében is megjelenik az állampolgári nevelés. Itt elsősorban a társadalmi tapasztalatok szerzése (pl. foglalkozások megismerése, a társadalmi munkamegosztás konkrét eseteinek megfigyelése, a felnőtt szerepekhez kapcsolódó szerepjátékok, magatartásformák, személyközi kapcsolatok elemzése, modellezése konkrét esetek kapcsán), az attitűdformálás, a magatartási minták közvetítése a cél. A nevelés fontos, új területe a kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia összetevőinek fejlesztése. Olyan személyiségvonások formálása, amelyek a későbbiekben nélkülözhetetlenek az értékes társadalmi tevékenységekben való részvételhez, az egyén boldogulásához (pl. érdekérvényesítés kockázatvállalás, kreativitás, problémafelismerés, a tervezés és végrehajtás végig vitele, megbízhatóság, precizitás, felelősségvállalás, kitartás, újrakezdés). A fejlesztés keretét a célirányosan szervezett tanulási és szabadidős tevékenységek és a természetes élethelyzetek adják.

Ajánlás a tantárgyak követelményeinek teljesítéséhez rendelkezésre álló időkeret felhasználására

Az 1-4. évfolyam ajánlott tantárgyi rendszere és az óraszámok

Az ajánlás az összevontság körülményeinek megfelelően többféle óratervi változatot kínál, lehetőség szerint megőrizve az első és második évfolyamon, a szabadon tervezés lehetőségét is.

Az óratervek kialakítása az alábbi szempontok figyelembevételével történt:

- a közoktatási törvényben az általános iskola bevezető és kezdő szakaszára meghatározott kötelező óraszámok,
- a Nat műveltségi területekre előírt százalékos időarányok,
- a testnevelés tanítására a közoktatási törvényben meghatározott időkeret,
- az intézmények gyakorlatában általánosan elfogadott és használt tantárgyi rendszer,
- választási lehetőség a helyi sajátosságoknak, igényeknek való megfeleléshez.

A NAT műveltségterületeinek megjelenése a tantárgyak rendszerében

Jelen kerettantervi változat a NAT valamennyi műveltségterületének – alsó tagozatra meghatározott – fejlesztési tartalmait belefoglalja a tantárgyak rendszerébe. A műveltségi területek és a tantárgyak megfeleltetését az alábbi táblázat mutatja.

A Nat műveltségi területei	Tantárgyak
<i>Magyar nyelv és irodalom Ember és társadalom Művészetek: (Dráma és tánc) Informatika (Könyvtári informatika)</i>	Magyar nyelv és irodalom
<i>Matematika</i>	Matematika
<i>Informatika*</i>	Informatika
<i>Élő idegen nyelv</i>	Idegen nyelv
<i>Ember a természetben Ember és társadalom</i>	Környezetismeret
<i>Művészetek Ember és társadalom</i>	Ének-zene
<i>Művészetek</i>	Rajz és vizuális kultúra
<i>Életvitel és gyakorlati ismeretek Ember és társadalom Ember a természetben</i>	Technika és életvitel
<i>Testnevelés és sport</i>	Testnevelés és sport

*Megjegyzés: Az Informatika műveltségterület tanítási tartalmai alkalmazás jelleggel valamennyi tantárgy tanításában jelen vannak.

A kerettantervi ajánlás szerkezete

Tanítási tartalmak

Az egyes tantárgyak tantervei évfolyamokra bontva jelenítik meg azokat az ajánlott tanítási *tartalmakat, témaköröket*, amelyek a tanulói tevékenységek keretét, s egyúttal az egységes műveltségbeli alapok tartományát adják.

Az évfolyamok egymás mellé rendezett tartalmi segítenek abban, hogy az összevonás jellegének megfelelő kiválasztás egyszerű legyen, a helyi tantervet áttekinthetően lehessen tervezni. Formailag szinte tanmenetszerű ezért, a kisiskolai ajánlás tanterve. A célok, feladatok tartalmi minden tantárgy esetében a a NAT 2007-es korrigált változatához igazodnak, a kompetencia-fejlesztés hangsúlyával, a fejlesztési feladatok egybeépítésével készültek el. A teljesítmény elvárások táblázatos összesítése, az értékelés szempontjainak korszerű megfogalmazása után tantárgyanként felsoroltuk az alkalmazásra javasolt taneszközöket is.

Teljesítmény elvárások

Az első négy iskolai év képzési jellegének és belső szakaszolásának megfelelően a kerettanterv csak a második év végétől fogalmaz meg várható fejlesztési eredményeket. Ezeket azonban nem a továbbhaladás feltételének igényével, hanem *a következő tanévi fejlesztés feltételeinek* leírásaként adja meg, tájékozási pontokat kínálva ezzel a tanulók fejlődésmenetének követéséhez és az elért eredmények szöveges értékeléséhez. A közoktatási törvény értelmében csupán a 4. évfolyam második félévében kerül sor a tanulók teljesítményelvárásokhoz igazodó érdemjegyekkel, illetve osztályzatokkal kifejezett értékelésre. A kerettanterv ezért a kezdő szakasz végére már *továbbhaladási feltételeket* fogalmaz meg annak eldöntéséhez, hogy a tanuló felsőbb évfolyamon folytathatja-e tanulmányait a következő tanévben.

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A fejlesztésközpontú pedagógiai gyakorlatban a tanulói tevékenységek és teljesítmények, valamint a tanulók fejlődésmenetének értékelése az elért fejlesztési eredmények mentén történik. Az értékelés személyre szóló és nem minősítő jellegű, tehát abból indul ki, hogy a gyerek hol tart a fejlődés folyamatában. Rámutat az aktuális - a korábbi saját teljesítményekhez viszonyított tanulási eredményekre, a további fejlődés szükségességére. Útmutatást és biztatást ad a továbblépéshez, hogy a gyerek tudatosan és szívesen végezze tanulási feladatait és minél jobban megközelítse a majdani kimeneti elvárásokat.

A jó értékelés értékrendet közvetít, megerősít és nem megszegyenít. Segíti a személyiség egyén és közösség szempontjából fontos értékeinek felismerését, az elvárások megértését, értelmezését és belülről motivál a további erőfeszítésekre.

A kisiskolás korosztály fejlesztésében különösen fontos szerepe van a fejlesztő értékelésnek, mely végigkíséri a tanulás folyamatát és döntő többségében szóbeli, szöveges értékelés. Ez elsősorban a tanító feladata, de értékelhetik egymást vagy önmagukat is a tanulók. Az írásbeli feladatok azonnali kijavítása és javíttatása a fejlesztés meghatározó feltétele. Itt is bevonhatók az értékelésbe a tanulók, azonban a tanító írásbeli szöveges észrevételei, megjegyzései, melyek fejlődésüket segítő lényeges szempontokra irányítják a tanulók figyelmét, semmivel nem pótolhatók. Ezekre a folyamatos szóbeli és írásbeli értékelésekre épülnek a félévi és tanév végi szummatív értékelések. A közoktatási törvénynek megfelelően (1.:70.§) írásban és szövegesen kell értékelni a tanulókat az alsó tagozat valamennyi évfolyamán félévkor, és az első három tanév végén. A 4. tanév második félévétől kerül sor a tanulási teljesítmények osztályzatokkal történő értékelésre.

A tanulók szó és írásbeli szöveges értékeléséhez, valamint a negyedik évfolyam második félévében az érdemjegyekkel, illetve az osztályzatokkal történő értékeléshez a kerettanterv egyes tantárgyi területeinél felsorolt értékelési szempontok adnak eligazítási pontokat. Ezek mindegyikét természetesen nem kell figyelembe venni a tanítónak, amikor értékelő tevékenységét végzi. Szükség szerint válogathat, rangsorolhat, súlyozhat vagy emelhet be újabb szempontokat az adott időszak fejlesztési céljainak megfelelően, illetve az adott tanuló fejlesztési szükségleteihez igazodó prioritások figyelembevételével.

A kisiskolák igényeikhez, sajátos feltételrendszerükhöz igazodva más tantárgyi szerkezetet is kialakíthatnak e kerettantervi változat időarányainak és tantárgyi tartalmainak felhasználásával. Például létrehozhatnak komplex művészeti blokkot vagy integrált tantárgyat több műveltségterület összekapcsolásával, időkereteinek felhasználásával. Az 1-4. évfolyamon kedvezhet a projekt jellegű tanulásszervezésnek a magyar, a környezetismeret és a technika tartalmainak egybeszervezése, és gazdaságossá teheti az időfelhasználást az informatika beillesztése a matematika tantárgy keretei közé. A lényeg az, hogy a tantárgyi szerkezet megváltoztatásával ne csorbuljon a bevont műveltségi területek fejlesztési feladatainak teljesülése, maradéktalanul érvényesüljenek a fejlesztési prioritások.

ÖSSZEVONT ÓRATERVEK TÍPUSAI

Hetes óraterv az összevont osztályú tanulócsoporthok 1-2. évfolyamai számára

	1. évfolyam		2. évfolyam	
	Közvetlen	Önálló	Közvetlen	Önálló
Magyar nyelv és irodalom	3/111	4/148	3/111	4/148
Idegen nyelv				
Matematika	3/111	3/111	3/111	3/111
Informatika				
Környezetismeret	1/37	---	1/37	---
	közös közvetlen			
Technika és életvitel			1/37	
Rajz és vizuális kultúra			1/37	
Ének-Zene			1/37	
Testnevelés			3/111	
Heti kötelező óraszám összesen	13+7=20 óra		13+7=20 óra	
Évi óraszám összesen	740 óra		740 óra	
Nem kötelező tanórai foglalkozások száma	2 óra			
Felzárkóztató egyéni foglalkozás heti óraszám	2 óra			

Hetes óraterv az összevont osztályú tanulócsoporthok 2-3. évfolyamai számára

	2. évfolyam		3. évfolyam	
	Közvetlen	Önálló	Közvetlen	Önálló
Magyar nyelv és irodalom	3/111	3/111	3/111	3/111
Idegen nyelv				
Matematika	3/111	3/111	3/111	3/111
Informatika				
Környezetismeret	1/37	1/37	1/37	1/37
	közös közvetlen			
Technika és életvitel				1/37
Rajz és vizuális kultúra				1/37
Ének-Zene				1/37
Testnevelés				3/111
Heti kötelező óraszám összesen	13+7= 20 óra		13+7= 20 óra	
Évi óraszám összesen	740 óra		740 óra	
Nem kötelező tanórai foglalkozások száma	2 óra			
Felzárkóztató egyéni foglalkozás heti óraszám	2 óra			

Hetes óraterv az összevont osztályú tanulócsoportok 3-4. évfolyamai számára

	3. évfolyam		4. évfolyam	
	Közvetlen	Önálló	Közvetlen	Önálló
Magyar nyelv és irodalom	3/111	3/111	3/111	3/111
Idegen nyelv			1,5/55,5	1/37
Matematika	3/111	3/111	3/111	2/74
Informatika			1/37	---
Környezetismeret	1/37	1/37	1/37	1/37
	közös közvetlen			
Technika és életvitel			1/37	
Rajz és vizuális kultúra			1/37	
Ének-Zene			1/37	
Testnevelés			3/111	
Heti kötelező óraszám összesen	13+7=20 óra		15,5+7=22,5 óra	
Évi óraszám összesen	740 óra		832,5 óra	
Nem kötelező tanórai foglalkozások száma	2,25 óra			
Felzárkóztató egyéni foglalkozás heti óraszám	2 óra			

Hetes óraterv az összevont osztályú tanulócsoporthoz 1-2-3-4. évfolyamai számára

Tantárgy	1. évfolyam		2. évfolyam		3. évfolyam		4. évfolyam	
	Közvetlen	Önálló	Közvetlen	Önálló	Közvetlen	Önálló	Közvetlen	Önálló
Magyar nyelv és irodalom	2/74	4/148	1/37	5/185	1/37	4/148	1/37	5/185
Idegen nyelv							1,5/55,5	1/37
Matematika	1/37	4/148	1/37	4/148	1/37	4/148	1/37	3/111
Informatika							1/37	1/37
Környezetismeret	---	1/37	---	1/37	---	2/74		
	Közös közvetlen							
Magyar nyelv és irodalom		1/37				1/37		
Matematika		1/37				1/37		
Környezetismeret		1/37				1/37		
Technika/Rajz				1/37				
Ének-zene				1/37				
Testnevelés				3/111				
Heti óraszám összesen	11+9=20 óra		10+10=20 óra		10+10=20 óra		12,5+10=22,5 óra	
Évi óraszám összesen	740 óra		740 óra		740 óra		832,5 óra	
Nem kötelező tanórai foglalkozások	2,25 óra							
Felzárkóztató egyéni foglalkozás	2 óra							

Hetes óraterv az összevont osztályú tanulócsoporthok 1-2-3. évfolyamai számára

Tantárgy	1. évfolyam		2. évfolyam		3. évfolyam	
	Közvetlen	Önálló	Közvetlen	Önálló	Közvetlen	Önálló
Magyar nyelv és irodalom	3/111	2/74	2/74	3/111	2/74	3/111
Idegen nyelv						
Matematika	1/37	3/111	1/37	3/111	1/37	3/111
Informatika						
Környezetismeret	---	1/37	---	1/37	---	1/37
	Közös közvetlen					
Magyar nyelv és irodalom	2/74					
Matematika	2/74					
Környezetismeret	1/37					
Technika/Rajz	1/37					
Ének-zene	1/37					
Testnevelés	3/111					
Heti kötelező óraszám összesen	14+6=20		13+7=20		13+7=20	
Évi óraszám összesen	740 óra		740 óra		740 óra	
Nem kötelező tanórai foglalkozások	2 óra					
Felzárkóztató egyéni foglalkozás	2 óra					

Hetes óraterv az összevont osztályú tanulócsoportok 2-3-4. évfolyamai számára

Tantárgy	2.évfolyam		3.évfolyam		4.évfolyam	
	Közvetlen	Önálló	Közvetlen	Önálló	Közvetlen	Önálló
Magyar nyelv és irodalom	2/74	3/111	2/74	3/111	3/111	3/111
Idegen nyelv					1,5/55,5	---
Matematika	1/37	3/111	1/37	3/111	1/37	2/74
Informatika					1/37	---
Környezetismeret	---	1/37	---	1/37	---	1/37
	Közös közvetlen					
Magyar nyelv és irodalom				2/74		
Matematika				2/74		
Környezetismeret				1/37		
Technika/Rajz				1/37		
Ének-zene				1/37		
Testnevelés				3/111		
Heti Kötelező óraszám összesen	13+7=20		13+7=20		16,5+6=22,5	
Évi óraszám összesen	740 óra		740 óra		832,5 óra	
Nem kötelező tanórai foglalkozások				2,25 óra		
Felzárkóztató egyéni foglalkozás				2 óra		

Hetes óraterv az összevont osztályú tanulócsoporthok 1. és 3. évfolyamai számára

	1. évfolyam		3. évfolyam	
	Közvetlen	Önálló	Közvetlen	Önálló
Magyar nyelv és irodalom	4/148	3/111	2/74	4/148
Idegen nyelv				
Matematika	3/111	3/111	3/111	3/111
Informatika				
Környezetismeret	1/37		1/37	1/37
	közös közvetlen			
Technika			1/37	
Rajz			1/37	
Ének-Zene			1/37	
Testnevelés			3/111	
Heti kötelező óraszám összesen	14+6=20 óra		12+8=20 óra	
Évi óraszám összesen	720 óra		720 óra	
Nem kötelező tanórai foglalkozások száma	2 óra			
Felzárkóztató egyéni foglalkozás heti óraszám	2 óra			

Hetes óraterv az összevont osztályú tanulócsoporthok 2. és 4. évfolyamai számára

	2. évfolyam		4. évfolyam	
	Közvetlen	Önálló	Közvetlen	Önálló
Magyar nyelv és irodalom	3/111	3/111	3/111	3/111
Idegen nyelv			1,5/55,5	1/37
Matematika	3/111	3/111	3/111	2/74
Informatika			1/37	---
Környezetismeret	1/37	1/37	1/37	1/37
	közös közvetlen			
Technika			1/37	
Rajz			1/37	
Ének-Zene			1/37	
Testnevelés			3/111	
Heti kötelező óraszám összesen	13+7= 20 óra		15,5+7= 22,5 óra	
Évi óraszám összesen	740 óra		832,5 óra	
Nem kötelező tanórai foglalkozások száma	2,25 óra			
Felzárkóztató egyéni foglalkozás heti óraszám	2 óra			

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM 1–4. évfolyam

Célok és feladatok

A magyar nyelv és irodalom tanítása az alsó tagozaton alapozó jellegű, sokrétű feladatrendszerből álló komplex tantárgy. **Elsősorban az anyanyelvi kompetencia fejlesztésének legfőbb eszköze, műveltségterületi összetettségéből adódóan azonban többféle kulcskompetencia fejlesztéséhez teremt feltételeket, és kitüntetetten kapcsolódik az ember és társadalom, a művészetek, valamint az informatika műveltségterületéhez.**

Folyamatában a tanító a családi és az óvodai anyanyelvi nevelés eredményeiből kiindulva intenzíven fejleszti a szövegértés és szövegalkotás képességét. Új nyelvhasználati tevékenységeket (olvasás, írás, írásbeli szövegalkotás) ismertet meg és gyakoroltat, és a gyermek ösztönös nyelvhasználatát a tudatosodás irányában fejleszti tovább. Mindezt annak érdekében teszi, hogy feltételt teremtsen a szóbeli és írásbeli kommunikáció igényes eszközzé fejlesztéséhez.

A tanító feladata, hogy integrált szemléletű, változatos tevékenységrendszer szervezésével olyan tanulási helyzetet teremtsen, amelyben a gyermek aktív résztvevője a kommunikációs folyamatoknak. Gyakorolhatja a szövegek értelmezését, alkotását és a társas kommunikációt. Folyamatosan fejlődhet szókincse, olvasási rutinja és íráskészsége, szövegelemző és szövegértő képessége, kifejtheti a szövegtartalommal kapcsolatos álláspontját. Megismerheti a kommunikáció különféle (verbális, nem verbális, képi, hangzó, elektronikus) módjait, folyamatosan tudatosodik szó-és írásbeli nyelvhasználat, lehetősége van az önkifejezés többféle formájának kipróbálására, így egyre pontosabbá válhat gondolatainak, érzéseinek, véleményének kifejezése. Megtapasztalhatja az információk szűrésének, válogatásának, csoportosításának szükségességét és gyakorolhatja ennek adekvát módját. E folyamatban szilárd alapozást nyer tehát **anyanyelvi kompetenciája**, melynek eszközjellegű használatában a gyerek egyre nagyobb önállóságra tesz szert, és erre építve az ismeretszerző és alkalmazás jellegű feladatok rendszerében sikeresen fejlődhet a **hatékony önálló tanulási, valamint a digitális kompetenciája** is.

Mind a befogadó, mind pedig az alkotó, kifejező nyelvi tevékenységek gyakorlása gazdag nevelési lehetőségeket kínál a személyiség értelmi, érzelmi, akaratilag összetevőinek fejlesztéséhez, társadalmi tapasztalatok szerzéséhez, erkölcsi és esztétikai értékek befogadásához, valamint a gyermek társas kapcsolatainak, közösségbe való beilleszkedésének elősegítéséhez, jelentősen hozzájárulva ezzel **a szociális és állampolgári kompetenciák** fejlődéséhez.

Az anyanyelvi kultúra alapozásával, az olvasás-szövegértés fejlesztésével szorosan összefonódik a gyerekek irodalmi nevelése. Ennek középpontjában **a művek aktív, élményt jelentő befogadása, az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség célirányos fejlesztése áll.** Az irodalmi művek olvasása lehetővé teszi az erkölcsi értékrend és a nemzeti kultúra értékeinek elsajátítása mellett más kultúrák megismerését és a komplex irodalmi nevelés folyamatában a különféle művészi kifejezési formák megtapasztalását. Az olvasmányélmények megbeszélése feltételt teremt a többféle értelmezés lehetőségének felismeréséhez és gyakorlásához, a saját olvasat vállalásához, a képteremtő képesség fejlesztéséhez, az ízlésformáláshoz, a beleéléshez. A kisiskolások irodalmi nevelési céljainak megvalósításában kitüntetett szerepe van a drámapedagógiai eljárások alkalmazásának. A drámajátékok elősegítik az átélést, az olvasottak befogadását. Tevékenységei megkönnyítik a kapcsolatteremtést és az együttműködést, fejlesztik a mozgáskultúrát, természetes helyzeteket kínálnak a szövegalkotáshoz, a kreativitás fejlesztéséhez, a beszéd és a testbeszéd (nem verbális kifejezőeszközök) gyakorlásához, összhangjának alakításához.

A magyar nyelv és irodalom tantárgy olvasmányanyaga nevelési megfontolásokról többféle szöveget tartalmaz. A szépirodalmi és az ismeretterjesztő szövegek mellett fontos, hogy nem irodalmi szövegformákkal is foglalkozzanak a tanulók. Az olvasott szövegek segítik a környezetben való eligazodást, ismereteket közvetítenek a társadalomról és a természetről, a hazáról, a családról és más alapvető emberi kapcsolatokról. Népünk múltjának történetei és kiemelkedő személyiségeinek példája, a nemzetiségek és etnikai népcsoportok kultúrájával való ismerkedés erősíti a gyerekek nemzeti azonosságtudatát. A szereplők magatartásának elemzése, jellemvonásaik és tetteik motívumainak vizsgálata erkölcsi értékrendet alakít, a másik ember tiszteletére, szociális érzékenységre, a környezetért érzett felelősségre nevel. Mindez tényanyagot és gyakorlóterepet kínál **a szociális és állampolgári kompetenciák** fejlesztéséhez és a **környezettudatos magatartás formálásához.**

Fejlesztési követelmények

Az 1-4. évfolyam magyar nyelv és irodalom tanításának alapfeladata a beszéd és a megértés folyamatos fejlesztése, az olvasás és a kézírás megtanítása, a helyesírás megalapozása, a szövegértés és a szövegalkotás elemi szintű gondolkodási és nyelvi műveleteinek elsajátíttatása és gyakoroltatása, ehhez pedig alapvető ismeretek nyújtása a magyar nyelv rendszeréről, valamint a szóbeli és az írásbeli nyelvhasználat egyszerűbb szabályairól.

A bevezető és a kezdő iskolaszakasz tanulási tevékenységeinek kétségtelenül az egyik leglátványosabb eredménye az új nyelvhasználati módok, az olvasás és az írás megtanulása és használatának eszközzé fejlesztése. Tekintettel azonban arra, hogy a nyelvhasználati módok megtanulása egymásra épül, fejlesztésük pedig szorosan egymáshoz kapcsolódik, a velük való foglalkozás belső arányairól az egyes tanulók fejlettségét mérlegelve, a differenciált tanulás tervezés és irányítás érvényesítésével, igen körültekintően kell döntenie a tanítónak.

A beszédkészség, a szóbeli szövegalkotás és a megértés fejlesztése folyamatos feladat. Ennek különös jelentőségét részint az adja, hogy e képességsoport képezi alapját és kiinduló pontját valamennyi újonnan megtanulásra kerülő nyelvi tevékenységnek, részint pedig az, hogy fejlettsége döntően meghatározza a gyermek társadalmi beilleszkedését, kortársaival való kapcsolattartásának és iskolai tanulmányainak sikerét. Ezért különösen fontos a kulturált nyelvi magatartás megalapozása mintaadással, szabálytanulással, élethelyzetekben páros és csoportos gyakorlattal, szokásalakító tréningekkel. Kiemelt feladat továbbá a szókincs folyamatos bővítése, pontosítása és aktivizálása olvasással, szövegértelmezéssel, szövegalkotó feladatokkal, valamint a narráció ösztönzése, gyakoroltatása.

Olvasás, az írott szöveg megértése fejlesztési terület magában foglalja az olvasás jelrendszerének eszközszintű elsajátítását és használatát. Az első olvasási sikerek meghatározó erejűek az olvasóvá válás, az olvasással kapcsolatos pozitív viszonyulások kialakulásának folyamatában. Ezért a tanulók egyedi sajátosságaira tekintettel, differenciáltan kell megszervezni az olvasástudás folyamatát. Egyéni mérlegelés alapján kell döntenie az alapozásra (az olvasástudás előkészítésére) fordítandó idő mennyiségéről, a betűtanulás megkezdésének időpontjáról, a betűk megismerésének haladási tempójáról a korai tanulási kudarcok, a tanulási tevékenységgel kapcsolatos szorongások, gátoltság kialakulásának megelőzése érdekében. A cél az, hogy a gyerek akarja és a maga módján próbálja megfejtetni a betűk sorának jelentését, az olvasottak értelmét, jól működő eszközzé fejlődjön olvasástudása és szeresse meg az olvasás tevékenységét.

Az értő olvasás fejlődésében fontos szerepe van a szöveggel való foglalkozásnak. Ennek során a művészi és ismeretterjesztő szövegek elsődleges megértésén túl a mélyebb tartalmi rétegeket kibontó szövegelemzést is gyakorolják a gyerekek a tanító irányításával. A fejlesztés eredményeként elvárható, hogy a tanuló néma olvasás útján megértse tankönyvei szövegének, a feladatok utasításainak lényegét. A szövegekből pontosan emelje ki az információkat, s használja fel azokat új feladathelyzet megoldásához. Az olvasási képesség fejlesztésének további feladata az 1-4. évfolyamon az értelmező (interpretáló), a kritikai és kreatív olvasás megalapozása, valamint az olvasástechnika fejlesztése, a kifejező felolvasás gyakoroltatása is.

A kisiskolások nevelésében az olvasástudással szorosan összekapcsolódva valósul meg az **irodalmi ismeretek alapozása**. Ennek lényege az olvasás iránti érzelmi és gondolati érdeklődés felébresztése, a képzelet mozgósításával a képteremtő képesség fejlesztése, tapasztalatszerzés, pl. művek formai jellemzőiről, a költői nyelv néhány sajátosságáról, művek témájáról, szereplőiről, élethelyzetekről, esztétikai fogalmakról.

A szövegfeldolgozás folyamatában már kisiskolás korban megkezdődhet az irodalom és az olvasó kapcsolatának alakítása. Ennek feltétele, hogy a tanulók a saját olvasatuk szerint értelmezhesék a szöveget, kapjanak ösztönzést arra, hogy felépítsék magukban annak képi világát, s reflektálhassanak az olvasottakra. A

művekkel való foglalkozás során indul el az irodalmi művek erkölcsi, érzelmi, esztétikai értékei iránti fogékonyság megalapozása, az ízlésfejlesztés, valamint a társművészetek bekapcsolásával a komplex esztétikai nevelés.

Az értő olvasás fejlődésében fontos lépés az a tapasztalat, hogy a szöveg nemcsak irodalmi élményt nyújthat, hanem ismeretforrás is, s az így megszerzett tudás felhasználható újabb feladatok megoldásához. Ezt segíti a képi közlés (vizuális információk), a szövegtagoltság, a tipográfiai eszközök, ábrák, jelek szerepének felfelfedése a szöveg jelentésének megértésében.

Az írásbeli szövegalkotás fejlesztése a jól megalapozott anyanyelvi készségekre épül, szabályainak megtanítása különböző témájú és szövegtípusú olvasmányok feldolgozásával valósul meg. Ezek szolgálnak mintául a gyermekek fogalmazásaihoz, nyitnak utat a későbbi kreatív alkotásokhoz, a képzelet, az érzelmek, a gondolatok önálló kifejezéséhez. A szövegek az árnyalt, gazdag szókincs kialakításának forrásai is, hozzájárulnak az önkifejezés igényének felébresztéséhez és képességének fejlődéséhez. A témaválasztás és a szövegalkotás előkészítése döntően meghatározza az önálló alkotás sikerét. Ezért a gyerekekhez közeli, érdeklődésre számot tartó, képzeletét, kreativitását ösztönző témát célszerű választani. Az előkészítést minden esetben a tanulók fejlettsége, egyéni fejlesztési igénye határozza meg. Mivel e tekintetben jelentős eltérések lehetnek egy-egy tanulócsoporthoz belül, a differenciált tanulásszervezés feltétlenül javasolt.

A fejlesztés eredményességét fokozza, ha az önálló munkákat óráról órára kijavítja a tanító. Szöveges értékeléssel segíti a tanítványait a fogalmazások erényeinek és hibáinak felismerésében és rendszeresen kijavíttatja ezeket.

Az íráskép egyénivé, az írás eszközzé fejlesztése a kézírás megtanításával kezdődik. A betűformák és kapcsolások elsajátításán keresztül vezet az út az írás automatizálásáig. Olyan írástempóra kell szert tenniük a tanulóknak, amely kiszolgálja a tanulási igényeket. Az íráskép tetszetős külalakjának érdekében kívánja meg a tanító a gazdaságos és esztétikus szövegelrendezést, a szabályoshoz közel álló, jól olvasható betűtípus használatát, amely nem zárja ki az egyéni vonásokat. A fejlesztés eredményeként a tanulók betűtípusválasztás, csere és kihagyás nélkül írjanak az alsó tagozat végére. Írásuk olvasható, fűzetvezetésük rendezett legyen.

Az **ismeretek az anyanyelvről témakör** a tudatos nyelvszemlélet, az emeltebb igényű anyanyelvhasználat alakításának az eszköze. Folyamata az ösztönös nyelvhasználat tudatosítási folyamatainak beindításával veszi kezdetét. Ennek keretében a magyar nyelv rendszerére vonatkozó elemi ismereteket szerezhetnek a tanulók. Nem az ismeretek minél szélesebb körével való foglalkozás azonban a lényeg, hanem a megértés. Ezért fontos, hogy a fogalomalkotás kellően kiérlelt legyen: nyelvi tapasztalásra épüljön és elnyújtott folyamatával időt adjon a gyerekeknek a tartalmi jegyek felismeréséhez, a fogalomalkotás tartalommal való megtöltéséhez. A nyelvtani ismeretekhez kapcsolódik a helyesírási szabálytudatosodás és - a folyamatos gyakorlattal együtt járó - szisztematikus hibajavítás eredményeképpen - az elemi szintű helyesírási készség. A jól kiválasztott és fokozatosan bővülő szövegtétel folyamatos gyakorlásával megvalósuló helyesírás alapozással párhuzamosan futó fejlesztési feladat a tanulók önellenőrzésének és hibajavító tevékenységének, valamint a helyesírási szótár használatának szokássá fejlesztése.

A tanulási képesség fejlesztése, az ismeretfeldolgozási technikák tanítása már az alsó tagozat bevezető szakaszában megkezdődik. Ennek keretében megismertetjük a tanulókat az ismeretszerzés írásbeli forrásaival, lehetőségeivel, a könyv- és könyvtárhasználattal.

A fejlesztés fontos mozzanata a könyvtári foglalkozások keretében és a tanórai feladatmegoldásokhoz kapcsolódva a szótárak, gyermeklexikonok, enciklopédiák, elektronikus adatbázisok tanulmányozása, az ismeretfeldolgozási technikák közül a gyűjtött adatok célszerű elrendezésének; a vázlat készítésének gyakorlása tanítói segítséggel. Változatos feladathelyzetekben szerezhetnek tapasztalatokat a tanulók az információk felhasználásának módjairól, a tanult ismeretek tömörítésének, összefoglalásának, rendezésének célszerű eljárásairól. A memoriterek tanulása közben kipróbálhatják a különféle szöveg tanulási technikákat, emlékezetük megtartó képességének határait, egyéni tanulási stílust alakíthatnak ki.

A kommunikációs kultúra korunkban nélkülözhetetlen összetevője, az önálló tanulás alapja a különféle ismeretforrások használatának és felhasználhatóságának korai megtapasztalása. Ennek része az elektronikus média eszközi használatának tanulása. Miközben a gyerekek gyakorolják az emberi kommunikáció életkoruknak megfelelő különféle lehetőségeit és módjait, fejlődik digitális kompetenciájuk. Ehhez ismerniük kell a számítógép elemi szintű kezelését; és az IKT eszközök használatára épülő alapkészségeket és képességeket mozgósító fejlesztő tevékenységekre van szükség, hogy élményszerűen élhessék meg azt a felismerést, hogy az informatika tantárgyban tanultakat eszközként használhatják tanulási feladataik megoldásához: új ismeretek szerzéséhez, a tanultak rendszerezéséhez, tárolásához és felhasználásához.

A különböző nyelvhasználati módok tanulásának pszichológiai és szociokulturális feltételeiben igen jelentős eltérések tapasztalhatók a tanulók körében. Ezért súlyos hiba, ha a tanító feszített tempót diktál és egységes haladási ütemet vár el minden tanulótól, nincs tekintettel a gyerekek eltérő jellemzőire, fejleszthetőségére, fejlesztési szükségleteire. Az olvasás és az írás, valamint a szövegalkotás tanulásának különösen a bevezető és a kezdő időszakában a szokásosnál is nagyobb szerepe van az egyéni különbségek figyelembevételének, a differenciált fejlesztésnek. Ilyen módon érhető el, hogy egyenlő esélye legyen mindenkinek az olvasás, a szóbeli és az írásbeli önkifejezés jó szintű elsajátításához, s a tanulás folyamata élmény, örömteli tevékenység és sikerek forrása lehessen valamennyi gyereknek.

MAGYAR NYELV ÉS IRODALOM

1. Szóbeli és írásbeli kifejezés A beszéd és a beszédértés fejlesztése

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Légzőgyakorlatok; hangadás; artikulációs és időtartam gyakorlatok. • Fonémahallás fejlesztése. Hangok felismerése szavakban. Hangok összekapcsolása. • Mondókák, rövid versek, mesék, találós kérdések mondása. • Kérdezés, válaszadás. • A köszönés, kérés megköszönés, a segítségkérés és-adás nyelvi fordulatainak alkalmazása. • Szókincs pontosítás, -bővítés. Relációs szókincs pontosítása, használata. • Mondatalkotások, rövid szövegek alkotása képről, képsorról. • Bábozás, szerepjátékok. • Hallott vagy kitalált rövid történetek, mesék elmondása. • Mesehallgatás, a szóbeli feladatadás szövegének értelmezése. • Üzenetmegértése, továbbítása. 	<ul style="list-style-type: none"> • Beszédlelégzés. • Gyorsasági gyakorlatok; • hangsúly és hanglejtés a kijelentő és kérdő mondatok esetében; • Időtartam gyakorlatok. • Versek, 2-3 mondatos prózai szövegek mondása. • A hangkapcsolatok helyes ejtése. • Bemutatkozás. Felnőttek és kortársak megszólítása. • Szómagyarázatok, szinonimák keresése. • Mondatok kiegészítése, átalakítása. • Mondatkapcsolási gyakorlatok meghatározott szempontok szerint. • Olvasmányok tartalmának elmondása (pl. tömörítve, bővítve.) Történetmesélés. • Páros és csoportos beszélgetések. Nem verbális eszközök megfigyelése és kipróbálása. • Rövid szóbeli magyarázatok lényegének elmondása. • Üzenetközvetítés, telefonálás. 	<ul style="list-style-type: none"> • Helyes beszédlelégzés és kiejtés. Tempó- és hangerőváltás. • Versek, 3-4 mondatos prózai szövegek gondolati tartalmat közvetítő mondása, felolvasása.. • Történetmesélés. • Tudakozódás, információkérés. • Csoportos kommunikáció, véleményalkotás – mások véleményének meghallgatása. • Olvasmányok tartalmának elmondása vázlat alapján. • Új szavak, kifejezések beépítése a szókincsbe. • Szavak stílusértékének megfigyelése. • Hosszabb szóbeli közlések követése, megértése. • Tapasztalatszerzés a testbeszédéről. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mondatfonetikai eszközök alkalmazása. Értelmi és érzelmi szünettartás. • Vers-és prózamondás közben kapcsolattartás a hallgatósággal. • A meghívás és a telefonálás módja, nyelvi fordulatai. • Vita. Figyelem a beszélgető társakra. • Alkalmazkodás a beszédhelyzethez és a beszélgető partnerhez. • Élménybeszámoló. • Szóbeli közlésekből információk kiemelése. • Szavak kifejezések értelmezése szövegkörnyezetben.

1.2 Írásbeli szövegalkotás

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
	<ul style="list-style-type: none"> • Hibásan alkotott mondat kijavítása. • Mondatok között tartalmi kapcsolat teremtés.	<ul style="list-style-type: none"> • A szóbeli és írásbeli szövegalkotás szabályai: témaválasztás, cím, anyaggyűjtés, kiválasztás, elrendezés, a kifejtés sorrendje. • Szövegformák: elbeszélés, üdvözlés. • Tématartás. Nyelvi megformáltság.	<ul style="list-style-type: none"> • A szövegalkotás szabályai: A szöveg tagolásának módja írásban. • Párbeszéd alkalmazása elbeszélésben. • Szövegformák: leírás (tárgyak, jelenségek, élőlények bemutatása), tájékoztató szövegek, rövid üzenet (sms írása), levél. • Szövegkoherencia. nyelvi megformáltság.

2. Az olvasás, szövegértés ,irodalom
2.1. Szövegfeldolgozás, olvasásgyakorlás

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> Az olvasás jelrendszerének megismerése 	<ul style="list-style-type: none"> Az olvasás pontosságának, folyamatosságának, tempójának fokozása szó-, mondat-és szövegolvasási tréningek. 	<ul style="list-style-type: none"> Gyorsolvasási tréningek. Folyamatosságra és pontosságra törekvő felolvasás 	<ul style="list-style-type: none"> Tájékozódás nagyobb terjedelmű szövegben.
<ul style="list-style-type: none"> Olvasástechnikát fejlesztő gyakorlatok: szavak, szókapcsolatok, mondatok, rövid szövegek hangos és néma olvasása. 	<ul style="list-style-type: none"> A felolvasás technikája: szöveghűség, helyes kiejtés, hangsúly, hanglejtés, szünettartás, ritmus. 	<ul style="list-style-type: none"> A felolvasás technikája: hangerő-és tempóváltás; értelmi szünettartás; mondatfajták érzékeltetése; érzelmek kifejezése. 	<ul style="list-style-type: none"> A felolvasás technikája: érzelmeket kifejező felolvasás, hangszínváltás, kapcsolattartás a hallgatósággal.
<ul style="list-style-type: none"> A szövegértést fejlesztő gyakorlatok: adott szempontra figyelő néma olvasás; egyszerű szövegelemző eljárások: kérdésre válaszoló szavak, szereplő, színhely, főbb események keresése a szövegben. 	<ul style="list-style-type: none"> Az értő olvasás fejlesztése: szöveghez kapcsolódó kérdések megválaszolása; szöveghez kérdések fogalmazása; információ-kiemelés; szereplők tulajdonságainak megfigyelése; válogató olvasás; egyszerű ok-okozat; lényegkiemelés, címadás. 	<ul style="list-style-type: none"> Az értő olvasás fejlesztése: lényegkiemelés; értelmezések; történések sorrendje; vázlatkészítés. 	<ul style="list-style-type: none"> Az értő olvasás fejlesztése: összefüggések keresése, következtetések; kulcsszavak kiemelése.

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> Rövid mesék, versek, népköltészeti alkotások, történetek tartalmának megismerése olvasással. 	<ul style="list-style-type: none"> Szépirodalmi, hétköznapi és ismeretterjesztő szövegek elemzése: a téma, az események megnevezése; értelmezések; véleményalkotás a szereplők tulajdonságairól, cselekedeteiről. Szereplő és főszereplő megkülönböztetése. 	<ul style="list-style-type: none"> Szépirodalmi, ismeretterjesztő, hétköznapi és publicisztikai szövegek elemzése: a helyszín és az idő változásai, a szereplők jellemének és magatartásának összefüggései. Az erkölcsi, esztétikai értékrend alakításának és a szociális érzékenység fejlesztésének igényével: <ul style="list-style-type: none"> - reflektálás az olvasottakra, - véleményalkotás szereplőkről, helyzetekről. 	<ul style="list-style-type: none"> Szépirodalmi, ismeretterjesztő, hétköznapi és publicisztikai szövegek elemzése: szereplők kapcsolata; tetteik értékelése; vélemény megfogalmazása. Helyzetek, tulajdonságok, cselekedetek megítélése többféle nézőpontból. A tartalom és a nyelvi megformáltság kapcsolata. Jellegzetes irodalmi témák megfigyelése, <p>A szövegekkel való foglalkozás folyamatában az erkölcsi és esztétikai értékek felismerése és befogadása iránti érzékenység fokozása, a szociális kompetenciák fejlesztése.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Tapasztalatok az irodalomról: vers és mese megkülönböztetése: szerző és cím. Az olvasottak elképzelése, összekapcsolása saját élménnyel. Szöveghez rajz készítése. 	<ul style="list-style-type: none"> Irodalmi ismeretek alapozása: versszak, verssor, rím, ismétlődés megfigyelése; a mesekezdés-és befejezés fordulatai, versek hangulata. 	<ul style="list-style-type: none"> Irodalmi ismeretek alapozása: ritmus, refrén, hasonlat, ismétlés; mese, monda; mesefajták, jellemzőinek megfigyelése. 	<ul style="list-style-type: none"> Irodalmi ismeretek alapozása: népköltészet-műköltészet; elbeszélés – ifjúsági regény összehasonlítása; művek szerkezeti jellemzőinek felfedezése..
<ul style="list-style-type: none"> Szerepjátékokban magatartásformák tanulása. Érzelmek kifejezése mimikával, mozdulattal. 	<ul style="list-style-type: none"> Megfigyelés:a cím és a szöveg kapcsolata, jellegzetes szóhasználat. 	<ul style="list-style-type: none"> A témaválasztás, a szövegek szerkezeti jellemzőinek megfigyelése. Nagyobb terjedelmű szöveg elolvasásának ösztönzése és segítése folyamatolvasással. Irodalmi vonatkozású emlékek a lakóhelyen vagy környékén. 	<ul style="list-style-type: none"> Egyszerű szerkezetű ifjúsági regény elolvasása. Az olvasmányban megfigyelt művészi eszközök szerepének felismerése.

2.2 . Az önálló tanulás képességének fejlesztése

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • A feladatmegoldás lépéseinek gyakorlása. • Látogatás a könyvtárban. 	<ul style="list-style-type: none"> • A könyv adatai. A könyvek betűrendbe rendezése. • Tájékozódás könyvben, újságban. 	<ul style="list-style-type: none"> • A fülszöveg: a tartalomjegyzék használata. Könyvajánlás társaknak. • Tájékozódás a szövegben. Adatok gyűjtése, elrendezése szöveghasználattal. A szövegből szerzett információk, a kutató munka eredményeinek felhasználása új feladathelyzetben. 	<ul style="list-style-type: none"> • A könyvek ábrái, illusztrációi; képaláírások, grafikonok értelmezése. • Könyvkeresés szabad polcon • Ismerkedés különféle információhordozókkal.
<ul style="list-style-type: none"> • A könyv részei. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gyermeklexikon, gyermekújság, enciklopédia szerkezetének megfigyelése. 	<ul style="list-style-type: none"> • A gyermeklexikon és a helyesírási szótár használata. 	<ul style="list-style-type: none"> • Szótárak, kézikönyvek, IKT eszközök használata iskolai feladatok megoldásához.
<ul style="list-style-type: none"> • Könyvtár és könyvesbolt jellemzői. 	<ul style="list-style-type: none"> • Az illusztráció szerepének megfigyelése 	<ul style="list-style-type: none"> • Ismeretszerzési technikák tanulása. 	<ul style="list-style-type: none"> • Beszámoló önálló kutató munkáról.
<ul style="list-style-type: none"> • A könyvtárhasználat egyszerű magatartási szabályai. 	<ul style="list-style-type: none"> • Történet mesélése képsorról 	<ul style="list-style-type: none"> • Szövegtartalom tömörítő és bővítő elmondása. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vázlat, emlékeztető jegyzet alapján szóbeli beszámoló adott témáról.
<ul style="list-style-type: none"> • Rövid versek, mondókák, sorolók memorizálása 	<ul style="list-style-type: none"> • Versek, 2-3 mondatos rövid prózai szövegek memorizálása 	<ul style="list-style-type: none"> • Versek prózai szövegek, rövid mese memorizálása. 	<ul style="list-style-type: none"> • Versek, prózai szövegek memorizálása.

3. Ismeretek az anyanyelvről, helyesírás

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • - A szöveg, mondat, szó, hang, betű fogalmának tapasztalati megalapozása.. magánhangzók – mássalhangzók megfigyelése. 	<p>Anyanyelvi tapasztalatok gyűjtése a mondatokról, a szavakról, a hangokról és a betűkről:</p> <p>A magyar ábécé. A betűrend. A hangok fajtái, csoportjai. A szavak alakja és jelentése. Szótő és toldalék. A mondatfajták a beszélő szándéka szerint: a kijelentő és a kérdő mondat. Az elválasztás szabályai.</p>	<p>Anyanyelvi ismeretek tapasztalati alapozása, bővítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Felkiáltó, felszólító, óhajtó mondat. • Cselekvést és történést jelentő igék; igeidők; gyakori igeekötők. A főnév fajtái, a melléknév felismerése szövegben.. • Rokon értelmű és ellentétes szójelentés. • Az egyes és többes számjelölése. 	<p>Anyanyelvi ismeretek tapasztalati alapozása, bővítése:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Létezést jelentő igék. Igeragozás – • Személyes névmás és igei személyrag. • A tulajdonnevek körének bővítése • A számnév és fajtái. • A melléknév és a számnév fokozása. • A keltezés írása. . • A névelő.
<ul style="list-style-type: none"> • Tapasztalatszerzés szavak és mondatok leírásáról: <ul style="list-style-type: none"> - Az időtartam jelölése. <ul style="list-style-type: none"> - A j hang kétféle jelölése. - Nevek nagy kezdőbetűje. - Mondatkezdés, mondatzárás jelölése írásban. • Tapasztalatok az elválasztásról. 	<p>Helyesírási gyakorlatok:</p> <p>Kiejtés szerinti írásmód:</p> <ul style="list-style-type: none"> - szóvégi –ó,- ő, - ú, - ü; - hosszú magánhangzók a toldalékokban; - időtartam a szótőben; - az időtartam jelentésmódosító szerepe. <p>Kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok jelölése.</p> <p>Hagyomány szerinti írás:</p> <ul style="list-style-type: none"> - j-ly-os szavak - ismerős személyek, írók, költők neve; városnevek, ismert helységnevek. <p>Az -e kérdőszó használata.</p> <p>A mondatvégi írásjelek alkalmazása.</p> <p>Szavak elválasztása</p> <p>Önellenőrzés, hibajavítás írásminta segítségével.</p>	<p>Helyesírási gyakorlatok:</p> <ul style="list-style-type: none"> - igeidők; - igeekötős igék; - tulajdonnevek; - ragos névszói alakok; - a kiejtés szerinti írás; - j-ly jelölése a megfigyelt szófajokban; - kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok jelölése a megfigyelt szófajok körében; - s végű melléknevek toldalékos alakja. <p>Önellenőrzés, hibajavítás szójegyzék használatával.</p>	<p>Helyesírási gyakorlatok.</p> <ul style="list-style-type: none"> - ragos igealakok különböző igeidőkben; - igeekötős igék; földrajzi nevek, címek, intézmények; - fokozott melléknevek és számnevek; - számnév írása betűvel; - a keltezés különféle írásmódja; - a kiejtés szerinti írásmód, a j-ly és a kiejtéstől eltérő hangkapcsolatok jelölésének gyakorlása. <p>Önellenőrzés, hibajavítás helyesírási szószójegyzék használatával.</p>

4. Írás - íráshasználat

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> Az írástanulás előkészítése: <ul style="list-style-type: none"> -Tájékozódás a testsémán, térben és síkban. -A relációs szókincs pontos ismerete. -Alakfelismerés. - Szem-kéz koordináció, nagymozgások és finommozgások fejlesztése. 	<ul style="list-style-type: none"> Az írás lendületének fejlesztése, írásszokások alakítása: betűkapcsolásokkal, szóírással, mondatírással. 	<ul style="list-style-type: none"> Az írástempó fokozása 	
<ul style="list-style-type: none"> Az írás jelrendszere: írott kis- és nagybetűk, számjegyek. . Betűalakítás, kapcsolás. 	<ul style="list-style-type: none"> Rövid szövegek írása másolással, tollbamondás után és emlékezetből írással. 	<ul style="list-style-type: none"> Szövegírási technikák gyakorlása: másolás, tollbamondás után, emlékezetből és akaratlagos írással. 	
<ul style="list-style-type: none"> Az írástechnikát fejlesztő gyakorlatok: szavak, szókapcsolatok, rövid mondatok másolása írott és nyomtatott mintáról, tollbamondás után. Szóírás emlékezetből. 	<ul style="list-style-type: none"> Összefüggő mondatok alkotása és leírása Gazdaságos szövegelrendezés. 	<ul style="list-style-type: none"> Szövegszerkesztési gyakorlatok. Vázlatírás, magyarázó rajz, illusztráció készítése. Meghívó írása. sms, e-mail írása Nyomtatványok kitöltése. 	
<ul style="list-style-type: none"> Önellenőrzés, hibajavítás. 	<ul style="list-style-type: none"> Önellenőrzés, hibajavítás. 	<ul style="list-style-type: none"> Önellenőrzés, hibajavítás. 	

5. Dráma

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Mondókák, altatók, vigasztalók elmondása, éneklése. • A szövegmondás, az éneklés összekapcsolása mozgással. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nyelvtörők, csúfolók. • Érzékelő, utánzó játékok. 	<ul style="list-style-type: none"> • Figyelem-és memóriafejlesztő ritmus-, mozgás-és beszédgyakorlatok • Bábok, maszkok készítése megjelenítéshez.. 	<ul style="list-style-type: none"> • Néma és szöveges improvizációk. • Fantáziajátékok, koncentrációt fejlesztő gyakorlatok.
<ul style="list-style-type: none"> • Bábos megjelenítés: mindennapi élethelyzetek, olvasmánytartalmak. • Érzékelő és ritmusgyakorlatok. 	<ul style="list-style-type: none"> • Egyszerű sík- és botbábok készítése, mozgatása. Elképzelt helyzetek, események, mesék dramatizálása, megjelenítése bábbal. 	<ul style="list-style-type: none"> • Feldolgozott mesék, történetek megjelenítése a készített bábokkal. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mesedramatizálás. Helyzetgyakorlatok.
	<ul style="list-style-type: none"> • Fantáziagyakorlatok. 	<ul style="list-style-type: none"> • Beleélő játékok. 	<ul style="list-style-type: none"> • Véleményalkotás társak és saját produkcióról..
<ul style="list-style-type: none"> • Improvizáció: bábozás. 	<ul style="list-style-type: none"> • Improvizáció: papás-mamás játékok. 	<ul style="list-style-type: none"> • Helyzetek, folyamatok elemzése (pl: szereplők, színhely, kezdés, befejezés) Betlehemezés. 	<ul style="list-style-type: none"> • Busójárás szokása, lakodalmas játékok, rigmusok.
<ul style="list-style-type: none"> • Karácsonyi, farsangi szokások, köszöntők, játékok. 	<ul style="list-style-type: none"> • Luca-napi szokások, regölés, vízkereszthez kapcsolódó játékok, szokások köszöntők. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tavaszváró, téltemető szokások, köszöntők. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ünnepi műsor összeállítása, előadása (pl: irodalmi műsor, megemlékezés: március 15., október 23.)

6. Társadalmi ismeretek

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> A családi és az iskolai élethez kapcsolódó alapvető magatartási szabályok. Családi ünnepek, szabadidős programok megfigyelése. 	<ul style="list-style-type: none"> Közösségért végzett munka otthon s az iskolában. Irodalmi példák gyűjtése, elemzése a barátságról. 	<ul style="list-style-type: none"> A közösséghez tartozás feltételei. 	<ul style="list-style-type: none"> .
<ul style="list-style-type: none"> Munkamegosztás a családban. Magyarország a hazánk, magyar nyelven beszélünk, a magyar zászló. 	<ul style="list-style-type: none"> Családi szerepek. A család tagjai, jellemzőik (pl.: életkor, foglalkozás), kapcsolataik. A családtagok munkája, foglalkozása. A gyermekek által elvégezhető egyszerű háztartási munkák (Pl: terítés, portörletés, virágápolás) A település neve. Néhány főbb jellemzője. A magyar címer. 	<ul style="list-style-type: none"> Érdekes események, történetek, szokások, hagyományok a családban. Saját élettörténet. 	<ul style="list-style-type: none"> Családi dokumentumok, emlékek, nevezetes dátumok.. Nemzeti ereklyék. A Himnusz és a Szózat. Híres magyarok a XIX. és a XX. században. Március 15. és október 23. ünnepének tartalma, ünnepi szokásai, jelképeik megismerése.
		<ul style="list-style-type: none"> Helytörténeti érdekességek. Mondák, legendák, történetek olvasása híres személyiségekről, a magyar történelem nevezetes eseményeiről. A szereplők tetteinek, az események jelentőségének értelmezése. Beszámoló az olvasottakról. Az események helyének megkeresése a térképen. Történelmi emlékhelyek. 	

A következő tanévi fejlesztés alapjai

Továbbhaladási feltételek

A 2. évfolyam végén:	A 3. évfolyam végén:	A 4. évfolyam végén:
<ul style="list-style-type: none"> Egyszerű szó- és írásbeli közlések megértése. Saját gondolatok értelmes megfogalmazása, érthető közlése Kérdés és válaszadás. 	<ul style="list-style-type: none"> Hosszabb szóbeli közlések követése, megértése. Több összefüggő mondatból származó élményekről, olvasmányok tartalmáról. A szövegalkotás szabályainak alkalmazásával elbeszélő szöveg alkotása írásban. 	<ul style="list-style-type: none"> Páros és csoportos kommunikációban figyelem a beszélgető társakra. Élmények, megtörtént események, olvasmányok tartalmának elmondása tömörített változatban, illetve részletezőn.
<ul style="list-style-type: none"> Részvétel közös tevékenységekben, beszélgetésekben. Tartalmi kapcsolat teremtése mondatok között. A kérdő és a kijelentő mondat felismerése, jelölése írásban. A begyakorolt szókészlet körében szavak helyes leírása, elválasztása. 	<ul style="list-style-type: none"> A megfigyelt és megértett anyanyelvi ismeretek alkalmazása beszédben és írásban. A tanult helyesírási és nyelvhelyességi szabályok szükség szerinti felidézése és alkalmazása. A helyesírási szójegyzék használata önellenőrzéshez. 	<ul style="list-style-type: none"> 8-10 értelmes mondatból álló, koherens szöveg alkotása leíró és elbeszélő formában. Egyszerű szóbeli és írásbeli magyarázatok, feladatszövegek lényegének megértése. A tanulási feladatokat kiszolgáló, eszközszintű íráshasználat. A begyakorolt helyesírási esetek biztonságos alkalmazása. Gazdag anyanyelvi tapasztalatok a cselekvést, történetet jelentő szavak, a közös és tulajdonnevek, a tulajdonságot, valamint a számot, mennyiséget kifejező szavak körében.
<ul style="list-style-type: none"> Egyszerű, szövegértést bizonyító feladatok megoldása. Az olvasmányok tartalmának rövid elmondása. 	<ul style="list-style-type: none"> Megértésre törekvő tartós, folyamatos olvasás. A megértés bizonyítása értelmezéssel, szövegelemző feladatok megoldásával. Reflektálás az olvasottakra. 	<ul style="list-style-type: none"> Folyamatos, értő olvasás. Pontos információ kiemelés. Szövegértelmezés. Egyszerű szövegösszefüggések felismerése, következtetések. Vélemény megfogalmazása.
<ul style="list-style-type: none"> 	<ul style="list-style-type: none"> Az élőbeszédhez (tempóban, ritmusban, hanglejtésben) közelítő, pontosságra törekvő felolvasás. Könyv- és könyvtárhasználat tanulási tevékenységekhez. 	<ul style="list-style-type: none"> Eligazodás a könyvtárban és a könyvekben. Nagyobb terjedelmű – életkornak megfelelő – irodalmi alkotás elolvasása. Információs források ismerete, felhasználásuk tanulási tevékenységekhez.
<ul style="list-style-type: none"> Pontosságra törekvő, lassú folyamatosságú felolvasás felkészülés után. 	<ul style="list-style-type: none"> Történetek mesélése kiemelkedő magyar személyiségekről, történelmi eseményekről, saját életből. 	<ul style="list-style-type: none"> Történetmesélés az olvasmányokból megismert személyiségekről, eseményekről.
<ul style="list-style-type: none"> Lendületes, olvasható, jól elrendezett íráskép. Másolásban ritka az írástechnikai és helyesírási hiba. 	<ul style="list-style-type: none"> Rendezett füzetvezetés. Lendületes, esetleg már egyéni vonásokat mutató, de olvasható kézírás. 	<ul style="list-style-type: none"> Értelmező, érzelmet közvetítő felolvasás, szövegmondás felkészülés után.

A 2. évfolyam végén:	A 3. évfolyam végén:	A 4. évfolyam végén:
<ul style="list-style-type: none"> • A gyermeklexikon használata a tanító segítségével . 	<ul style="list-style-type: none"> • Események, szereplők jellemzőinek megjelenítése mozgással, mimikával, dramatizálással. 	<ul style="list-style-type: none"> • Részvétel ünnepi műsor összeállításában, előadásában. A tiszteletadás módjának ismerete. • A társadalmi környezetből származó tapasztalatok értelmezése, felhasználása.
<ul style="list-style-type: none"> • Részvétel bábos megjelenítésben, társas tevékenységekben. 	<ul style="list-style-type: none"> • A megtanult versek, prózai szövegek előadásának jellemzői: szöveghűség, gondolati tagoltság. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ismert nemzeti emlékhely bemutatása.
<ul style="list-style-type: none"> • 3-4 vers, mondóka, nyelvtörő, rövid, 2-3 mondatos prózai szöveg szó szerinti felidézése. • A lakóhely megnevezése, a magyar zászló, az ország címer felismerése. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ismert népszokások, helytörténeti érdekességek, helyi szokások bemutatása. 	<ul style="list-style-type: none"> • .A Himnusz és a Szózat szövegének és jelentőségének ismerete.

Értékelési szempontok

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • A tanulási feladatok megértésének szintje. A tanítási folyamat követésének képessége. • A szókinccs tartalma, terjedelme. Beszédbátorság. A mondatalkotások tartalma, nyelvi megformáltsága. • Az olvasás-és írástanulás mechanizmusainak fejlődési tempója, minősége. • Az iskolai közösségbe való illeszkedés. <ul style="list-style-type: none"> • A magyar zászló felismerése. 	<ul style="list-style-type: none"> • A szóbeli és írásbeli nyelvhasználatban a megértés és a kifejezés fejlődésének tempója. • Az automatizmusok (készségek) fejlődésének folyamatossága. • Az olvasás folyamatossága, pontossága. • Az írás helyessége. • Az írásmunkák rendezettsége. • A vállalt megbízatások teljesítése. • Helyes, helytelen cselekvések felismerése konkrét helyzetekben. • A társadalmi környezetben végzett megfigyelések felhasználása új helyzetben. • A magyar címer felismerése. 	<ul style="list-style-type: none"> • A beszéd folyamatok tartós követésének, tartalmuk felfogásának szintje. • A szó- és írásbeli közlésekben a tudatosság mértéke, az igényesség. • • • Az olvasott szövegek megértésének szintje. A felolvasás pontossága és értelmessége. • Események időrendjének követése, lényegkiemelés történetek elmondásakor. • Az írás helyessége és rendezettsége. • A társakkal való együttműködés módja, stílusa. • Motiváltság a társadalmi környezetben végzett tapasztalatszerzés iránt. Az eredmények bemutatása (összeszedettség, információmennyiség). 	<ul style="list-style-type: none"> • A nyelvi tevékenységekben való motiváltság és gyakorlottság. A szó- és írásbeli nyelvhasználat tudatossága és helyessége. • Az anyanyelvi ismeretek alkalmazhatósága. • Az olvasás eszközi használata. Az olvasottak megértésének szintje. • Az önálló tanulás képességének fejlettsége. • A könyvtár használatának szokássá válása. • Az információs források felhasználásában való gyakorlottság. • A tanuló helye a közösségi kapcsolatrendszerben. Magatartási normákhoz, szabályokhoz való igazodása. • Tájékozottsága a nemzeti ünnepek tartalmáról, a nemzeti jelképekről, emlékhelyekről. •

Tanesszközök: Ábécéskönyv, szövegolvasáshoz olvasókönyvek, feladatlapok, munkafüzetek.

Az olvasástanulást segítő speciális eszközök: betűkártya, betűsín betűtábla, applikációs képek. Nyelvtankönyv, helyesírási szótár, kézikönyvek.

IDEGEN NYELV

4. évfolyam

Célok és feladatok

A negyedik évfolyamon kezdődő kisgyermekkorú idegennyelv-oktatás alapvető célja lélektani és nyelvi: egyrészt kedvet ébreszteni a nyelvek tanulása iránt, sikerélményhez juttatni a diákokat, másrészt megalapozni a későbbi nyelvtanulást, főként a receptív készségek fejlesztésével. Ezekhez járul **még a nyelvtanulási stratégiák kialakításának megalapozása.**

Gyermekkorban a nyelvtanulás a természetes nyelvsajátítás folyamataira épül. A gyerekek számukra érdekes, értelmes, önmagukban motiváló és kognitív szintjüknek megfelelő kihívást jelentő tevékenységekben vesznek részt. Ezek során a célnyelvet hallva, a szituációt, kontextust értve haladnak előre a nyelv elsajátításában. Ez a folyamat lassú, az idősebb korosztályra jellemző látványos nyelvi eredményt nem várhatunk. Egyik tipikus jellemzője a csendes szakasz, melynek során egyes diákok akár hónapokig nemigen szólalnak meg, de a játékos tevékenységekbe szívesen bekapcsolódnak.

Az idegen nyelvi órákon a gyerekek az ismeretlen nyelven hallottakat a világról kialakult ismereteik alapján értelmezik, ezért elengedhetetlen, hogy a tananyag általuk ismert tartalmakra épüljön. Ez egyrészt a konkrét helyzet kihasználásával, szemléltetéssel, másrészt már ismert tantárgyak anyagának integrálásával érhető el. Így válik az ismeretlen célnyelvi tanári beszéd érthetővé a diákok számára.

A kerettanterv az 1-4. évfolyamok anyanyelven megismert témaköreire, beszédzándékaira, fogalomköreire és tevékenységeire épül. A készségek közül a hallott szöveg értésének fejlesztése a legfontosabb, melynek fejlődését az órai utasítások és a cselekvésre épülő játékos feladatok teljesítéséből követhetjük nyomon. A beszéd az egyszavas válaszoktól (igen, nem, név, szín, szám stb.), a memorizált, elemzetlen nagyobb egységek használatáig terjed (köszönés, mondóka, körjáték, dal). Természetes része a gyerekek órai beszédének a magyar nyelvű kérdés és válasz, melyet visszajelzésként, megerősítésként használnak a tanár célnyelvhasználatával párhuzamosan.

A követelmények a természetes nyelvsajátítás folyamatát tükrözve a szó és az egyszerű mondat szintjén mozognak. Az olvasás és írás bevezetésével célszerű várni, míg a gyerekekben felmerül erre az igény.

Fejlesztési követelmények

Tudatosodjon a tanulóban, hogy anyanyelvén kívül idegen nyelven is kifejezheti magát. Alakuljon ki a tanulóban pozitív hozzáállás a nyelvtanulás iránt. Fejlődjön együttműködési készsége, tudjon részt venni pár- és csoport-munkában. Ismerkedjen meg néhány alapvető nyelvtanulási stratégiával.

Ajánlott témák	Tevékenységek a kommunikációs szándék szerint	Fogalomkörök	A továbbhaladás feltételei
<ul style="list-style-type: none"> - Én és a családom: bemutatkozás, a család bemutatása. - Az otthon: a szűkebb környezet: a lakás bemutatása; a lakószoba bemutatása; kedvenc állatok; kedvenc játékok. - Étkezés: kedvelt és kevésbé kedvelt ételek, italok. - Öltözködés: ruhadarabok télen és nyáron; testrészek. - Iskola: a tanterem tárgyai, az iskola helyiségei. - Tágabb környezetünk: állatok a világ különböző tájain. - Szabadidő, szórakozás: kedvenc időtöltés. 	<p><i>A társadalmi érintkezéshez szükséges kommunikációs szándékok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - köszönés, elköszönés, - bemutatkozás, - köszönet és arra reagálás. <p><i>Személyes beállítódás és vélemény kifejezésére szolgáló kommunikációs szándékok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - tetszés, - nem tetszés. <p><i>Információcseréhez kapcsolódó kommunikációs szándékok:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - dolgok, személyek megnevezése, - információkérés, információadás, - igenlő vagy nemleges válasz. 	<ul style="list-style-type: none"> - Cselekvés, történet, létezés kifejezése - Birtoklás kifejezése - Térbeli viszonyok kifejezése - Időbeli viszonyok kifejezése - Mennyiségi viszonyok kifejezése - Minőségi viszonyok kifejezése 	<p>Hallott szöveg értése</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott rövid kérdés, utasítás megértése. - Válaszadás cselekvéssel. - Ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott rövid kérdés megértése. <p>Beszédkésztség</p> <ul style="list-style-type: none"> - Válaszadás egy szóval vagy hiányos, egyszerű mondattal az ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott kérdésre. - Ismert dolgok megnevezése. - Szövegpreprodukció: mondóka, rövid vers, dal szöveghű előadása. <p>Olvasott szöveg értése</p> <ul style="list-style-type: none"> - A tanult szavak írott alakjának felismerése. - Ismert nyelvi eszközökkel megfogalmazott, néhány szóból álló (rövid) mondat elolvasása, értelmezése. - Ismert nyelvi elemekből álló egymondatos szövegben fontos információ megtalálása. <p>Íráskésztség</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ismert szavak hibátlan leírása másolással. <p><i>(A nyelvi mellékletek mintául szolgálnak az egyes nyelvek tanításához.)</i></p>

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

A tanulói teljesítmények értékelésének három célja van: egyrészt visszajelzést nyújtani az előírt tananyagban elért előrehaladásról, az erős és gyenge pontokról, másrészt a kisdíjak nyelv tanulási motivációját fenntartani és tovább erősíteni, harmadrészt hozzájárulni reális önértékelésük kialakításához.

Mivel a kerettantervi célok között **első helyen a beszédértés** fejlesztése áll, a gyerekeket elsősorban ebből az alapkészségből kell értékelni. Alapelve, hogy értékeléskor a *gyakorlás során alkalmazott* tevékenységeket kell használni, és a gyerekek értékelése *folyamatosan* történjen. Például, ha a tanév vége felé **szókincsük** fejlettségének szintjét írásban is értékeljük, az órai feladatokhoz hasonló feladattípusokat használjunk (pl. rövid, ismert állatnevekből kihagyott egy-egy betűt kell pótolni, vagy ismert állatok neveit kell párosítani az őket egyértelműen ábrázoló képekkel).

Minden héten kapjanak visszajelzést az előrehaladásról, és értsék, miben és hogyan fejlődhetnek tovább. Az értékelésnek pozitívnak kell lennie, mely nem azonos a hibák összeszámolásával. Azt értékeljük, amit a diákok tudnak, ne a hiányosságokat hangsúlyozzuk. Mivel ennek a korosztálynak a beszédértésben és **beszédkészség** területén is a folytonosság az erőssége, csak tapintatosan és nagy türelemmel törekedhetünk a hibátlan megoldásokra.

A számonkérés történhet csoportban, párban vagy egyénileg, a gyakorláshoz hasonlóan. A gyengébb teljesítményt nyújtó gyerekeknek több alkalmat kell biztosítani arra, hogy fejlődésükről számot adjanak.

Feltétlenül kerülni kell a hagyományos "felelés" jellegű számonkérést, mivel ez egyértelműen hozzájárul a gátlások erősödéséhez.

Negyedik osztályban már számíthatunk a gyerekek önértékelésére is. Fontos, hogy tisztában legyenek saját fejlődésük menetével, hol kell még jobban teljesíteniük, milyen területen igazán jók.

A teljesítmények értékelésekor is fontos alapelve: ne a nyelvről való tudást, hanem a nyelvi készségeket, a **használható nyelvtudást** fejlesszük és értékeljük.

KÖRNYEZETISMERET 1-4. évfolyam

Célok és feladatok

A tantárgy célja, hogy felkészítse a tanulókat a természeti világ elemi megismerésének lehetőségére, azaz fejlessze azokat a kompetenciákat, melyeknek birtokában a gyermekek képessé válnak a közvetlen lakóhelyi majd tágabb környezet önálló megismerésére, elemi szintű értékelésére, alkotóinak, jelenségeinek „felfedezésére”, a természettudományos szaktantárgyak tanulására.

Jól értelmezett, könnyen felidézhető, egyszerű kognitív műveletek végzésére alkalmas tényeket és képzeteket alakítson ki a közvetlenül, majd közvetve megismerhető természeti és ember által létesített környezetről. Növelje és fejlessze a tanulóknak az életkorukból következően eleve meglévő érdeklődést környezetük élő és élettelen világa iránt. Fejlessze a tanulóknak a környezetük állapota iránti érzékenységét, alapozza meg a természetet, környezetet és annak értékeit felismerő, szerető, tisztelő, védő magatartásukat.

A lakóhelyi, iskolai, települési, majd hazánk értékeinek megismerése, megszerettetése olyan pozitív attitűd kialakulását segítse elő, mely (az élő és élettelen környezet megóvására, védelmére ösztönöz) erősíti a lakóhelyhez való kötődést, s ezzel a hazánkhoz és a nemzetünkhöz tartozás érzését alapozza meg.

Lakóhelyi környezetük megismerése során tanítsa meg a tanulókat elemi fokon tájékozódni a térben és az időben. Hangsúlyos cél az óvatosságra intés, az élet- és környezetkímélő, a veszélyhelyzetek megelőzését szolgáló magatartásformák kialakítása s ezzel a személyes biztonság növelése.

Kiemelt cél a tanulók egészséges életvitellel kapcsolatos szemléletét és magatartását alapozó pozitív beállítódások és helyes egészségzokások, magatartásformák fejlesztése, annak elősegítése, hogy a tanulók elfogadó és segítőkész magatartással viszonyuljanak a környezetükben élő beteg, sérült és fogyatékos emberek iránt.

A tantárgy fontos feladata, hogy az elemi természettudományos műveltség megalapozása, a problémamegoldó gondolkodás és a kreativitás fejlődése érdekében a tanulóknak az új ismeretek megszerzéséhez, feldolgozásához, azok rendszerezéséhez, rögzítéséhez és a mindennapi életben való alkalmazásához szükséges készségeit, képességeit és szokásait folyamatosan és rendszeresen fejlessze.

Ezért alapvető feladatként fogalmazódik meg a lényegkiemelő (megfigyelő), leíró, azonosító- és megkülönböztető, rendszerező, adatértelmező, következtető képességek, kommunikációs és vitakészség, az időben és térben való tájékozódási képesség, a méréshez és kísérletezéshez szükséges képességek fejlesztése, szokások alakítása. Mivel a tanulók életkorukból következően érzékszervi ún. perceptuális tanulásra képesek, a fenti készségek, képességek fejlesztése csak akkor hatékony, ha a gyermekek a természettudományos ismeretszerzés és –feldolgozás módszereire épülő tevékenységek révén, cselekvő úton tanulnak. A természettudományos ismeretszerző módszerek, melyekre a tanulási tevékenységeknek épülni kell: a megfigyelés, leírás, összehasonlítás, csoportosítás, osztályozás, rendszerezés, következtetés, becslés, mérés, feltételezés, kísérletezés. Az egyszerű megismerési, tanulási módszerek megtanítása, begyakorlása, alkalmazása keltse fel – a gondolkodás fejlettségéhez illeszkedő mértékben – a természeti jelenségek, folyamatok ésszerű, tudományos magyarázata iránti igényt.

A tantárgy hangsúlyos feladata, hogy a tanulók az ismeretlennel való találkozás módszereinek elsajátítása közben megfelelő irányítással megalapozzanak egy olyan tapasztalati tudást, mely a további tanulmányaikhoz szükséges. Ezek szintje nem haladhatja meg azt, melyet a közvetlen tapasztalás, illetve a gyerekek életkora jelent, de megfelelő irányítással szerezzenek ismereteket az anyag különböző formáinak érzékelhető és mérhető tulajdonságairól. A fejlesztés közben a tanulók ismerkedjenek meg közvetlen környezetük, lakóhelyük, majd – egyre táguló körben – távolabbi természeti és ember által létrehozott környezetük élőlényeivel, élettelen anyagaival, jelenségeivel, a közöttük levő kapcsolatok következtében létrejövő változásokkal, valamint az emberek és környezetük kapcsolatával. Fedezzék fel a természet változatoságát, sokszínűségét, szépségét és ébredjenek rá pótolhatatlan, értékes mivoltára.

Fejlesztési követelmények

Tájékozódás a természettudományról, a megismerés módszereiről

A tanuló váljék nyitottá a természet szépségei, értékei iránt. Érdeklődésének megfelelően jusson ismeretekhez a valóság megtapasztalásával, ezt követően különböző képi és szöveges ismerethordozók segítségével is. Legyen képes a természet tárgyait, élőlényeit, jelenségeit és folyamatait megadott szempontok szerint a tanító irányításával, majd önállóan elemi szinten megfigyelni. Aktívan vegyen részt a megfigyelések tapasztalásainak elemzésével kapcsolatos megbeszéléseken.

Korának megfelelő nyelvi megformálással számoljon be megszerzett ismereteiről.

Legyen gyakorlata a különböző tárgyak, élőlények, jelenségek minőségi és mennyiségi jellemzőinek elemi szintű összehasonlításában. Szerezzen jártasságot a tulajdonságok, folyamatok egy-egy körének megadott szempontú csoportosításában. Megfigyeléseit, tapasztalatait saját szavaival, egyszerűen fogalmazza meg, és rajzban, írásban rögzítse. Értelmezze az egyszerű képi és szöveges információkat.

Építsen előzetes ismereteire, tanítói segítséggel tájékozódjon egyszerű forrásanyagokból. Tanítói irányítással végezzen egyszerű méréseket, vizsgálatokat, kísérleteket, a természeti és technikai környezet jelenségeinek, folyamatainak megfigyelésére. Szerezzen gyakorlatot a mindennapi életben előforduló mérésekben, a hosszúság, a tömeg, az űrtartalom, a hőmérséklet és az idő mértékegységeinek használatában.

Ismerje fel a mérésekhez, vizsgálódásokhoz, kísérletekhez szükséges eszközöket, és használja azokat balesetmentesen.

Vesse össze a természeti és az ember alkotta környezetről különféle módon szerzett ismereteit egymással, rendezze azokat különböző csoportok szerint. Vizsgálódásainak eredményeit elemezze, értelmezze.

Ismerje fel a környezetében előforduló veszélyhelyzeteket. Alkalmazza a tanultakat a mindennapi élet problémáinak megoldásában.

Lássa be, hogy környezetének állapota saját egészségére is hatással van, igényelje az egészséges életkörülményeket. Ismeretei ébressék rá, hogy felelős a természet védelméért, életkorának megfelelő szinten környezettudatos magatartásával, gondolkodásával járuljon ehhez hozzá, becsülje meg környezetének értékeit. Tájékozódjon a biztonságot szolgáló szervezetek (mentők, tűzoltók, rendőrség, polgári védelem) munkájáról. Fejlődjön alkalmazkodóképessége veszélyhelyzetben (menekülés, segítségkérés).

Tájékozódás az élő és élettelen természetről

Érzékszervi megfigyelések, mérések segítségével szerezzen információkat a környezetében előforduló fontosabb élő és élettelen anyagok, valamint részeik tulajdonságairól, az élőlények életjelenségeiről. Felismert tulajdonságaik alapján tudja csoportosítani azokat. Különböztesse meg a tárgyakat és anyagokat tulajdonságaik alapján és tudja ezt életkorának megfelelő nyelvhasználattal kifejezni. Ismerje fel a használati tárgyak anyagát, készítsen egyszerű használati

tárgyakat. Fedezze fel - gyermeki elképzelésének megfelelően - az anyag szerkezeti tulajdonságait. Tapasztalat alapján ismerje fel a halmazállapotokat a tudományos értelmezésnek megfelelően.

Kísérletek kapcsán ismerkedjen az anyagok kölcsönhatásával, figyelje meg az ebből adódó változásokat. Játékos tevékenységek keretében szerezzen tapasztalatot a hang, a fény, és a hő terjedésével kapcsolatban. Ismerkedjen a háztartásban előforduló energiahordozó és technikai eszközökkel és ismerkedjen meg a működésükkel kapcsolatos balesetforrásokkal. Ismerje fel elemi szinten az élőlények testfelépítése, életmódja és környezete közötti összefüggéseket. Legyen tájékozott arról, hogy mely élelmiszerek fogyasztása szükséges szervezetünk egészséges fejlődéséhez. Tartózkodjék az élvezeti és kábítószeres kipróbálásától. Érdeklődjön az iránt, hogy mely anyagok szennyezhetik leggyakrabban a környezetét, mely anyagok, eszközök a háztartás leggyakoribb veszélyforrásai.

Tájékozódás az időben és térben

A tájékozódás alapját a természeti jelenségek megfigyelése képezze. Figyelje meg a ciklusok ismétlődését, a mozgásban megnyilvánuló állandóságot és változást, mutassa be azokat egyszerű példákon. Tájékozódjon a mindennapok időviszonyaiban. Figyelje meg a napszakok és évszakok váltakozását. Szerezzen gyakorlatot az idő mérésében, a mindennapi életünket meghatározó időtartamok becslésében. Saját tapasztalat alapján vegye észre az idő múlását, az élőlények - közöttük saját maguk - változását, a változások szabályszerűségét, annak okait.

Fejlődjön térérzékelése és térérzete az irányok, távolságok, hosszak, nagyságrendek becslésével, mérésével. A környezetében előforduló tárgyak méretét viszonyítsa saját testméreteihez, majd szabvány mértékegységekhez. Tájékozódjon a lakóhelyén, és annak környékén tudjon útbaigazítást adni. Térkép segítségével figyelje meg, hogy Magyarországon belül hol található meg saját lakóhelyét. Ismerkedjen meg az őt körülvevő táj jellegzetességeivel, felszínének formáival, az ottani élőlények jellemző tulajdonságaival.

Hasonlítsa össze lakóhelye tájképi sajátosságait más hazai tájakkal. Beszélgetés szintjén legyen fogalma a földön kívüli térségek létének felismeréséről, az égitestekkel kapcsolatos elképzelésekről. A hozott elemi információk és ismeretek gyűjtése alapul szolgáljon a tudományos kép formálására.

Információhordozók az ismeretek szerzésében

A megismerési módszereket, mint alapvető információszerzési lehetőségeket használja az ismeretek összegyűjtéséhez. Tudatosuljon benne, hogy a természetről szerzett ismereteket megfigyelés, mérés, vizsgálódás/kísérletezés útján szerezzük meg. Legyen tájékozott arról, hogy a természettel kapcsolatos ismereteit felkészültségének megfelelő könyvek, cikkek és a média segítségével kiegészítheti, fejlesztheti, de sok téves nézettel is találkozhat. Fejlődjön elemző, kritikai képessége életkorának megfelelő kommunikációs helyzetekben.

Fogalmazzon meg kérdéseket különböző információhordozó eszközökből szerzett ismereteiről. Érdeklődjön a tudósok munkája iránt.

Emberismeret, önismeret, honismeret

Aktívan vegyen részt az élet értelmezésére vonatkozó elképzelésekkel kapcsolatos beszélgetésekben. A születéssel, egyedfejlődéssel, öröklődéssel kapcsolatos elképzeléseit vitassa meg tanítójával és társaival. Ez alapul szolgáljon a tudományos nézetek későbbi közvetítéséhez. Legyen igénye a személyes higiéniára, a test és a ruházat gondozására. Alkalmazza az egészségmegőrzés alapvető szabályait. Ismerje a korszerű táplálkozás, az egészséges életmód feltételeit. Ismerje fel, hogy a környezet állapota az ember egészségére is hatással van. Fogadja el a fogyatékkal élő embereket. Figyeljen meg emberi magatartásformákat és élethelyzeteket.

Ismerkedjen szűkebb környezetének kulturális és vallási emlékeivel, hagyományaival. Gyakorolja azokat a tevékenységeket, szokásokat, amelyek az otthona, a lakóhelye, a szülőföldje és a hazája megismeréséhez, megbecsüléséhez, szeretetéhez vezetnek. A tapasztalatok összegyűjtése után képes legyen azokról beszélgetni, kérdéseket megfogalmazni, véleményt alkotni. Fejlődjön önismereti képessége, ismerje fel saját külső és belső tulajdonságait, tudjon azonosságokat és különbözőségeket megállapítani. Életkorának megfelelően ismerje hazája természeti és társadalmi adottságait, legyen tisztában azzal, hogy mit jelen a nemzet, haza, magyar fogalma. Gyűjtsön információkat a tananyaghoz kapcsolódóan híres emberekről.

KÖRNYEZETISMERET

A megismerő tevékenység fejlesztése (valamennyi témakörre kiterjedő érvényességgel)

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Megismerési módszerek: - megfigyelés szempontok vagy választott algoritmus szerint, - leírás, - összehasonlítás, - csoportosítás. • Képességek. - lényegkiemelés, - figyelem, - gondolkodás, - változások felismerése, - kommunikáció 	<ul style="list-style-type: none"> • Megismerési módszerek: - megfigyelés, - összehasonlítás, - csoportosítás, - tapasztalatok rögzítése, - bizonyítás, becslés, mérés. • Képességek: - lényegkiemelés, - irányított megfigyelés, - algoritmus követése, - sorba rendezés, - összefüggés felismerése, - viszonyítás,, - rendezés. 	<ul style="list-style-type: none"> • Megismerési módszerek: - megfigyelés, - összehasonlítás, - csoportosítás, - tapasztalatok leírása, - bizonyítás, - becslés, mérés, - vizsgálódás, - egyszerű kísérletek, - változások leírása. • Képességek: - változások megfigyelése, - oksági kapcsolat felfedezése, - kísérleti folyamatok követése, - jelenségek értelmezése, - igazolás méréssel, - reklámszövegek értelmezése. 	<ul style="list-style-type: none"> • Megismerési módszerek: - megfigyelés, - összehasonlítás, - csoportosítás, - tapasztalatok leírása, - bizonyítás, - becslés, mérés, - vizsgálódás, - egyszerű kísérletek, - változások leírása, - információhordozók használata. • Képességek: -tájékozódás térben és időben, - változások megfigyelése, - összefüggések felismerése, - oksági kapcsolat felfedezése, - kísérleti folyamatok követése, - jelenségek értelmezése, - igazolás méréssel, - önálló tanulás (könyvtárhasználat, keresés a világhálón, kézikönyvek, térkép használata, beszámolás).

1. Tájékozódás az élettelen természetben

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> A tanulók környezetében lévő tárgyak, anyagok érzékelhető tulajdonságainak választott algoritmus szerinti megfigyelése, összehasonlítása, csoportosítása (pl.: íz, szag, nagyság, forma, szín, felület, anyag, hang szerint). Különböző és azonos halmazállapotú anyagok megfigyelése, összehasonlítása, halmazállapot szerinti csoportosítás. 	<ul style="list-style-type: none"> Tárgyak, anyagok érzékelhető és mérhető tulajdonságainak vizsgálata. Viszonyítás, becslés, mérés (hosszúság, hőmérséklet, idő mérés). Élelmiszerek érzékelhető és mérhető tulajdonságai, élelmiszerek csoportosítása. A környezetet, valamint a testi épséget veszélyeztető anyagok. Szelektív hulladékgyűjtés. 	<ul style="list-style-type: none"> Anyagok és jelenségek érzékelhető és mérhető tulajdonságai: <ul style="list-style-type: none"> Érzékelhető mozgások, hely-és helyzetváltoztatások. Oldódás. Az időjárás folyamatos megfigyelése, adatok lejegyzése, grafikon és naptár készítése. A mindennapi életben megfigyelhető jelenségek, kölcsönhatások: <ul style="list-style-type: none"> halmazállapot változások, fényjelenségek, mágnesség, égés. A tűz mint veszélyforrás. Önmentés, segítségadás. 	<ul style="list-style-type: none"> Folyamatos megfigyelések a lakókörnyezetben: ásványi anyagok, talaj, víz, levegő, néhány szennyező anyag, veszélyes háztartási anyag vizsgálata. Méréssor tervezése a megfigyelésekhez. A tapasztalatok rendszerezése, felhasználása beszámoló készítéséhez.. A környezetszennyezésből kialakuló veszélyhelyzetek felismerése. Védekezés, megelőzés.
<ul style="list-style-type: none"> A természet változásainak megfigyelése: <ul style="list-style-type: none"> az időjárás összetevői, napszakok, évszakok (összehasonlítás, egyszerű összefüggések, következtetések). A hónapok és a hét napjainak a neve. Az évszakokhoz kapcsolódó ünnepek, népszokások. 		<ul style="list-style-type: none"> . Az ember helye és szerepe a természetben. A környezetkárosító magatartás megnyilvánulásai. 	

1. Tájékozódás térben és időben

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • A közvetlen környezet megismerése, eligazodás a lakóhelyen, az iskolában. • A tanuló lakcíme, az iskola neve, pontos címe. Útvonalak otthonról az iskoláig. Veszélyforrások útközben. • Közlekedési szokások és magatartásformák a biztonságos közlekedésben. • Gyalogos és kerékpáros közlekedés. 	<ul style="list-style-type: none"> • A lakóhely és környékének természetföldrajzi jellemzői (fekvés, felszín, időjárás, növények, állatok). • Eligazodás a szűkebb lakóterületen. Nevezetes épületek. • Mérések a terepen. • Főbb útvonalak. • A lakóhely történetéhez fűződő mesék, mondák, emlékek, hagyományok. 	<ul style="list-style-type: none"> • A lakóhely felszíni formái, A felszíni formák jellemzői. • A fő és mellék világtájak. Az iránytű. Tájékozódási gyakorlatok a településen. • Alaprajz, térképvázlat készítése. • Országismeret: <ul style="list-style-type: none"> - a fővárosunk Budapest, - nevezetes épületek, utak, hidak a fővárosban. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ismerkedés a lakóhelyen közvetlenül nem megfigyelhető felszíni formákkal. • A térkép jelei (színek, számok). • Tájékozódás iránytű és térkép segítségével • Tájékozódás Magyarország domborzati és vízrajzi térképén. • A saját lakóhely elhelyezkedése a térképen. • Közlekedés a lakóhelyen. • Utazási terv készítése (térkép, menetrend, útikalauz stb. felhasználásával) • Országismeret: <ul style="list-style-type: none"> - hazánk nagy tájai, - Magyarország lakói, - híres emberek a szülőföldön vagy a tágabb környezetben.

2. Tájékozódás az élő természetben.

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> A tanulók környezetében megfigyelhető növények (fák, cserjék, lágyszárúak) és állatok (emlősök, madarak, ízeltlábúak) tulajdonságainak megfigyelése, választott algoritmus szerinti leírása, összehasonlításuk, csoportosításuk. Az élőlények évszakokkal összefüggő változásainak felismerése. Növényápolás élősarokban. 	<ul style="list-style-type: none"> Vadon élő és termesztett növények, vadon élő és tenyésztett állatok algoritmus szerinti megfigyelése, összehasonlítása, csoportosítása. Növényi eredetű táplálékok. Egészséges táplálkozás. A laklöhelyen leginkább megfigyelhető élőhely, életközösség megfigyelhető és mérhető jellemzői. Változások, ismétlődések megfigyelése és mérése a természetben. Természeti folyamatok okainak felismerése (pl. árvíz, erdőtűz, belvív). 	<ul style="list-style-type: none"> A növényekéletfeltételei. A környezet káros hatásai a növényekre. Bizonyítás egyszerű kísérlettel.,Az állatok életfeltételei , viselkedése, életmódja. Kapcsolata az emberrel és más élőlényel. A növények és az állatok kölcsönhatása (élőhely, búvóhely, táplálék). A növények és az állatok kölcsönhatása (élőhely, búvóhely, táplálék). Az ember környezetvédő és romboló megnyilvánulásai, 	<ul style="list-style-type: none"> A környezetben jól megfigyelhető élőhelyen növények (fásszárú, lágyszárú) és állatok (emlős, madár, puhatestű) életének vizsgálata: <ul style="list-style-type: none"> az életmód és a testfelépítés összefüggései, az élőlény környezetalakító szerepe, az ember környezetalakító és károsító tevékenysége, tápláléklánc.

3. Az ember egészsége

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> Az emberi test részei. Életműködéseink. Egészség és betegség. A betegségek és a balesetek megelőzése. Segítségkérés betegség, baleset esetén. Érzékszerveink szerepe, egészségének megóvása. Testápolás, egészséges életmód. 	<ul style="list-style-type: none"> Az emberrel kapcsolatos mérhető tulajdonságok (magasság, tömeg, mellbőség, arasz, légzésszám, pulzusszám, testhőmérséklet). Fontosabb szerveink. Az egészség védelme: helyes táplálkozás, fogápolás. 	<ul style="list-style-type: none"> A gyerekek és a felnőttek testméretei. Összehasonlító mérések. Az ember egészségét károsító és a szervezetre kedvező hatású környezeti feltételek. Egészséges életmód. Napirend. Sport. A betegségek tünetei, megelőzés. Beteglátogatás. 	<ul style="list-style-type: none"> Az ember életkori szakaszai. Az emberi test változásai Az ember egészségét károsító anyagok(alkohol, cigaretta, drog). Önvédelem. A reklámok célja, természete, védekezés ezek káros hatása ellen.

A következő tanévi fejlesztés alapjai			Továbbhaladási feltételek
1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Tapasztalatok szerzése irányított megfigyeléssel. • A megfigyelt tulajdonságok összehasonlítása. • Egy szempontra figyelő csoportosítás. • Tapasztalati alapon az élő és az élettelen megkülönböztetése. • • Változások felismerése folyamatos megfigyelés alapján. • Beszámolás a tapasztalatokról. • Eligazodás az otthon és az iskola környezetében. • Elemi ismeretek: <ul style="list-style-type: none"> - évszakok, hónapok, napok neve, - lakcím, iskola címe, - veszélyforrások a közlekedésben, - testrészek neve, - érzékszervek, - életműködések, - testápolás, - egészséges életmód. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gyakorlottság a megfigyelésben, összehasonlításban, csoportosításban, becslésben, mérésben. • Mérhető tulajdonságok felismerése. Mérési eredmények rögzítése, értelmezése, összevetés a becsült értékkel. • Megismert algoritmus szerint szóbeli beszámolás a vizsgált élőlényekről, jelenségekről, helyzetekről. • Feladatvállalás növények gondozásában. • Elemi ismeretek: <ul style="list-style-type: none"> - napszakok, hónapok, évszakok sorrendje, - a lakóhely főbb épületei, útvonalai az otthon és az iskola közötti területen, - fontosabb szerveink, fogápolás, - növényi eredetű táplálékok, - egészséges táplálkozás, - veszélyes anyagok a háztartásban. 	<ul style="list-style-type: none"> • Időben elhúzódó, folyamatos megfigyelések végzése, a változások kölcsönhatások felismerése, magyarázata. • A tapasztalatok írásos rajzos, rögzítése. • Egyszerű vizsgálatok, kísérletek végrehajtása a tanító segítségadásával. • Ismert algoritmus alapján beszámolás megfigyelt növények, állatok jellemzőiről, életfeltételeiről. • A beteg állapot jellemzése. • térkép vázlat készítése és értelmezése. • Az iránytű használata. • Elemi ismeretek: <ul style="list-style-type: none"> - a lakóhely felszíne, vizei, - hazánk fővárosa, - fő és mellék világtájak, - az iránytű működése, - halmazállapotok és -változások, - olvadás, oldódás, - példák kölcsönhatásokra, ezek magyarázata, - példák környezetkárosító magatartásra indoklással, - a felnőtt és a 	<ul style="list-style-type: none"> • A tanult algoritmus szerint megfigyelések, csoportosítások, összehasonlítások, mérések önálló elvégzése. • Az egyszerű kísérletek önálló végrehajtása a leírásnak megfelelően. • A tapasztalatok pontos, összeszedett rögzítése írásban, magyarázó rajzzal, táblázat kitöltésével. Ezek felhasználásával összefüggő szóbeli beszámoló • A megfigyelések, vizsgálódások eredményeit összegző megállapítások indoklása. • A tankönyvön kívül más információs források felhasználása az ismeretbővítéshez. • A vizsgálódások során feltárt összefüggések bemutatása (élőlény és környezete között). • Elemi ismeretek: <ul style="list-style-type: none"> - térképismeret (domborzat és vízrajz jelölése), - hazánk nagy tájainak helye a térképen, - saját település helye a térképen,

		<p>gyerek testének különbségei,</p> <ul style="list-style-type: none"> - a betegség tünetei, egészséges napirend, - az egészséget károsító környezeti hatások, - fontos telefonszámok (mentők, tűzoltók, rendőrök) <ul style="list-style-type: none"> • Vegyen részt környezetvédelmi akcióban. 	<ul style="list-style-type: none"> - lágyszárú növény, fásszárú növény jellemzői konkrét esetben, - emlős, madár, puhatestű állat jellemzői konkrét esetben, - tápláléklánc, - felszíni formák jellemzői, - az ember életkori szakaszai, életjelenségei, - az egészséget károsító anyagok, - a környezetet szennyező anyagok, - a lakóhely közlekedése, - a lakóhely főbb és a főváros nevezetességei.
--	--	---	---

Értékelési szempontok

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • A környezet megismerése iránti fogékonyság. • A megismerési módszerek alkalmazásában való gyakorlottság. • A megfigyelések pontossága. • A tapasztalatokról való beszámolás tartalma. • A tájékozódás és a közlekedés biztonsága. • Tájékozottság az elemi ismeretek körében. • 	<ul style="list-style-type: none"> • Aktivitás a megismerő tevékenységekben. • A folyamatos megfigyelésekben, feladatvégzésben való kitartás. • A mérőeszközök használata. • A megfigyelési eredmények rögzítése, a rajzokról, jelekről való visszaolvasás szintje. • • A szóbeli beszámolás tartalma. • Tájékozottság az elemi ismeretek körében. 	<ul style="list-style-type: none"> • A megfigyelések pontossága és önállósága. • Algoritmus alkalmazása a tapasztalatokról való beszámolásban. • Az összefüggések felismerése, a jelenségek, folyamatok magyarázata (tartalmi megfelelés, nyelvi megformálás). • A környezettudatosság fejlettsége. • • A megfigyelésekből, vizsgálódásokból szerzett tapasztalatok lényegének megragadása a szóbeli összefoglalásban. • Tájékozottság az elemi ismeretek körében. 	<ul style="list-style-type: none"> • • A környezet megóvása iránti érzékenység. • A környezetvédelmi tevékenységekkel kapcsolatos tájékozottság. • Önállóság a megismerési módszerek alkalmazásában. • A tapasztalatszerzés eredményessége, a megfigyelések összegezésének rendszerezettsége. • A szóbeli beszámolás nyelvi megformáltsága. • A vízrajzi és a domborzati térkép és a tankönyvön kívüli információs források használata. • A tanultak felhasználása új feladathelyzetben.

Taneszközök:

Megfigyelésekhez anyagok, növények,, állatok, azok képi megjelenítése. Munkáltatásra, vizsgálódásokra alkalmas eszközök, feljegyzések vezetéséhez feladatlapok, munkafüzetek.

Képek, képeslapok, falitáblák. A gondozási feladatok elvégzését lehetővé tévő környezet kialakítása.

MATEMATIKA

1–4.évfolyam

Célok és feladatok

Az általános iskola kezdő szakaszában a **matematikai nevelés célja** és **feladata** azon képességek fejlesztése, melyek segítségével a tanulók felkészülnek az önálló ismeretszerzésre. Ennek elérésére életkoruknak megfelelő, tapasztalaton nyugvó megismerési módszereket sajátítanak el. Tapasztalatgyűjtés keretében foglalkozunk:

- az alapvető matematikai képességek alakításával,
- a gondolkodás fejlesztésével,
- helyes tanulási szokások kiépítésével,
- az ismeretszerzésben az önállóság mértékének fokozásával,
- a matematika tanulása iránti érdeklődés felkeltésével,
- a pozitív attitűd alapozásával,
- az életkornak megfelelő matematikai fogalmak alapozásával és a kapcsolódó szaknyelv elsajátításával.

Az adott életkorban a **matematika tanulásának alapja** a tapasztalatszerzésből kiinduló induktív megismerés. Ennek keretében válnak képessé a tanulók a megfigyelés egyre öntevékenyebb és céltudatosabb irányítására, az észrevételek különféle kifejezésére, megfogalmazására, rendezésére, értelmezésére és lejegyzésére, megjegyzésére, valamint a szerzett tapasztalatok más tanulási helyzetekben és probléma-megoldásokban való alkalmazására.

A matematika tanulása az első négy évfolyamon alapozó jellegű. A nevelési-oktatási feladatok sorában a képességfejlesztésnek kiemelt szerepet szánunk.

Az ismeretek kialakítása a képességek gazdag tárházának fejlesztése közben, a kisiskolás korosztály fejlődési ütemének figyelembevételével történik.

A fejlesztés fontosabb területei:

- összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés képessége, megfigyelőképesség,
- emlékezet (mozgásos, tárgyi, fogalmi),
- válogató, osztályozó és rendszerező képesség,
- adatok gyűjtése, rögzítése, rendezése,
- lényegkiemelő képesség,
- absztraháló és konkretizáló képesség,
- összefüggések felismerése, oksági és egyéb kapcsolatok feltárása,
- probléma felismerése, problémamegoldás tárgyi tevékenységgel és egyszerűbb esetekben gondolati úton,
- tevékenységekhez kötött alkotó gondolkodás,
- kreativitás,
- analógiák felismerése, követése,
- algoritmusok követése, algoritmikus gondolkodás,
- logikai gondolkodás elemi szinten,
- tapasztalatok kifejezése különféle módokon (megmutatással, rajzzal, adatok rendezésével, példák, ellenpéldák gyűjtésével stb.), megfogalmazása saját szókinccsel, egyszerűbb esetekben matematikai szaknyelv, illetve jelrendszer alkalmazásával,
- a munkavégzéshez szükséges általánosabb képességek (pl. pontosság, rendszeresség, tudatosság, megbízhatóság, a részletszámítások és az eredmény ellenőrzése, az eredményért való felelősségvállalás, együttműködés, érvelés, vita).

A kezdő szakasz feladata a **legfontosabb matematika fogalmak tapasztalati alapozása**, az **alapvető matematikai ismeretek elsajátítása**, a problémamentes továbbhaladás biztosítása a kötelező oktatás keretében. Az alapozás a matematika kiemelt témaköreiben az ismeretek spirális bővülésében valósul meg. Ezért kiemelten kezeljük azokat a tanítási tartalmakat, amelyekre a következő iskolaszakasz tananyaga épül:

- a természetes szám fogalmát gazdag tartalommal építjük ki tízezres számkörben,
- segítjük a biztonságos eligazodást a tízes számrendszerben,
- kidolgozzuk és fejlesztjük a biztonságos szám- és műveletfogalomra épülő számolási készségeket,
- fejlesztjük a mennyiségi viszonyokban való tájékozódást, a becslőképességet,
- alakzatok megismerésével, formai, mennyiségi tulajdonságok és viszonyok felismerésével, egyszerű transzformációkkal formáljuk a sík- és térbeli tájékozódási képességet, alakítjuk a geometriai szemléletet,
- tapasztalati függvények és sorozatok vizsgálatával, ábrázolásával segítjük az összefüggésekben való gondolkodás alakulását, a problémalátást, a probléma-megoldási képesség fejlődését,
- valószínűségi játékokkal, megfigyelésekkel, kísérletekkel a valószínűségi szemléletet alapozzuk,
- konkrét szituációkkal, példákkal alakítjuk a tanulók szemléletét a valóság és a matematikai modellek kapcsolatáról.

Alapvető fontosságú, hogy nem mennyiségi, hanem minőségi fejlesztés történjen, tehát a tanulók tempójának megfelelően haladjunk, ne a többre, hanem az alaposabbra helyezzük a hangsúlyt.

A fejlesztő munkánk eredményeként azt várjuk, hogy a 4. évfolyam befejezése után a tanulók a megismerési módszerekben gazdagodva, a matematika és a matematikatanulás iránt pozitív beállítódással, érdeklődéssel, a továbbhaladáshoz szükséges ismeretek birtokában folytathassák tanulmányaikat.

Fejlesztési követelmények

A matematika tanulása segítse elő a kisgyermek tájékozódását térben, időben és mennyiségi viszonyokban az őt körülvevő közvetlen környezetben. A tájékozódási viszonyok megjelenítésére használja pl.: a mellett, mögött, alatt, előbb, ezután, korábban kifejezéseket, hasonlítsa össze tárgyakat, személyeket, alakzatokat, jelenségeket mennyiségi tulajdonságok alapján. Értelmezze a számokat a valóság mennyiségeivel (mérőszám, darabszám, értékmérő).

Szerezzen tapasztalatot a környező világ tárgyainak, jelenségeinek megismerésében. Megfigyeléseit közölje, igazolja tárgyi tevékenységgel, szavakkal, jelekkel, értelmezze, rögzítse rajzzal, írásban.

A képzelet segítségével képes legyen ábrázolni, elmondott, olvasott történetet megjeleníteni és azokról matematikai **összefüggéseket leolvasni**, majd ennek analógiájára önállóan is legyen képes összefüggéseket alkotni, megfogalmazni, kifejezni.

Motorikus, képi és történetre utaló **emlékezetét** alkalmazza az adatok és azok összefüggéseinek együttes felidézésében, ismeretek memorizálásában, tanult algoritmusok alkalmazásában. Váljon képessé elnevezések, jelölések emlékezetbe vésésére, önálló felidézésére.

A matematikai **gondolkodás fejlesztése** a gondolkodási műveletek (összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés, osztályozás, rendezés, megítélés, döntés, absztrahálás, konkretizálás, kiterjesztés, elemi szintű általánosítás, következtetés) rendszeres és tudatos alkalmazásával, gyakorlásával folyik. A matematika tanulása során használja fel a gondolkodási műveleteket az ismeretek szerzésére, megőrzésére, alkalmazására. Értse az alapvető ismeretek (pl.: műveletek, mértékegységek, geometriai tulajdonságok) köréből származó szaknyelvi kifejezéseket. Képes legyen az önálló gondolkodás elemi szintű gyakorlására. Legyen tapasztalata az **alá- és fölérendeltségi viszony**, a mellérendeltség fogalmának alapvető értelmezésében.

Szerezzen biztonságot a **mennyiségi viszonyok értelmezésében** a tízes számrendszeren belül. Alkalmazza a tanult algoritmusokat az ismeretek elsajátításában. Értse, és tudatosan alkalmazza a különféle számkörökön belül érvényes analógiákat becslésben, számításban, ellenőrzésben.

Önállóan használja a matematika tanulásához szükséges elemi tárgyi eszközkészletet, életkorának megfelelő könyveket, **ismerethordozókat**, egyszerű számológépeket, **alkalmazza azokat a problémamegoldásokban, gyakorlati életben, más műveltségterületek keretében.**

Legyen jártas matematikai problémák felismerésében, matematikai modellek alkalmazásában, többféle megoldási mód keresésében, a problémák megoldásában. Képes legyen matematikai problémák önálló megfogalmazására (szöveges feladatok, kérdések). Hozzon létre geometriai alakzatokat másolással, adott feltételek szerint.

Vegyen részt öntevékenyen az **alkotó képességet és kreativitást** fejlesztő tevékenységekben.

Az elsajátított matematikai fogalmak alkalmazása

A matematikai szemlélet fejlesztése

Az általános iskola első négy évfolyamán a **matematikai fogalmak elsajátításának alapozása** történik. Gyakorlati tevékenységre, konkrét tapasztalatszerzésre épül. A számfogalom és műveletfogalom építése, a számolási készségek fejlesztése az alpműveletek körében az életkornak megfelelő mélységben, fokozatosan bővülő számkörben folyik.

A mennyiségek közötti kapcsolatok felismerése, a változások, összefüggések megfigyelése tárgyi tevékenység során történik. A tapasztalatok megfogalmazásával a szóbeli kifejezőképességet fejleszthetjük.

A tér- és síkgeometriai szemléletet a gyermekek konkrét tárgyi tevékenységével, a valóságot bemutató, a legkülönbözőbb technikákkal nyert anyagok, modellek (pl. tárgyak, mozaikok, fotók, könyvek, videó, számítógép) segítségével alakítjuk.

Az összefüggések belátásának és pontos megfogalmazásának képességét a matematikai logika legegyszerűbb elemeinek használatával fejlesztjük (pl. állítások igazságának megítélése, igaz, téves állítások megfogalmazása, a „nem”, „és”, „vagy” helyzetekkel való értelmezése)..

A matematika életkornak megfelelő elemi fogalmait (pl. több, kevesebb, mértékegységek) a mindennapi életben való előfordulásnak megfelelően használjuk. Folyamatosan fejlesztjük a modellalkotás képességét, az adott helyzetben lényeges és lényegtelen dolgok szétválasztását. Egyszerű esetekben vizsgáljuk a „modell jóságát”.

Felhívjuk a figyelmet a hétköznapi és a matematikai nyelv eltérésére.

A sokoldalú gondolkodásmód fejlesztése érdekében konkrét tevékenységgel, kísérletezéssel példákat gyűjtünk a biztos, véletlen, lehetséges esetekre.

Gyakorlottság a matematikai problémák megoldásában, jártasság a logikus gondolkodásban

A problémamegoldó gondolkodás fejlesztésére problémahelyzetek teremtését, összefüggések szöveges megfogalmazását, helyzettel, szöveggel adott probléma modellezését (kirakás, eljátszás) alkalmazzuk.

A matematikai szövegértő képesség alapozása és folyamatos fejlesztése összetett feladat. A beszédértésre épül, és az értő olvasás színvonalának megfelelően fejlődik. A szövegösszefüggések értelmezése, az adatok kiválasztása a szövegből, az adatok közötti kapcsolatok felfedezése tevékenység, ábrázolás keretében történik, majd fokozatosan térünk át az egyszerűsített rajzzal, számokkal, műveletekkel való kifejezésére is. A megoldásban a próbálgatásnak elsődleges szerepet tulajdonítunk, erre támaszkodva adunk egyre nagyobb teret a logikus gondolkodásnak, elemi következtetéseknek. Csak ez után következhet az algebrai úton és egyéb matematikai modellek segítségével történő megoldás alkalmazása. A mérés témakörének tanításakor kiemelt szerepet tulajdonítunk a konkrét mérési tevékenységben való jártasságnak, az elvégzett mérések összehasonlításának, okkeresésnek.

Az elsajátított megismerési módszerek és gondolkodási műveletek alkalmazása

Az ismeretszerzésben az életkornak megfelelő induktív eljárások alkalmazása, a konkrétból való kiindulás, a sokféle tevékenységből származó tapasztalat összegyűjtése vezet el az általánosabb összefüggések megfogalmazásáig, elvontabb ismeretek rögzítéséig. Az általánosítás kezdete az iskolázási szakasz befejezéséhez közeledve, bőséges tapasztalati alapozás után következhet.

A gondolkodás fejlesztése a gondolkodási műveletek következetes alkalmazásán keresztül történik. Ilyenek: az egyszerű állítások igaz vagy hamis voltának eldöntése, a megadott vagy választott tulajdonság, majd szempont szerinti csoportosítás, osztályozás, néhány elem sorba rendezése, táblázatos elrendezése, bizonyos feltételeknek eleget tevő elemek kiválasztása, adatok gyűjtése, lejegyzése, grafikonok készítése, értelmezése, szabályszerűségek észrevétele, elmondása, lejegyzése, ellenőrzése.

A matematikai problémák megoldását konkrét tevékenységen való értelmezéssel és ugyancsak a konkrét tárgyi tevékenységben való megoldáskereséssel, a matematikai modellek aprólékos kidolgozásával, az elemi modellválasztás és modellalkotás begyakorlásával, esetenként egy-egy feladat apró lépésekre bontásával, elemi algoritmusok alkalmazásával segítjük.

A helyes tanulási szokások fejlesztése

A matematikai tevékenységek megszerettetése, a matematikai szemlélet formálása a kezdő szakasz alapvető feladata. A helyes tanulási módok kialakítása a gondolkodási képességeknek és általában az ismeretszerzés képességeinek (motoros, érzelmi, motivációs, akarati képességek) fejlődését eredményezi.

A kognitív képességek együttes fejlesztéséhez a matematika a következő területeken járulhat hozzá:

- az anyanyelv és a szaknyelv adott szinten elvárható, megfelelő pontosságú használata,
- a megértett és megtanult fogalmak, eljárások eszközként való használata,
- a megértés igénye,
- megoldási tervek készítése,
- kellő pontosságú becslések, számítások a mérések előtt,
- feladatmegoldások helyességének ellenőrzése,
- indoklások, érvelések, kérdésfeltevések, kételkedések, igazolás keresése,
- tapasztalatok gyűjtése a matematika érdekességeiről,
- tankönyvek, feladatlapok, más ismerethordozók önálló használata.

A matematika tanulásának szokásrendjébe tartozik a rendszeres, pontos munkavégzés, a fegyelmezett számjegy- és jelírás, a rendezett írásbeli munka és az értelmes, rendezett szóbeli megfogalmazás, a társakkal való együttműködés, mások gondolatainak megértésére való törekvés.

A matematika tanítása kettős célrendszerre épül. Egyrészt a kognitív képességek fejlesztésére szolgál, és lehetőséget teremt a gondolkodási módszerek alkalmazására. Másrészt a tanulási szokások kiépülését segíti, rendszerességre, tudatosságra, a megismerési módszerek önálló alkalmazására nevel. Az önellenőrzés képességének fejlesztésével további felfedezésre, kutatásra ösztönöz.

A matematikai képességek kiépítését és folyamatos fejlesztését az iskolai kezdő szakasz alapvető feladatának tekintjük. A fejlesztés eredményeként azt várjuk, hogy a 4. évfolyam befejezése után a tanulók a megismerési módszerekben gazdagodva, a matematika és a matematikatanulás iránt pozitív beállítódással, érdeklődéssel, a továbbhaladáshoz szükséges ismeretek birtokában folytathassák tanulmányaikat.

MATEMATIKA

Tananyag és tanulói tevékenységek

1. Számtan, algebra.

1.1. Számfogalom a húszas számkörben	1.1. Számfogalom a százas számkörben	1.1.Számfogalom 1000-es számkörben	1.1 Számfogalom 10.000-ig
1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Természetes számok 0-20-ig. • A számfogalom építésének előkészítése: tárgyak, személyek, dolgok összehasonlítása, válogatása, rendezése, csoportosítása, halmazok képzése közös tulajdonságok alapján. Tárgyak hosszúságának, szélességének, tömegének, edények űrtartalmának összehasonlítása, összemérése. 	<ul style="list-style-type: none"> • Elemek szétválogatása saját és megadott szempont szerint. • A természetes szám fogalma a százas számkörben. • A szám mint halmazok tulajdonsága és mint mérőszám. • Megfigyelések kifejezése tevékenységgel, gesztussal, rajzban, írásban.. • Hosszmértékek, űrtartalmak, tömegek nagyság szerinti megítélése, összehasonlítása, összemérése. 	<ul style="list-style-type: none"> • Számfogalom bővítése 1000-ig. Elemek szétválogatása, osztályozása, rendezése. • A „mindegyik”, „van olyan”, „egyik sem”, „nem mind” kifejezések használata konkrét tevékenységek kíséretében. Számok helye, közelítő helye a számegyenesen, nagysága, számszomszédai. • Számok kapcsolatai: osztója, többszöröse. • A számrendszer és helyiérték-rendszer értelmezése, használata: át-és beváltások, számok írása, olvasása, képzése. Helyi, alaki és valódi értéke. 	<ul style="list-style-type: none"> • A valóság és a matematika elemi kapcsolatainak továbbépítése. • Számfogalom bővítése 10.000-ig, számok írása, olvasása. • Számok tulajdonságainak felismerése, megnevezése. • Számok bontása, képzése a számjegyek alaki, helyi, valódi értékének értelmezése. • Kapcsolatok keresése változó mennyiségek között. Római számok leolvasása, írása (I,V,X,C,D) a logikai felépítést tükröző egyszerű esetekben, pl.: IV, XII, XC.

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> Tárgyak meg- és leszámolása egyesével, kettesével, számnevek sorolása növekvő és csökkenő sorrendben. A számok valóságtartalma, összehasonlítás, azonosítás, megkülönböztetés. Tájékozódás térben, időben, mennyiségi viszonyokban. Mozgásos és képi emlékezet fejlesztése. Rövid szóbeli kérdések és utasítások megértése. 	<ul style="list-style-type: none"> Halmazok összehasonlítása: számlálás. Megállapítások: mennyivel több, mennyivel kevesebb elemet tartalmaz, hányszor annyit. Számolás tárgyi tevékenységgel: kettesével, hármassal, négyesével, ötösével, tízesével. Darabszám, mérőszám, sorszám. 	<p>A „közelítő érték” fogalmának bevezetése számok körében. Százásokra, tízesekre kerekített értékük.</p> <ul style="list-style-type: none"> Számok kapcsolatai: osztója, többszöröse. Számok összeg-, különbség-, szorzat, hányados- és összetett alakjai. 	<ul style="list-style-type: none"> A számok nagysága, számok közelítő értéke. Kerekített értékek a halmazok, mennyiségek közvetítésével, számegyenes használatával, a számrendszeres alak tudatos értelmezésével. A számok tulajdonságai, kapcsolatai, szomszédai, összeg-, különbség-, szorzat-, hányados és összetett alakjai
<ul style="list-style-type: none"> Számok tulajdonságai: A számok jele; összeg- és különbségalakjaik, a számok bontott alakja, számjegyek száma, páros, páratlan számok. Valóság, fogalom és jel kölcsönös megfeleltetése. Az emlékezet fejlesztése, számmemória formálása. 	<ul style="list-style-type: none"> Számok írása, olvasása 100-ig. Számok bontása tízesek és egyesek összegére. Számok nagysága, szomszédok. Számok helye a számegyenesen, közelítő helye a számegyenesen. 	<ul style="list-style-type: none"> Számok tulajdonságai, nagyságrendje, oszthatósági tulajdonságok, alak tulajdonságok. Számok képzése, számjegyek helyi és alak értéke. Az egész egyenlő részekre osztása különböző mennyiségek körében: a fél, negyed, nyolcad, harmad, hatod, tized, tizenketted, ötöd, értelmezése. A részek egyenlőségének tudatosítása. 	<ul style="list-style-type: none"> A törtszám fogalmának tapasztalati úton való előkészítése. Előállítás tárgyi tevékenységgel; értelmezése különféle mennyiségek mérőszámaként. A negatív szám fogalmának tapasztalati úton való előkészítése.
<ul style="list-style-type: none"> A számok összeg és különbség alakjainak előállítás kirakással, rajzzal, leolvasása kirakásról, rajzról. A $\leq, \geq, =$ jelek megismerése 	<ul style="list-style-type: none"> Számok közelítő helye a többféle beosztású számegyenesen. Számok tulajdonságai: páros, páratlan. Oszthatóság megfigyelése például 3-mal, 5-tel, 10-zel. 	<p>A negatív szám fogalmának tapasztalati úton való előkészítése. Megfigyelés, összemérés, mennyiségek becslése. Tájékozódás térben és időben.</p>	<ul style="list-style-type: none"> Törtek összehasonlítása nagyságuk szerint tárgyi megjelenítés alapján: egyenlő törtek keresése A tört jelölés bevezetése.

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Számok tulajdonságai, kapcsolatai: számosság, párosság, páratlanság megállapítása • Nagyságrend, szomszéd. • Viszonyítások, rendezések, számok helyének megkeresése a számegyenesen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Számok kapcsolatai, számok nagyságának vizsgálata. • Az egész egyenlő részekre osztása különféle mennyiségek körében (vágással, nyírással, hajtogatással) • A fél, negyed, nyolcad, harmad, hatod fogalmának első tapasztalati megközelítése. 	<ul style="list-style-type: none"> • Számok kapcsolatai: osztója, többszörösei • Számok kapcsolatai: osztója, többszöröse. • Számok összeg-, különbség-, szorzat-, hányados- és összetett alakjai. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mennyiségek becslése, összehasonlítása, összenérése. • Kis nevezőjű egységtörtek és többszöröseik értelmezése különféle egységek mérőszámaként.

1.2. Műveletek értelmezése, műveletvégzés	1.2. Műveletek értelmezése, műveletvégzés	1.2. Műveletek értelmezése, műveletvégzés	1.2. Műveletek értelmezése, műveletvégzés
1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Változás felismerése, kifejezése tevékenységgel • A hozzáadás/összeadás és elvétel/kivonás értelmezése tevékenységgel, rajzzal és szöveges feladattal. • Az összeadás tagjainak felcserélhetősége. • Képről művelet megfogalmazása. • Háromtagú összeadások. • Két halmaz egyesítése: hozzátevéssel konkrét esetekben. Egy halmaz felbontása: elvétellel konkrét esetekben 	<ul style="list-style-type: none"> • Műveletfogalom építése tevékenységgel: kirakások, darabszám, mérőszám megállapítása. • Összeadás, kivonás értelmezésének kiterjesztése a százaskörre. • Szorzás bevezetése az egyenlő tagok összeadásával, számlálás kettésével, ötösével, tízesével. • Szorzás, osztás, bennfoglalás értelmezése a százaskörben. • Részekre osztás, bennfoglalás kirakással, jelölés bevezetése (részekre osztás 15/5, bennfoglalás 15:3). • Maradékos osztás kirakással, maradék jelölése. 	<ul style="list-style-type: none"> • Műveletek értelmezése tevékenységgel, rajzzal, elvontabb ábrákkal. • Összeg különbség, szorzat, hányados becslése a műveletértelmezéshez kapcsolva. • A „közelítő érték” fogalmának bevezetése számok körében. • Közelítő számítások kerekített értékek segítségével. • Analógiák megértése, alkalmazása. • Egyszerű mennyiségi következtetések. 	<ul style="list-style-type: none"> • Műveletek értelmezésének mélyítése tevékenységgel, ábrával és szöveggel. • Szóbeli műveletvégzés a tanult számolási eljárásokkal. • A műveletfogalom kiterjesztése az írásbeli műveletek körére. • Becslés, közelítő érték keresése.

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Számok bontása két szám összegére, pótlás. Szóbeli számolási eljárások készségszintű alkalmazása a 20-as számkörben. • Szóbeli számolási eljárások kialakítása • Kidolgozott algoritmus követése. • Hiányos műveletek kiegészítése, nyitott mondatok megoldása. 	<ul style="list-style-type: none"> • Műveleti tulajdonságok. Összeadás: a tagok felcserélhetősége, csoportosíthatósága, összefüggés a tagok növelése, csökkenés és az eredmény változása között. Szorzás: a tényezők felcserélhetősége. • A szorzótáblák és a megfelelő osztások megtanulása a folyamatosan feltárt összefüggések felhasználásával. • A saját, követett számolási eljárás elmondása a tudatosítás és a másokkal való közlés érdekében. • Hiányos műveletek kiegészítése. • Egy- és kétváltozós nyitott mondat kiegészítése igazzá, ellenőrzés. 	<ul style="list-style-type: none"> • Műveleti tulajdonságok: tagok, tényezők felcserélhetősége, csoportosíthatósága, összeg, különbség, szorzat, hányados változásai. • Műveleti sorrend. • Műveletek közötti kapcsolatok: összeadás és kivonás, szorzás és osztás, összeg, különbség szorzása. A műveleti eljárások kiterjesztése az írásbeli műveletek körére. • Becslés értelmezése és gyakorlati alkalmazása. • Számolási eljárások: összeadás, kivonás, szorzás, osztás tízzel, százzal szóban; összeadás és kivonás írásbeli művelettel, írásbeli szorzás egyjegyűvel. • Összefüggések felismerése, kapcsolatok leolvasása ábráról, rendezések, becslések. 	<ul style="list-style-type: none"> • Műveleti tulajdonságok kiterjesztése a tízezres számkörre. A műveletek közötti kapcsolat tudatosítása. • Összeadás, kivonás, pontosan kerek ezresekkel, százassal (00-ra végződő) négyjegyűek körében. szorzás, osztás szóbeli számolással (kerek ezresek szorzása) osztása egyjegyűekkel. • Írásbeli összeadás, kivonás négyjegyű számokkal. • Írásbeli szorzás kétjegyűvel, osztás egyjegyűvel. • A zárójel használata, műveleti sorrend. • Egyszerű számológép használata a számolás ellenőrzéséhez.
<ul style="list-style-type: none"> • Képről művelet megfogalmazása, művelet megjelenítése képpel, kirakással. 	<ul style="list-style-type: none"> • Műveletek sorrendje. • A tényezők felcserélhetőségének értelmezése, leolvasása tárgyi tevékenységtől. • Az összeadás, kivonás kapcsolatai: pótlás, hiányos kivonás, összeg, különbség elvétele, a zárójel értelmezése és használatának bevezetése. • Összeg és különbség elvétele. • Összeg és különbség szorzása, zárójel használata. 	<ul style="list-style-type: none"> • A logikai gondolkodás fejlesztése az igaz és hamis állítások megítélésével, megoldások keresésével. • Nyitott mondatok igazsághalmazának megkeresése próbálgatással, véges alaphalmazokon. • Alaphalmaz, részhalmaz, kiegészítő halmaz szerepe a nyitott mondat megoldásában. 	<ul style="list-style-type: none"> • A helyes műveleti sorrend ismerete és alkalmazása. • Maradékos osztás. • Becslés, közelítő érték keresése, a kétjegyűvel való osztás és írásbeli osztás eljárásának megismerése • Nyitott mondat kiegészítése igazzá.

1.3. állítások, szövegek, szöveges feladatok	1.3. állítások, szövegek, szöveges feladatok	1.3. állítások, szövegek, szöveges feladatok	1.3. állítások, szövegek, szöveges feladatok
1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Tevékenységről, képről szöveges feladat alkotása. • Szöveges feladat megjelenítése tárgyi tevékenységgel, rajzzal. • Szövegről számfeladat alkotása. • Számfeladatról szöveg alkotása. • Műveletek értelmezése szöveg alapján. • Matematikai szöveg alkotása adott számfeladatokhoz. • Szöveges feladathoz számfeladat, nyitott mondat készítése közös tevékenységgel, megjelenítés közvetítéssel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Számok, mennyiségek jellemzése állításokkal. • Nyitott mondat kiegészítése, igazsághalmazának keresése. • Nyitott mondatok egy-két változóval. • Egyszerű szöveg igazságának eldöntése. • Egyenes és fordított szövegezésű feladatok értelmezése. • Szöveges feladat alkotása tevékenységről, helyzetekről, változásról. 	<ul style="list-style-type: none"> • Állítások igazságának eldöntése. Adott állítás tagadásának értelmezése megjelenítéssel. • Szövegek megjelenítése tevékenységgel, ábrázolással. • A szöveges feladatok megoldási lépéseinek alkalmazása.. • Nyitott mondatokat igazzá, hamissá tevő elemek keresése próbálgatással. • Adatok és viszonyaik ábrázolása kirakással, egyszerűsítő rajzzal. • Szöveges feladatok készítése. A megoldás előrevetítése. 	<ul style="list-style-type: none"> • A nyitott mondatok igazsághalmazának megkeresése véges alaphalmazon; egyszerű esetekben következtetéssel. • A tervszerű próbálgatás (közelítő módszer) alkalmazása a megoldás keresése. • Egyszerű és összetett köznapi és matematikai állítások igazságának megítélése, tagadása,

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • A modellben való megoldás. (A művelet elvégzése, nyitott mondatot igazgá tevő számok keresése) • A modellben talált megoldás vonatkoztatása az eredeti kérdésre. • V álaszadás szóban. 	<ul style="list-style-type: none"> • Összefüggések, kapcsolatok megállapítása rajzról, lejegyzés számokkal. Egyszerű szöveges feladatok ábrázolása, megoldása. • Képről szöveges feladat megfogalmazása. • Nyitott mondatról, műveletről szöveg készítése. • Kérdések megfogalmazása. • Szöveges feladatok adatainak és az adatok közötti viszonynak az ábrázolása kirakással, egyszerűsített rajzzal. • Adatok sorozatba, táblázatba rendezése. • A matematikai modell értelmezése. • A válasz megfogalmazása. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nyitott mondat felírása ábra alapján. • Egyenes és fordított szövegezésű feladatok megoldása. • A szöveges feladatok megjelenítése, értelmezése, leírása, számokkal. Becslés, megoldás, válaszadás szóban és írásban. A megoldás lépéseinek visszaidézése. • Egyéb matematikai modellek (sorozatok, táblázatok, egyszerűsítő rajzok, grafikonok) használata a szöveges feladatokhoz. • Megoldás a választott matematikai modellen belül: a számítások ellenőrzése, összefüggések kiterjesztése egyéb adatokra. 	<ul style="list-style-type: none"> • Szöveges feladatok megértése, értelmezése, eljárásása, szóbeli átfogalmazása, a lényeges adatok kigyűjtése • Az adatok ábrázolása, modell készítése. • Többféle megoldási mód keresése. • Megoldás a választott modellen belül (számítások, kiegészítések, ábráról való visszaolvasás). • Értelmezés, adatok kigyűjtése, rendszerezése, modellkészítés (keresés, választás), összefüggések elemzése, a probléma megoldása, válasz megfogalmazása, az eredmény összevetése a valósággal.

Sorozatok, relációk, függvények

• 1. évfolyam	• 2. évfolyam	• 3. évfolyam	• 4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Tárgysorozatok képzése; ismétlődések, tulajdonságok megfigyelése. Sorozatok folytatása megadott, választott, felismert szabály alapján. • Számsorozat képzése növekvő, csökkenő sorrendben. • Több szabály keresése megadott elemű sorozatokhoz. • A változások megfigyelése, felismert szabályok követése, ismétlődések, ritmus értelmezése mozgással, hanggal, szóval, számmal. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tárgy-, rajz- és jelsorozatok kiegészítése, folytatása adott vagy felismert összefüggés szerint. • Sorozatok készítése önállóan választott szempont alapján. • Egyenletesen növekvő vagy csökkenő sorozatok. • Szabályok felismertetése, követése. A kapcsolatok szavakkal való kifejezése. • Sorozat elemeinek megfigyelése, megállapítások (növekedés, csökkenés, periodikusság). • Sorozat szabályának megfogalmazása szóban. • <i>Többféle szabály keresése adott elemű sorozatokhoz.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Adott szabályú sorozat folytatása. Sorozat szabályának felismerése, megfogalmazása. • Néhány elemével elkezdett sorozathoz többféle szabály alkotása. • Tapasztalatok, adatok lejegyzése táblázatba rendezése. • Grafikonok készítése, róla adatok visszaolvasása. • Hozzárendelések, megkezdett párosítások folytatása adott és felismert összefüggés szerint. • A felismert kapcsolat kifejezése szavakkal, jelekkel (függvény esetében nyíl-jelöléssel, relációk esetében nyitott mondattal). 	<ul style="list-style-type: none"> • Adatok sorozatba rendezése, a folytatására vonatkozó sejtések megfogalmazása. • Megkezdett sorozatok folytatása adott szabály szerint. • Összefüggések keresése az egyszerű sorozatok elemei között. • Sorozatok képzési szabályának megállapítása. • Többféle folytatás lehetősége. • Talált szabály ellenőrzése. Hozzárendelések. • Grafikonok készítése, olvasása. • Táblázatok kiegészítése adott és felismert szabály szerint.

• 1. évfolyam	• 2. évfolyam	• 3. évfolyam	• 4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Kapcsolatban lévő elemek (tárgyak, személyek, hangok, szavak, számok) összekeresése, párosítása egyszerű esetekben. • Számok, mennyiségek közötti kapcsolatok jelölése nyíllal. • Számok táblázatba rendezése. • Grafikonok, szabályjátékok (gépjátékok). • Egyszerűbb összefüggések, szabályszerűségek felismerése. • Számok táblázatba rendezése. 	<ul style="list-style-type: none"> • Egyszerű tapasztalati függvények képzése. • Összefüggések keresése az adatok között. Számpárok, számhármak közötti kapcsolatok megállapítása, táblázatba rendezése, összefüggések megfigyelése, lejegyzése. • Gépjátékok. Annak megfigyelése, hogy hogyan függ a kijövő érték a bemenőtől. A megfigyelés megfogalmazása szavakkal, közös lejegyzés nyíljelöléssel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Grafikonok. Hozzárendelések, megkezdett párosítások folytatása. <ul style="list-style-type: none"> • Megfogalmazott szabály ellenőrzése behelyettesítéssel, elvetése ellenpélda esetén. • Adatok kezelése, cseréje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Grafikonok készítése, olvasása. (<i>osztályozás, szabályfelismerés, grafikonkészítés, elemi algoritmus alkalmazása</i>). • Szabály ellenőrzése behelyettesítéssel.

2. Geometria, mérés

2.1. Alkotások térben, síkban: tulajdonságok, alakzatok	2.1. Alkotások térben, síkban: tulajdonságok, alakzatok	2.1. Alkotások térben, síkban: tulajdonságok, alakzatok	2.1. Alkotások térben, síkban: tulajdonságok, alakzatok
1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Testek építése szabadon, majd modell alapján. Testek, alakzatok érzékelhető tulajdonságainak felismerése, azonosságok és különbségek kifejezése megmutatással, válogatással, sorba rendezéssel, saját köznyelvi szavakkal. • Síkidomok előállítása tevékenységgel, papírhajtogatással, szívószálak fűzésével, szabdkézi rajzolással. 	<ul style="list-style-type: none"> • Testek válogatása, osztályozása megadott szempont szerint. Építések kockákból, téglatestekből; geometriai tulajdonságok érzékelése az alkotások során. • Testek másolása modelltől. • Építés különféle helyzetben, tükrökép építése egyszerű esetekben. 	<ul style="list-style-type: none"> • Testek építése szabadon és adott feltételek szerint. Testek másolása modelltől. • Testek szétválogatása egy és két tulajdonság szerint. 	<ul style="list-style-type: none"> • Testek másolása modellekről. • Testek építése adott feltételek szerint testekből, lapokból. • Testháló kiterítése, tervezése, összeállítása: téglatest, kocka, kocka néhány testhálója. • Síkidomok előállítása másolással: lényeges tulajdonságok tudatosítása. • Körző és vonalzó használata.
<ul style="list-style-type: none"> • Sík- és térbeli alakzatok szétválogatása tulajdonságok alapján. • Játékos tapasztalatszerzés siktükörrel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Síkidomok másolása, előállítása egy-két feltétel szerint: kirakás, befedés, másolás átlátszó papírral. • Vonalzó, sablon használata. • Rajzolás négyzethálón, egyéb hálókön. 	<ul style="list-style-type: none"> • Síkidomok előállítása szabadon, másolással és egy-két feltétel megkövetésével. (Kirakás, papírhajtogatás, nyírás, vonalzó és körző használata). • Tengelyesen tükrös alakzatok előállítása tevékenységgel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Síkidomok előállítása párhuzamos és merőleges vonal-párok segítségével. Az egybevágóság fogalmának tapasztalati előkészítése: síkidomok másolása, eltolás, tengelyes tükrözés, elforgatás például másolópapír segítségével.
<ul style="list-style-type: none"> • Tájékozódás, helymeghatározás; irányok, irányváltatások követése mozgással. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tapasztalatgyűjtés egyszerű alakzatokról, a megfigyelések megfogalmazása. • Derékszög, négyzet, téglalap hajtogatása papírból. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tájékozódás vonalon, síkban, térben. 	<ul style="list-style-type: none"> • Nagyítás, kicsinyítés négyzetrácsos papíron. • A terület mérése lefedéssel, a terület kiszámítása a területegységek összeszámlálásával.

Transzformációk

<ul style="list-style-type: none"> • Geometriai tulajdonságok felismerése, összehasonlítások. 	<ul style="list-style-type: none"> • Téglalap, négyzet, kocka, téglatest előállítás. • Kerület mérése tevékenységgel. • Sokszögek néhány tulajdonsága. • Egyszerű tükrözés megfigyelése, tükörkép előállítása hajtogatással. 	<ul style="list-style-type: none"> • Téglalap és négyzet tulajdonságai: oldalak, csúcsok száma. A tulajdonságok összehasonlítása. • Nagyítás, kicsinyítés, tükrözések, eltolás egyszerű esetekben. 	<ul style="list-style-type: none"> • A hasonlóság fogalmának tapasztalati előkészítése. • Alakazonosság ellenőrzése összképben. • A hossz méretek változásának méregetéssel való ellenőrzése. • Az egybevágóság képi fogalmának mélyítése.
--	--	--	--

2.2 Mérés	2.2. Mérhető tulajdonságok, mérés	2.2. Mérhető tulajdonságok, mérés	2.2 Mérhető tulajdonságok, mérés
1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Összehasonlítások, különféle hosszértékek, összemérések a gyakorlatban (pl.: magasabb, rövidebb). • Mérési eljárások: kirakás, egyensúlyozás, áttöltés. • Mérőeszközök készítése, használata. • Mérés alkalmilag választott egységekkel. • Különböző mennyiségek mérése azonos mértékegységgel. • Azonos mennyiségek mérése különböző mértékegységekkel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Hosszúság, tömeg, űrtartalom, idő mérése. • Mértékegységek használata. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mérések alkalmi egységekkel a már megismert mennyiségek körében. Terület, térfogat, szög fogalmának alapozása konkrét tevékenységgel, tapasztalatok gyűjtésével. • Kerületmérés körülkerítéssel, területmérés lefedéssel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Összehasonlítások, viszonyítások. • A szabványegységek használata szám- és szöveges feladatokban a valóság újból való felidézésével. • Tájékozódás vonalon, síkban, térben. • Tájékozódás egyszerű térképvázlatok alapján. Egyszerű térképvázlatok készítése: az irány és méretek közelítő, valamint a szomszédosság pontos jelölésével.
<ul style="list-style-type: none"> • Mértékegységek: méter, kilogramm, liter. 	<ul style="list-style-type: none"> • Alkalmilag választott és szabványegységekkel (m, dm, cm, kg, l, dl, óra, perc, nap, hét, hónap, év). Gyakorlati mérések. 	<ul style="list-style-type: none"> • Térfogat mérése alkalmi egységekkel. Mérés szabvány egységekkel. Mm, cm, dm, m, km, hl, l, dl, cl, ml, t, kg, g,. 	<ul style="list-style-type: none"> • A hosszúság, űrtartalom, tömeg és idő mérése alkalmi és szabvány egységekkel.
<ul style="list-style-type: none"> • Az idő: hét, nap, óra. • Az órák leolvasása egyszerűbb esetekben. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gyakorlati mérések az egység többszöröseivel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Az idő mérése (óra, perc, másodperc). • Egység, mennyiség és mérőszám kapcsolata. • Mérés az egységek többszörösével. 	<ul style="list-style-type: none"> • A mennyiségek szabvány mértékegységeinek használata szám- és szöveges feladatokban.

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Kapcsolatok felismerése mennyiségek, mértékegységek és mérőszámok között esetében • Mérési tapasztalatok megfogalmazása 	<ul style="list-style-type: none"> • Érzékszervi megfigyelés alapján összehasonlítások végzése. Át- és beváltások gyakorlati mérések. 	<ul style="list-style-type: none"> • A mértékegységek használata és átváltása szöveges és számfeladatokban. 	<ul style="list-style-type: none"> • A terület mérése lefedéssel, a terület kiszámítása a területegységek összeszámolásával, térfogtmérés kirakással, építéssel. Téglalap területének mérése; számolás a kirakást felidéző módon.

3., Statisztika, valószínűség, kombinatorika

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Adatok gyűjtése, ábrázolása oszlopdiagram építésével (tárgyi tevékenység formájában). • Események, ismétlődések játékos tevékenység során. • „Biztos”, „lehetséges, de nem biztos”, „lehetetlen” érzékelése találgatással, próbálgatással. • Egyszerű feltételeknek megfelelő alkotások létrehozása csoportos és egyéni munkában, azonosítása, megkülönböztetése 	<ul style="list-style-type: none"> • Adatok gyűjtése (megfigyelt történésekről, mért vagy számlált adatok). • Adatok ábrázolása táblázat, grafikon, oszlopdiagram segítségével, megállapítások leolvasása. • A „biztos, nem biztos, valószínű, lehetséges” fogalmak alapozása játékkal, tevékenységgel, példák gyűjtése. • Az elképzelés és a valóság összevetése. Néhány elemből alkotható sorozatok készítése. Néhány elemből kiválasztható párok gyűjtése. A valószínűségi szemlélet alapozása. 	<ul style="list-style-type: none"> • Adatok megfigyelése, gyűjtése, rögzítése, rendezése, ábrázolása, elemzése. • Két adat számtani közepének értelmezése. • A lehetséges és lehetetlen tapasztalati úton való értelmezése. • A biztos és véletlen megkülönböztetése. • Próbálgatások tárgyi tevékenységek kíséretében, sejtések, indoklások megfogalmazása. 	<ul style="list-style-type: none"> • Adatok gyűjtése, rendezése, ábrázolása grafikonon. • Táblázatok, grafikonok készítése, leolvasása, értelmezése. • A számok számtani közepének értelmezése. Az „átlag” szó használata. • Valószínűségi játékok, kísérletek, megfigyelések. A „gyakoriság”, „valószínű”, „kevésbé valószínű” értelmezése konkrét példákon. • A véletlen események gyakoriságának megállapítása kísérletek végzésével. • A kísérleti eredmények összevetése, a sejtés megfogalmazása adott számú kísérlettel. Eredmények összevetése a sejtéssel, az esetleges eltérés megállapítása és magyarázata.

A következő tanévi fejlesztés feltételei		Továbbhaladás feltételei
2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Biztonságos tájékozódás a 100-as számkörben, számok olvasása, írása készsége szintn. Helyi érték szerinti bontások. • Sorozatok képzése, folytatása. A szorzó és bennfoglaló táblák készsége szintű tudása. • A szóbeli összeadás, kivonás, szorzás, bennfoglalás és osztás alkalmazása szöveges feladatok megoldására. • Az adatok értelmezéséhez szükséges fogalmak (több, kevesebb, ugyanannyi) biztonságos használata. • Egyszerű geometriai alakzatok felismerése. Mérőeszközök rendeltetés szerű használata. Mérési eredmények leolvasása. 	<ul style="list-style-type: none"> • Biztonságos tájékozódás az 1000-es számkörben. Számok írása, olvasása készsége szinten. Számok képzése, helyi érték szerinti bontása. • A négy alapművelet eljárásainak készsége szintű alkalmazása szóban és írásban. • Szöveges feladatok adatainak lejegyzése, megoldási terv készítése. A számítások helyességének ellenőrzése. • Síkidomok, mértani testek tulajdonságainak felismerése. Mennyiségek becslése mérése. Az eredmények felváltása, beváltása. A téglalap és a négyzet kerületének és területének kiszámítása. 	<ul style="list-style-type: none"> • Biztonságos tájékozódás a 10.000-es számkörben. Számok olvasása, írása készsége szinten. Számok képzése, bontása. Alapműveletek szóban és írásban, készsége szinten. • Alapműveletek alkalmazása szöveges feladatok megoldásához. Elemek válogatása, halmazokba sorolása. Nyitott mondat igazsághalmazának megkeresése. • Geometriai alakzatok építése. Tulajdonságaik felsorolása. Mérés szabvány mértékegységekkel.

Szemponatok a tanulói tevékenység értékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés eredményességének vizsgálata. Az iskola pedagógiai programjában meghatározott módon értékeljük. A továbbhaladás feltételei című fejezet felsorolja azokat a kiemelt területeket, amelyekben a tanulóknak fejlődést kell elérniük. Ebben az alapvető ismeretek mellett olyan tanulói képességekkel összefüggő tevékenységek szerepelnek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a tanulók a következő évfolyam tananyagát sikeresen elsajátíthassák.

A fejlesztendő képességek rendszerezve a következők:

- Megjegyzés, reprodukció: tények, elemi információk megjegyzése, lejegyzése, rendszerezése, fogalmak felismerése, és alkalmazása, szabályok ismerete és reprodukálása.
- Egyszerűbb és bonyolultabb összefüggések megértése, transzformációs képességek.
- Ismeretek és képességek alkalmazása ismert vagy új szituációban, szóbeli (egyéni és társas) és írásbeli kommunikációs képességek továbbfejlesztése, lényegkiemelő képesség fejlesztése, mindennapos élethelyzetekben a verbális és nonverbális közlések összhangja.
- Önálló véleményalkotás, értékelés jelenségekről, személyekről, problémákról.

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie.

Az értékelés főbb területei:

Tapasztalattól kiinduló megismerési képességek

Összehasonlítás: azonosítás, megkülönböztetés globálisan

Erzékelhető tulajdonságok felismerése, tudatosítása, kifejezése szétválogatással (osztályozás), megfogalmazása.

Megfigyelt adatok lejegyzése

Megfigyelt adatok rendezése

Absztrahálás, konkretizálás

Általánosítás

Tájékozottság a számok világában

Számfogalom kialakultsága: darabszám, mérőszám és értékmérő tartalommal; pontos szám és közelítő szám

Számrendszeres gondolkodás: átváltások, beváltások végzése

A számok írása, olvasása; a számjegyek alakí, helyi és valódi értékének értő ismerte

Számok nagyságának megítélése: helyük a számsorban, számegyenesen, szomszédok, kerekített értékek megkeresése.

Számok sokféle alakja

Számok tulajdonságainak, viszonyainak ismerete; adott tulajdonságú számok, adott kapcsolatban levő számpárok gyűjtése, kiválogatása, alkotása

Számolás

A négy alapművelet értelmezései tevékenységgel, képpel, szöveges szituációval

A műveletek elvégezni tudása (önállóság, biztonság, pontosság, önellenőrzés)

A szóbeli számolási készség szintje (a tanult számkörben, a tanult vagy egyéb eljárásokkal) pontos számolás, közelítő számolás kerekített értékekkel.

Az írásbeli műveletek végzésének szintje

A tanult műveleti tulajdonságok és műveletek közti kapcsolatok gyakorlati ismerete, alkalmazása
Becsülő képesség kerekített értékek használatával, illetve műveleti tulajdonságokra, kapcsolatokra építve
A műveleti sorrend ismerete, alkalmazása

Tájékozottság a térben, időben

Gyakorlati tájékozódási képesség (térben mozgással, időben sorrend-tartással)
Téri és időbeli tájékozódáshoz használt kifejezések értése és értő használata

Mennyiségi viszonyok értelmezése

Mérési tevékenységekben való jártasság; mérőeszközök, alkalmi mértékegységek használata
Mértékegység, mérőszám kapcsolatainak felismerése
Szabvány mértékegységek nagyságának felidézése, alkalmazása
Át- és beváltások gyakorlati méréshez kapcsolva

Ismeretek alkalmazása

Emlékező képesség (tapasztalatokra, elnevezésre, megállapodásra, közlésre, ismeretre, eljárásra)
Háttérben levő ismeret felhasználása megítélésben, becslésben, ellenőrzésben
Háttérben levő ismeret felhasználása új ismeret szerzésében
Szavakkal is felidézett ismeret alkalmazása megítélésben, becslésben, ellenőrzésben
Szavakkal is felidézett ismeret alkalmazása új ismeret szerzésében

Alkotóképesség

Objektumok (tárgyak, képek, számok, alakzatok) alkotása másolással, adott feltétel szerint
Összességek alkotása összeválogatással, feltételnek megfelelő összes elem elkészítése
Modellek alkotása fogalom, összefüggés értelmezéséhez
Modellek alkotása adott problémához
Rendszer-alkotás

Gondolkodás

Köznapi és matematikai állítások igazságának megítélése, nyitott mondat kiegészítése igazzá, nem igazzá
Állítás tagadásának megfogalmazása
Összetett állítások értése, igazságának megítélése
Megmutatás (példával, ellenpéldával), indoklás, igazolás, cáfolás
Egyszerű összefüggések felismerése, kifejezése példákkal, elemi általánosítással
Egyszerű, egy-lépéses következtetések (pl. mennyiségi következtetés)
Analogiák felismerése, alkalmazása
Algoritmus-követés, algoritmusok megjegyzése, alkalmazása
Elemi valószínűségi gondolkodás (biztos és véletlen tudatos megkülönböztetés)

Probléma-megoldási képességek

Problémahelyzet megértése

Szövegértés

A megértést szolgáló technikák ismerete, alkalmazása (eljárás, ábrázolás, átfogalmazás, adatok értelmezése, mérlegelése, adatok kapcsolatainak értelmezése, értése, becslés)
Matematikai modell választása, alkotása: műveletek, nyitott mondatok felírása, egyszerűsített, pl. szakaszos ábra készítése, adatok sorozatba, táblázatba rendezése, osztályozása.

A matematikai modellbe átfogalmazott probléma megoldása (műveletek elvégzése, nyitott mondat megoldása, ábra leolvasása, sorozat, táblázat kiegészítése), ellenőrzése
 A megoldás vonatkoztatása az eredeti problémára; válaszadás szóban, írásban.

Az eredeti probléma megoldásának összevetése valósággal, adatokkal, előre becstült eredménnyel.

Tanulási szokások

Figyelem irányítása, fokozása

Együtműködés; egymás munkájának segítése, gondolatainak megértésére való törekvés

Kérdés, közlés értelmessége, kultúrája

Az emlékezetbe vésés tudatossága, akaratlagossága; a felidezés szándékossága

Eredményért való felelősségvállalás

Rendezett, gondos írásbeli munka

A tanulók tevékenységének értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet:

- Különféle tevékenységi formákban mutatott aktivitás, a társakkal való együttműködés képessége alapján.
- Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása (képi, írásbeli, szóbeli) és ennek értékelése.
- Vitaszituációkban való részvétel, vitakultúra, argumentációs képesség szintjének írásbeli, szóbeli értékelése.

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Folyamatos megfigyelés, szóveges értékelés. • <i>Diagnosztikus mérések:</i> <ul style="list-style-type: none"> - a tízes számkörben, - a húszas számkörben. 	<ul style="list-style-type: none"> • Folyamatos megfigyelés Szöveges értékelés. • <i>Dignosztikus mérések:</i> <ul style="list-style-type: none"> - Számfogalom; - szorzó- és bennfoglaló táblák; - a négy alpművelettel megoldható szám-és szóveges feladatok; - mértékismeret. • Szummatív mérés félévkor és a tanév végén. 	<ul style="list-style-type: none"> • Folyamatos megfigyelés. Szöveges értékelés • <i>.Diagnosztikus mérések:</i> <ul style="list-style-type: none"> - számfogalom; - szóbeli műveletek; - írásbeli műveletek; - szóveges feladatok megoldása; - kerület és terület mérése; - mérései eredmények váltása. • Szummatív mérés félévkor és a tanév végén. 	<ul style="list-style-type: none"> • Folyamatos megfigyelés Szöveges értékelés és osztályozás. • <i>Diagnosztikus mérések:</i> <ul style="list-style-type: none"> - számfogalom; - alpműveletek szóban és írásban; - nyitott mondatok; - a négy alpművelettel megoldható szóveges feladatok; - gyakorlati mérések eredményeinek felváltása, beváltása. • Szummatív mérés félévkor és a tanév végén.

Taneszközök:

Tankönyv, feladatgyűjtemény, munkafüzet, feladatlap. A logikus gondolkodás fejlődését szolgáló, matematikai problémák szemléletes bemutatására alkalmas alapeszközök, pl. színes rúd, logikai lapok, korongok, színes rúd-készlet, síkidomok, mérőeszközök.

INFORMATIKA

3-4. évfolyam

Célok és feladatok

A digitális kompetencia fejlesztése az Európai Unióban kiemelt feladat. A digitális írásbeliség a 21. század nélkülözhetetlen elvárása, amelynek megalapozását minél fiatalabb korban meg kell kezdeni. Egyre inkább nyilvánvaló, hogy a részletes tárgyi tudásnál sokkal fontosabb az a tudás, amely a minden iránt nyitott, tanulni vágyó, információt felkutató, megtaláló és alkalmazó egyén jellemzője. Olyan készségek-képességek kellenek ehhez, amelyek ösztönöznek és feltételt teremtenek a tudás mindenkori frissítésére, az élethosszig tartó tanulásra. Mindezek megszerzéséhez hatékony segítséget nyújt az információs és kommunikációs technika (IKT) is, annak a konstruktív tanuláshoz illő eszközei, módszerei.

Napjainkban még a felnőtteknek sem könnyű eligazodni az információk özönében, és megfelelően alkalmazni a lépten-nyomon felbukkanó új információtechnikai eszközöket. A gyermekeket, a mai iskolarendszerben tanuló diákokat még inkább fel kell készítenünk az információs kor kihívásaira; arra, hogy felnőttként élni, dolgozni, alkotni, tanulni, művelődni, szórakozni tudjanak, hogy az értékes és értéktelen információkat megkülönböztessék, és megszerzett ismereteiket hatékonyan használhassák. El kell sajátítaniuk az információk szerzésének, feldolgozásának, tárolásának, továbbításának technikáit, meg kell ismerniük az információkezelés jogi és etikai szabályait. Aki gyermekkorától kezdve nem jut az informatikai alapismeretek birtokába, szinte behozhatatlan, hátrányos helyzetbe kerül társaival szemben. Emiatt a tanulók felkészítése az új évezred információs társadalmára a közoktatás kiemelt feladata.

Az információs társadalom kihívást gyakorol a mai oktatási rendszerre is: az IKT alkalmazása - mindennapi életüket is befolyásolva - új tanulási lehetőségeket kínál. A régi pedagógiai eszközök, módszerek egyre kevésbé hatásosak, önmagukban nem alkalmasak az ismeretszerzésre. Nemcsak a tudásanyag újul meg és változik igen gyors tempóban, hanem az információkhoz való hozzáférés módjai is megsokszorozódnak IKT használatának köszönhetően. A pedagógus szerepe átalakul: a gyermekek, diákok körében a tudásanyag már nem egyedüli közvetítője. Olyan tanulási környezetet kell kialakítani, amely segíti a felfedezést, fejleszti a kreativitást, a multimédiás kommunikációt, a távoli partnerekkel való együttműködést, az egyéni vagy csoportos munkát, a megszerzett tapasztalatok adaptációját, ezáltal erősíti az ismeretszerzést, a tudásanyag elsajátítását és a képességfejlesztést.

Az információs társadalomban a tudásszerzés helyszínei is megváltoznak. A formális tanulás nagy része már nem az iskola falain belül zajlik, az informális tanulás szerepe felértékelődik. Elkerülhetetlen az iskola válasza erre a folyamatra: a tanulásszervezési módok, a pedagógusszerep, a tanórai módszerek változásaival, a tanulói kompetenciafejlesztés új útjaival.

Az informatika tantárgy az informatikai műveltség alapjainak elsajátítására hivatott. A tantárgy célja felkelteni és fokozatosan ébren tartani a tanulók érdeklődését az informatika iránt, megismertetni eszközeit, módszereit, fogalmait, amelyek lehetővé teszik a tanulók helyes informatikai szemléletének kialakítását. Fontos, hogy a tanulók ne csak megismerjék, hanem megszeressék az informatikai környezetet, megismerve annak hatásait, előnyeit. A tantárgy további célja az informatikai tudás megszerzése, a készség- és képességfejlesztés, valamint az ismeretek alkalmazásának támogatása más tantárgyakban, a későbbi tanulmányokban, majd a mindennapi életben, a munkában. Mivel eszközeit és módszereit tekintve egy állandóan, rohamléptekben fejlődő műveltségterületről van szó, ezért elengedhetetlenül fontos olyan tanulói attitűd kialakítása, amely a megszerzett ismeretek folyamatos bővítésére, megújítására, az élethosszig tartó tanulásra ösztönöz.

Az informatika tanítási tartalmai alkalmazás-jelleggel valamennyi tantárgy tanításában megjelennek. Kisiskolás korban az alapvető informatikai tudás megszerzése főként a más tantárgyakba ágyazott, IKT használatával megvalósított, a *készség- és képességfejlesztés* közben megszerzett ismereteket jelenti. A tantárgyi oktatásban alkalmazott digitális eszközök segítségével hatékonyan fejleszthetők az alapkészségek és képességek: az írás-, az olvasás-, a számolási készség, a problémamegoldó gondolkodás, a tanulási képesség és az önálló ismeretszerzés képessége, illetve a Nemzeti alaptanterv bevezetőjében definiált kulcskompetenciák többsége is.

Fejlesztési követelmények és ajánlások

A tíz éven aluli gyermekek általában könnyen megbarátkoznak az informatikai újdonságokkal, semmiféle kommunikációs gátlás nincs bennük az IKT-eszközök használatával szemben. Feltétlenül építenünk kell a gyermeki kíváncsiságra, mégpedig a megismerés helyes irányba terelésével, a megfelelő pedagógiai környezet megteremtésével. Felelősek vagyunk azért, hogy a gyermekek ne valamilyen alkalmatlan számítógépes reflexjátékon keresztül ismerkedjenek meg az informatika világával, hanem hagyományos játékokkal éppúgy, mint didaktikai célú szoftverek és fejlesztő rendszerek segítségével.

A tanulók ismerjék meg a számítógépes munka szabályait, a legfontosabb balesetvédelmi előírásokat. Törekedjünk az eszközök ergonómiai szempontból történő helyes megválasztására, elhelyezésére, a korcsoport testméreteinek figyelembe vételével. Sajátítsák el a tanulók a számítógépnek és perifériáinak kezelési tudnivalóit, ismerkedjenek meg az informatikai szakkifejezésekkel, azok jelentésével - életkoruknak megfelelően értsék meg azokat. Ha a számítógépek hálózatba vannak kötve, ismertessük meg velük a hálózatba való bejelentkezés menetét (azonosító, jelszó), jelentőségét, a kilépés folyamatát, és beszéljünk velük a hálózathasználat etikájáról, szabályairól. Lássák meg a számítógép sokoldalú alkalmazhatóságát, és azt is, hogy hálózat esetén e lehetőségek kiszélesednek, új problémamegoldási lehetőséget nyújtanak a felhasználók számára. Fontos, hogy a tanulók olyan szoftverekkel találkozzanak először, amely a tantárgy pedagógiai céljainak megfelel. Előnyt élveznek a játékos didaktikai szoftverek, a több érzékszervre ható, de egyszerű kezelésű, „felhasználóbarát”, gyermekeknek készített multimédia-programok, és azok a nyitott programok, amelyekkel alkotni lehet. A tanulók az eszközök és szoftverek megismerését követően törekedjenek önálló számítógépes alkotások elkészítésére (szövegek, rajzok, animációk, dallamok, stb.), tudjanak minta után egyszerűbb dokumentumokat létrehozni. Legyen igényük az esztétikus külalak kialakítására. Motiváljuk őket arra, hogy mondanivalójukhoz, elképzeléseikhez önálló, kreatív alkotásokat tervezzenek, készítsenek. Tudják, hogy az alkotások elmenthetők, később visszahívhatók, módosíthatók. Az alkotásokat - lehetőség szerint - nyomtassuk ki, és közösen értékeljük.

A tanulók legyenek képesek arra, hogy egy adott probléma megoldásához a megismert alkalmazások (eszközök, módszerek) közül kiválasszathassák a megfelelőt. Szerezzenek jártasságot az általuk megismert szoftverek kezelésében, ismerjék meg annak kezelőfelületét, menürendszerét, legfontosabb funkcióit. Az alkalmazói ismeretek elsajátítására, begyakorlására mindig a gyermekek közvetlen környezetéből, a mindennapi életből vegyünk mintapéldát. A dokumentumkészítés (pl. faliújság-szöveg, felirat, plakát, illusztráció) az iskolai eseményekhez, tantárgyakhoz vagy a gyermekek hétköznapijaihoz, az őket foglalkoztató témákhoz kapcsolódjon.

Bár az informatika tantárgy feladata a számítógépes tudnivalók, valamint a könyvtárhasználati ismeretek közvetítése, mégis arra kell törekedni, hogy az alsó tagozatos tanórákon (és nemcsak az informatika órán!) az informatika interdiszciplináris jellege domináljon. Az informatika órák akkor eredményesek igazán, ha túlmutatnak a tantárgyi kereteken, ha nem a „zárt” informatika kabinetre korlátozódnak, hanem a megszerzett ismeretek rögtön a gyakorlatban hasznosulnak. A tantárgyköziség az informatika jellemzője. Amikor az életkornak megfelelő informatikai játékokat játszunk (pl. robotjáték), a gyermekek egy robot útvonalát ugrádozva követik, közben utasításokat ismételtetnek (akár a tanult idegen nyelven), vagy éppen énekelnek, a fűzetbe számokkal-jelekkel („titkosírással”) lejegyzetelik a mozgást, sőt egy rövid mesét is kitalálnak, írnak, illusztrálnak hozzá, majd ugyanezt a számítógép képernyőjére is előváraszolják, feltehető a kérdés: milyen órán vesznek részt a tanulók? Matematika, ének, testnevelés, rajz, anyanyelv vagy technika órán? A játék során ugyanis algoritmust ismertek fel és hajtottak végre, ezt lejegyzetelték, adatokat kezeltek, „alkalmazói problémát oldottak meg”, fejlesztőrendszert használtak: miközben rajzoltak, tornáztak, mesét mondtak, titkos írást kódoltak, számos készséget, képességet erősítve.

Az algoritmikus gondolkodás fejlesztése a tantárgy kiemelt feladata. Ismertessük meg a tanulókat néhány, a hétköznapi életből vett algoritmussal, majd törekedjünk arra, hogy ők is felismerjenek, értelmezzenek, létrehozzanak, kitaláljanak algoritmusokat. Értelmezzék a mindennapi algoritmusokat és tudják annak adatait, folyamatát megfelelő eszközkészlettel rögzíteni, leírni. Játsszanak algoritmikus játékokat: gondolati, cselekvéses, mozgásos játékokat is - a teremben, az udvaron. Lássanak példát egyes algoritmusok számítógépes megvalósítására, és törekedjenek a számítógéppel önálló algoritmusok készítésére vagy ezek értelmezésére. Vegyék észre az algoritmusokban a sorrend fontosságát, értsék meg az ismétlések szerepét és a változások mértékét.

A tanulók gyűjtsenek adatokat a mindennapi életből, törekedjenek ezek megkülönböztetésére, lejegyzetelésére, adott szempont szerinti rendezésére. A különböző tantárgyakhoz kapcsolódóan tematikusan keressenek adatokat, illetve szerezzenek információkat a korcsoportnak megfelelő, iskolában vagy otthon rendelkezésre álló dokumentumokból. A tanulók értsék meg, hogy az információknak változatos megjelenési formája van. Legyenek képesek a különféle módon megjelenő információt felismerni (szöveg, ikon, kép, animáció, hang...), értelmezni, és szerezzenek jártasságot az információk kezelésében. Lássák, hogy nem öncélúan gyűjtötték az adatokat, keresték az információkat, hanem azok - valamely más tanórán vagy a mindennapokban - hasznosultak. Érezzék az információszerzés és feldolgozás gyakorlati hasznát, előnyeit.

Ismerkedjenek meg az iskolai könyvtárral, az iskola tanulási forrásközpontjával. Használata során vegyék észre változatos információszerző lehetőségeit. Sajátítsák el a könyvtárhasználat szabályait, kövessék a könyvtárban elvárt viselkedési normákat. Ismerjék fel a könyvtár rendezettségét, tudjanak eligazodni tereiben, állományrészei között.

Vegyék észre, hogy az információk hagyományos (papíralapú) és új, egyre fejlettebb elektronikus hordozókon is hozzáférhetőek. Lássanak a könyvtárban különféle dokumentumfajtákat, információs forrásokat, és formai, használati jellemzőik megismerése alapján tudják megkülönböztetni és alkalmazni azokat. Értsék meg a különböző ismeretforrások együttes használatának, feladatközpontú alkalmazásának szükségességét.

Tudjanak feladataikhoz könyvet és egyéb dokumentumokat keresni a szabadpolcra. Tájékozódásuk során önállóan használják az életkoruknak megfelelő főbb segédkönyveket (lexikon, szótár, enciklopédia) Kapjanak a szaktárgyi ismeretszerzés során a tanulók minél több olyan feladatot, amelynek megoldásához önálló gyűjtőmunkára, az információk keresésére van szükség. Gyakorolják a felfedező ismeretszerzés könyvtári műveleteit, és sikerélményük vezessen a könyvtár iránti attitűd megerősödéséhez, az érdeklődés által vezérelt önálló ismeretszerzés megszerettetéséhez, a tanulás tanulásához.

Ismerkedjenek meg a világháló információszerzési lehetőségével is. A rendelkezésre álló böngészőprogrammal olyan honlapokat keressenek fel, amely számukra érdekes, szórakoztató, illetve az egyes tantárgyak ismeretszerzését segítik. Látogassuk meg az iskola honlapját is, ennek a tanulók számára is érdekes, fontos információit megtalálva. Ha a honlapnak nagyobb diákszerkesztői is vannak, az alsós tanulók ötleteikkel, kisebb számítógépes alkotásaik közzétételével segíthetik a honlapfejlesztők munkáját, valóban tapasztalván alkotómunkájuk hasznosulását, fontosságát. Az Internet használata kapcsán beszéljünk a világhálón való szörfölés veszélyeiről is, illetve a túlzott számítógép-használat káros hatásairól. Megemlítendő a világháló új kommunikációs lehetőségei is (pl. videotelefonálás, blog, csevegés, e-kereskedelem, e-ügyintézés, stb.), ezek előnyei és veszélyforrásai, a környezettudatos magatartás példái.

A tantárgy tanítása során, a fejlesztési követelmények megvalósulása érdekében mindvégig kiemelten jelenjen meg az informatika sokoldalú alkalmazhatósága és domináljon gyakorlati szerepe. Ne egy elméleti, szakismeretek pontos megtanulására és felmondására törekvő, szigorúan osztályozott tantárgy legyen, hanem engedjük a tanulókat a digitális technikai eszközökkel tevékenykedni, kísérletezni, alkotni. Lássák meg a tanulók az informatika mindennapi életben való alkalmazásának fontosságát. Lehetőség szerint tanulmányi kirándulás szervezésével tekintsenek meg egy olyan közeli munkahelyet, ahol az IKT érdekes, hasznos alkalmazásával találkoznak. A felnőtt létre való felkészülés, a gazdasági nevelés, a vállalkozói kompetencia fejlesztési feladatainak alapozásához is jó példa a javasolt munkahely-látogatás.

Az életkornak megfelelően minél több játékos elemet alkalmazzunk. Olyan komplex feladatok ajánlottak, amelyek megoldásai erősítik a csoportmunkát, projekt munkát, az együttgondolkodást, a munkamegosztás kialakulását. A gyermekek párosan is dolgozhatnak-alkothatnak a számítógépnél, elosztva a feladatokat. Azok a gyermekek, akik

otthon vagy másutt már találkoztak a számítógéppel, sőt esetleg használták is azt, ismereteiket osszák meg „kezdő” társaikkal, segítve azok első próbálkozásait, erősítve a személyközi kompetenciát. A tanulói egyéni munkák eredményeit (alkotás, gyűjtőmunka, keresés stb.) közösen értékeljük, a legjobb munkákat dicsérik, jutalmazzuk, hasznosítjuk.

A tanító mutasson jó példát az IKT-eszközök alkalmazásában: a pedagógiai munka, a módszertan változatossá tétele érdekében a lehetőség szerint használja az iskolában rendelkezésre álló eszközöket (pl. felhasználói szoftverek, notebook, projektor, interaktív tábla).

A tananyag tartalmához és a tanulói tevékenységekhez közvetlenül kapcsolódó kulcskompetenciákat, illetve kiemelt fejlesztési feladatokat az alábbi rövidítésekkel tüntettük fel a táblázatban:

AnyK = anyanyelvi kommunikáció, IdK = idegen nyelvi kommunikáció, MatK = matematikai kompetencia, TerK = természettudományos kompetencia, DigK = digitális kompetencia, HÖT = hatékony, önálló tanulás, SzoÁ = szociális és állampolgári kompetencia, VÁLK = kezdeményezőképeség és vállalkozói kompetencia, EszK = esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség

ÉÖ = énkép, önismeret, HoN = hon- és népismeret, EU = európai azonosságtudat és egyetemes kultúra, AÁ = aktív állampolgárságra nevelés, GaN = gazdasági nevelés, KöN = környezettudatosságra nevelés, TanT = a tanulás tanítása, TeLe = testi és lelki egészség, Fel = felkészítés a felnőtt lét szerepeire.

TÉMAKÖRÖK	TARTALMAK	TANULÓI TEVÉKENYSÉGEK
1. Az informatikai eszközök használata	<p>A számítógép-terem üzemeltetésének rendje, a számítógép üzemeltetése, balesetvédelmi tudnivalók.</p> <p>A számítógép fő részei.</p> <p>A billentyűzet és az egér használata.</p> <p>A jelek és a számítógép kapcsolata.</p> <p>TeLe, Fel, KöN</p>	<p>Ismerkedés az informatikai környezettel.</p> <p>A számítógéppel való interaktív kapcsolattartás, „párbeszéd” ismert programok segítségével.</p> <p>Egyszerű fejlesztő szoftverek megismerése, didaktikai célú játékok, multimédia oktatóprogramok használata.</p> <p>Programok indítása, futtatása, a menüpontok felfedezése és használata.</p> <p>Gyakorlás az ismert szoftverekkel, a felhasználói felület kezelése, a jelek értelmezése, csoportosítása.</p> <p>A hálózati bejelentkezés gyakorlása.</p>

2. Informatika-alkalmazói ismeretek

2.1. Dokumentumkészítés	Egyszerű szövegíró/szerkesztő és rajzoló program kiválasztása, elindítása. Rövid szöveges dokumentum készítése. A szöveg begépelése, javítása. Egyszerű rajzok, ábrák, animációk elkészítése. A rajzos dokumentum nyomtatása. ÉÖ, KöN, TanT, SzoÁ, EszK	A választott szövegszerkesztő- és rajzoló program alapszintű kezelése: a legfontosabb elemek, funkciók, megismerése, kiválasztása. Kreatív alkotás a számítógéppel: egyszerű rajzos dokumentumok készítése, „kép- és betűnyomdák” segítségével. Személyes dokumentumok létrehozása. Az iskolai és mindennapi élethez kapcsolódó tematikus rajzok, szövegek készítése. A dokumentumok mentése és nyomtatása segítségével.
2.2. Az adatok világa	Adatok gyűjtése, értelmezése, csoportosítása és feldolgozása: keresés és rendezés. GaN, VáIK, AÁ	Mindennapi adatok gyűjtése és lejegyzése (szöveggel, számmal, rajzzal). Az adatok, csoportosítása, válogatása, rendezése. Adatkeresés, információgyűjtés a rendelkezésre álló adathalmazból. Egyes közhasznú információforrások, mindennapi adatbázisok megismerése.

3. Infotechnológia

3.1. Problémamegoldás	<p>Az információ különféle megjelenési formái. A mindennapi életben előforduló információs jelek, szimbólumok.</p> <p>TanT, AnyK, MatK, TerK</p>	<p>Információgyűjtés változatos módon és forrásokból. Az információ kifejezése beszéddel, írással, rajzzal, jelekkel, mozgással stb.</p> <p>A pedagógus által felvetett egyszerű problémára megoldási javaslatok megfogalmazása, a problémamegoldás gyakorlása informatikai eszközökkel.</p>
3.2. Algoritmusok	<p>Egyszerű algoritmusok megfogalmazása, értelmezése.</p> <p>Az algoritmus adatai.</p> <p>Az informatikai környezet algoritmusai.</p> <p>Algoritmusok a számítógépen.</p> <p>Fel, TeLe, MatK, DigK</p>	<p>A mindennapi élet algoritmusainak felismerése, megfogalmazása, egyszerű lejegyzése és/vagy eljátszása. („Robotjátékok”)</p> <p>Az algoritmus adatainak értelmezése, leírása (számmal, betűvel, rajzzal...).</p> <p>Egyszerű algoritmusok megfogalmazása a számítógép számára, megfelelő fejlesztőrendszer használatával.</p> <p>Az algoritmus végrehajtása a számítógépen, az eredmény értelmezése.</p>
4. Infokommunikáció	<p>Információszerzés az Internetről.</p> <p>Ismert honlap meglátogatása.</p> <p>Az infokommunikációt segítő eszközök.</p> <p>HoN, EU, TanT, SzoÁ, DigK, AÁ</p>	<p>Irányított keresés az Interneten. A böngészőprogram indítása, adott web-oldal megkeresése és megtekintése.</p> <p>Hosszabb oldal megtekintése gördítéssel.</p> <p>Ugrópont felismerése és használata. A felfedező keresés gyakorlása az életkornak megfelelő információforrásokban.</p> <p>Az iskola honlapjának meglátogatása.</p> <p>Beszélgetés az infokommunikációt segítő technikai eszközökről, módszerekről, ezek mindennapi használatáról (pl. interaktív TV, audio- és videotelefonálás, csevegőcsatornák, blog, e-mail)</p>

5. Médiainformatika

Az elektronikus média lehetőségei, eszközei

IdK, Fel, TerK, DigK, EszK, ÉÖ

Ismerkedés az elektronikus média lehetőségeivel. Oktatási célú multimédia programok, játékos oktatóprogramok használata. Elektronikus adattárak (könyv, lexikon, szótár...) megtekintése. Hangzóanyagok, képek, animációk, filmek létrehozása és/vagy lejátszása informatikai eszközökkel. Az eszközhasználat kipróbálása a rendelkezésre álló infrastruktúrától függően (pl. videó, digitális fényképezőgép, kamera, DVD, mobiltelefon, GPRS, PDA, interaktív tábla...).

Beszélgetés a hagyományos és virtuális világ jellemzőiről, eltéréseiről.

6. Informatika és társadalom

Az informatika alkalmazása a mindennapi életben.

ÉÖ, HoN, GaN, VáIK, Fel, Tele

Gyűjtőmunka az életkornak megfelelő információforrásokból az informatikai eszközök szükségességéről, mindennapi alkalmazásairól.

Látogatás egy közeli „informatizált” munkahelyen.

Beszélgetés az informatikai eszközök alkalmazásának fontosságáról, előnyeiről, a túlzott használat veszélyeiről, káros hatásairól.

7. Könyvtári informatika

Az iskolai könyvtár tér- és állományszerkezete. Főbb állományrészek a dokumentumok tartalmának és használati sajátosságainak megfelelően.

A könyvtár szolgáltatásai, használati szabályai (kölcsonzés, helyben használat), viselkedési normák. Az állományban való keresés algoritmusai.

Iskolai könyvtár, lakóhelyi közkönyvtár gyermekszolgálat.

ÉÖ, SzóÁK, KöN, EszK

A főbb dokumentumtípusok (könyv, folyóirat, audiovizuális és elektronikus ismerethordozók) formai sajátosságai, használati jellemzői (a használathoz szükséges eszközök bemutatásával). A különböző médiumok szerepe az ismeretszerzésben.

TanT, AnyK, IdK, MatK, TerK, EszK

Segédkönyvek: lexikon, szótár, enciklopédia. Műfaji sajátosságai, szerkezeti jellemzőik, a tájékozódásban betöltött szerepük. Segédkönyv nyomtatott és elektronikus formában.

EU, HoN, IdK

Eligazodás a könyvtár tereiben, a könyvtár alapvető szolgáltatásainak igénybevétele a használati szabályok követésével, a viselkedési normák elfogadásával.

Tájékozódás a könyvtár szabadpolcos raktári rendjében a feliratok és választólapok segítségével.

A főbb állományrészek azonosítása, egyszerűbb tematikus keresés az életkornak megfelelő dokumentumok között.

Látogatás a lakóhelyi gyermekkönyvtárban.

A főbb dokumentumtípusok megkülönböztetése, felhasználása különböző tantárgyi témák feldolgozásában.

Azonos témákról szóló különböző információhordozók keresése és a téma megjelenítésének, sajátos feldolgozásának megfigyelése.

A felhasznált dokumentum tartalmának és főbb azonosítási adatainak megállapítása, feljegyzése.

Az alapvető segédkönyvek szerkezetének, tájékoztató apparátusának megismerése.

Tájékoztató feladatok megoldása, tények, adatok keresése az életkori sajátosságoknak megfelelő

segédkönyvekben, elektronikus adathordozókon, illetve az interneten.

A továbbhaladás feltételei

A tanuló ismerje fel és nevezze meg a számítógép fő részeit. Legyen képes kezelni a billentyűzetet és az egeret, használatukkal a számítógéppel „kommunikálni”, és életkorának megfelelő oktatási célú programokkal tevékenykedni. Elakadás, hibaüzenet esetén tudjon segítséget kérni. Ismerje a mindennapi életben leginkább elterjedt digitális eszközöket/adathordozókat, ezek funkcióit, alkalmazási területeit.

Ismerje meg egy szövegszerkesztő és rajzoló szoftver alapvető szolgáltatásait, alkalmazásukkal tudjon egyszerű szöveges dokumentumot létrehozni, illetve ábrát, rajzot, illusztrációt készíteni.

Legyen képes egyszerű, hétköznapi, illetve térbeli tájékozódási képességet fejlesztő algoritmusokat értelmezni, illetve végrehajtani.

Tudjon tájékozódni az iskolai könyvtár szabadpolcos állományában és innen dokumentumot választani. Legyen képes a választott dokumentum legfontosabb adatainak megnevezésére. Ismerje az információhordozók mindennapi életben leggyakrabban használt típusait. Legyen képes olvasmányairól röviden, szóban beszámolni.

Szempontok a tanulók teljesítményének értékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés eredményességének vizsgálata. Az iskola pedagógiai programjában meghatározott módon értékeljük. Rövid szöveges értékelés írása javasolt, Érdemes figyelembe venni, hogy a tanulók előismeretei eltérőek: alkalmazói tudásuk attól is függ, hogy például rendelkeznek-e otthoni számítógéppel, illetve volt-e már módjuk másutt „számítógépezni”. (Az eltérő otthoni feltételek miatt kerülendők a számítógéppel megoldandó házi feladatok!)

A továbbhaladás feltételei című fejezet felsorolja azokat a kiemelt területeket, amelyekben a tanulóknak fejlődést kell elérniük. Ebben az alapvető ismeretelem mellett olyan tanulói képességekkel összefüggő tevékenységek szerepelnek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a tanulók a következő évfolyam tananyagát sikeresen elsajátíthassák

A fejlesztendő képességek rendszerezve a következők:

- Megjegyzés, reprodukció: tények, elemi információk megjegyzése, megértése, fogalmak felismerése, és alkalmazása, szabályok ismerete és reprodukálása, egyes informatikai alapfogalmak megértése, ismerete.
- Egyszerűbb és bonyolultabb összefüggések megértése, transzformációs képességek, alkotások (szöveg, rajz, animáció, zene, kép stb.), illetve könyvtárhasználói magatartás.
- Ismeretek és képességek alkalmazása ismert vagy új szituációban, szóbeli (egyéni és társas) és írásbeli kommunikációs képességek továbbfejlesztése, lényegkiemelő képesség fejlesztése, mindennapos élethelyzetekben a verbális és nonverbális közlések összhangja.
- Önálló véleményalkotás, értékelés jelenségekről, személyekről, problémákról. Egymás tanórai munkájának, alkotásának megismerése, és szavakba öntve történő véleményezése. A tanulócsoporttal közösen legjobbnak ítélt produktumokat feltétlenül hasznosítsuk (pl. faliújság, iskolaújság, iskolai dekoráció, honlap, stb.)

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie. A tanulók tevékenységének értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet:

- Különbféle tevékenységi formákban mutatott aktivitás, a társakkal való együttműködés képessége.
- Játékos feladatlapok, „tudáspróbák” megoldása.
- Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása (képi, írásbeli, szóbeli) és ennek értékelése.
- Vitaszituációkban való részvétel, vitakultúra, argumentációs képesség szintjének írásbeli, szóbeli értékelése.
- Projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése.

RAJZ ÉS VIZUÁLIS KULTÚRA

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

A vizuális kultúra tanításának célja a harmonikus személyiség kialakítása, a „teljes ember” nevelése a vizuális kultúra ismeretein, a vizuális képességek, és más, ezekkel szorosan összefüggő képességek, kompetenciák fejlesztésén keresztül. *„Célja továbbá azoknak a képességeknek, készségeknek a fejlesztése, ismereteknek az átadása, amelyek a vizuális kommunikáció magasabb szintű műveléséhez, a látható világ használatához, alakításához, a kreativitás fejlesztéséhez szükségesek” (Nat)*

Vizuális hatások minden más műveltségterület tanulása során érik a tanulókat, azok tudatos, strukturált feldolgozására, a vizuális képességek fejlesztésére azonban a *rajz és vizuális kultúra* órákon kerül sor. A korábbi rajztanításhoz képest lényegi változás az, hogy ez a tantárgy érinti a kultúra minden vizuális jelenségét és nem korlátozódik a vizuális művészetekre. A művészet azonban ma is a tantárgy kardinális része, ám ezt nem célnak, hanem eszköznek kell tekintenünk: nem a művészet megismertetése a cél, nem bizonyos pályákra való felkészítésről van szó, hanem a művészet általi nevelésről. Ugyanígy a vizuális megismerés és kifejezés módszereinek elsajátítása sem öncél, ezeket mindig az egyéb nevelési célok összefüggésében kell szemlélnünk. Mindemellett a vizuális nevelésnek vannak olyan speciális feladatai, amelyek igazán hatékonyan a *rajz és vizuális kultúra* tantárgy sajátos tevékenységein keresztül valósíthatók meg. Ezek a következők:

1. Megismerő- és befogadóképesség fejlesztése

A vizuális nevelés különösen sokat tehet az ismeretszerzés és a kommunikáció területén. Fontos feladata az esztétikai nevelés, amelynek középpontjában a világ gazdagságának felfedeztetése, az érzéki tapasztalás érzékenységének (általában az esztétikai fogékonyságnak) a fejlesztése áll. Nem azonos bizonyos normák sulykolásával, ami könnyen előítéletek kialakulásához, a nyitottság megszűnéséhez vezethet.

A korábban művészet-centrikus tantárgy átalakítását a látás jelentőségének növekedése tette szükségessé - az ismeretszerzés és a kommunikáció területén a vizualitás ma minden korábbinál nagyobb hangsúlyt kap. A vizuális neveléssel szemben fontos elvárás, hogy az ismeretanyag és a tanulási módszerek tekintetében egyaránt a mához kapcsolódjék. A művészettörténeti ismeretek közvetítése során is törekedni kell arra, hogy az abból szerzett ismeretek segítsék a kultúra folytonosságának, a mai kulturális jelenségek lényegének megértését. Fontos a múlt és a jelen értékeinek felmutatása, hogy tanulóink a hagyomány és az újítás kapcsolatát gyakorlati tevékenységeikben élményszerűen megtapasztalják. A vizuális kultúra tanítása nagymértékben hozzájárul a nemzeti kulturális identitás megerősödéséhez, mai és múltbéli értékeink, népművészeti hagyományaink megismeréséhez.

A tantárgy célja továbbá kialakítani a látvány (legyen az a környezet vagy műalkotás) értelmezésének, kritikai feldolgozásának képességét, a megszerzett ismeretek, tapasztalatok közléséhez szükséges eszközöket, technikákat elsajátítani.

2. Kreativitás (Alkotóképesség; Problémamegoldó képesség) fejlesztése.

A vizuális nevelés különösen sokat tehet az önállóság, az alkotó magatartás kialakítása terén. Az órai gyakorlati feladatok sokkal inkább a kreatív önkifejezés és a problémamegoldó képesség fejlesztését szolgálják mint a szakoktatás előkészítését.

3. Önismeret, önértékelés, önszabályozás fejlesztése.

A rajzóra tevékenységek – akkor is, ha nem is kifejezetten ezt célozzák – segítik az önismeret, az önértékelés kialakulását, ha pedig a feladatok kellően motiválóak, a korosztályt valóban „megszólítják” fejlesztik a koncentráció képességét, az önszabályozást is.

A tanulási módszerek helyes megválasztása, a megfelelő pozitív pedagógiai attitűd ugyancsak fontos nevelési tényezők.

A vizuális nevelés komplex hatásainak köszönhetően - a fentiekkel összhangban - számos *kulcskompetencia* fejlesztéshez nagymértékben hozzájárul.

A vizuális kultúra tanulási tartalmainak feldolgozása során gyarapszik a szókincs, árnyaltabbá válik a fogalmazás. A rajzói élményszerű gyakorlati tevékenységek a látvány, a kép a téri helyzetek érzékletes leírására készítetnek, illetve a feladatok kiadása során gyakran a leírást kell visszafordítani a vizuális kifejezés, közlés „nyelvére”. Ily módon válik a fogalmi és képi gondolkodás különbsége ismeretből tapasztalattá. A csoportos vagy projekt feladatok, a munkák közös értékelése ugyancsak fejleszti az *anyanyelvi kommunikációt* és a *szocializációt*.

Az alkotó tevékenységek során megvalósuló ismeretszerzés, illetve ismeretfeldolgozás erőteljesen fejleszti az *önálló tanulás képességeit*.

A vizuális nevelés jellemzően önállóságra készítő kreatív, saját érdeklődésre építő komplex hatású gyakorlati feladatokon keresztül valósul meg, amelyek során lehetőség nyílik különböző élmények és ismeretek integrálására, ami nagyban segítheti a motiváció, a *kezdeményzőképesség és vállalkozói kompetencia* kialakulását.

Azon túl, hogy a rajz és vizuális kultúra ismeretanyaga érinti a matematika bizonyos területeit is (alapvetően nem vizuális jelenségek, minőségek mennyiségek vizuális megjelenítése grafikonok, táblázatok stb. alkalmazásával; sík és térmértani alakzatok jellegzetességeinek megismertetése stb.), a strukturált, logikus gondolkodást fejlesztő projekt feladatok ugyancsak segítik a *matematikai kompetencia* fejlesztését. A *digitális kompetencia* elmélyítéséhez nagymértékben hozzájárul, hogy bizonyos feladatok során a tanulók használják a számítógépet információszerezésre, szövegszerkesztésre, képfeldolgozásra. A vizuális kommunikációs feladatok pedig gyakran kifejezetten számítógépes képszerkesztési, képalakítási alkalmazásokat kívánnak meg.

Az *esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség* fejlesztése, a kulturális értékek megbecsülésére nevelés hangsúlyos feladata a vizuális kultúra tanításának. Közvetlen környezetünk vizuális kultúrájával beható ismerkedés megalapozza és fejleszti a nemzeti és európai azonosságtudatot, az egyetemes művészet megismertetése pedig - sok más mellett - a toleranciát. A különböző alkotási formák gyakorlati kipróbálása jelentősen hozzájárul az *énkép, az önismeret* kialakulásához, az önszabályozás megalapozásához.

- A tantárgy csak akkor tudja céljait teljesíteni, ha a rajzóra megőrzi sajátos karakterét, megtartja *alkotó-gyakorlati* jellegét. A kreatív gyakorlati feladatok nem a szakképzésre való felkészítést szolgálják (legalább is nem elsősorban azt), hanem a mélyebb megértését, az élményszerű ismeretszerzést, valamint olyan képességek fejlesztését, amelyekre mindenkinek szüksége van ahhoz, hogy képes legyen saját életét önállóan alakítani.
- A tantárgy alapvetően gyakorlati jellegéből és módszereiből következően nagy lehetőséget nyújt a **differenciálásra**. Az órákon folyamatos a diák munkáját segítő, formatív értékelés, ami egyúttal lehetővé teszi a „személyre szabott” oktatást is.
- Az élményszerű, kreativitást fejlesztő, motiváló hatású feladatok, amelyek megoldása során a tanulók különböző helyekről származó ismeretei, személyes tapasztalatai érvényre juthatnak nagy segítséget jelenthetnek az átlagos, vagy éppen **tanulási problémákkal küzdő diákok** számára is. A vizuális alkotó tevékenységek segíthetik önismeretük, önbecsülésük, problémamegoldó és koncentráció képességük fejlesztését, ami nyilvánvalóan pozitív hatással lehet egyéb tanulmányaikra is.
- Különös figyelmet kell fordítani arra, hogy az egyébként is szimultán hatású rajzói feladatok valódi *komplex* feladatok legyenek, hogy egyidejűleg minél több készség, képesség fejlesztését szolgálják, minél több ismeret átadását tegyék lehetővé. Kerülni kell a befogadói, illetve alkotói jellegű ismeretanyag és tevékenységek éles szétválasztását az órai tevékenységek során, még akkor is, ha a számonkérésnél ez esetleg elkerülhetetlen. Az alkotói és befogadói magatartás merev szétválasztása mindkét oldal számára előnytelen, hiszen az *alkotás* elképzelhetetlen háttértudás nélkül, a *befogadás* pedig ugyancsak kreatív folyamat (akkor is, ha ez nem manuális tevékenységben nyilvánul meg).
- **A tantárgy korábbi ismeretanyaga, főbb témakörei teljes egészében megmaradnak, ezek képezik a képességfejlesztés ismereti háttérét. A tárgy- és környezetkultúra, a vizuális nyelv, és a vizuális kommunikáció ismeretanyaga, csakúgy, mint a kifejezés, képzőművészeté „gyakorló terepei” a képességek fejlesztésének, ám ez utóbbinak neve kifejezés, alkotásra változik.** A korábbi elnevezés ugyanis pontatlan, amennyiben körébe tartozónak tételezzük a művészettörténetet is, ami viszont nem szorítkozik a képzőművészetre. A tárgyban realizálódó vizuális művek, az építészet és alkalmazott művészetek műalkotásai is körébe tartoznak. A fő fejlesztési célok és a témakörök is minden évfolyamon azonosak, de korosztálytól függően más-más formában, eltérő szinten jelennek meg. Ezt a spirális jellegű tanítási programok, a konkrét feladatok meghatározásánál figyelembe kell venni csakúgy, mint a korosztály sajátos igényeiből adódó hangsúlyeltolódásokat.

- **A fő fejlesztési célok és a témakörök is minden évfolyamon azonosak, de korosztálytól függően más-más formában, eltérő szinten jelennek meg. Ezt a spirális jelleget a tanítási programok készítésénél figyelembe kell venni, és alkalmazni kell a képességfejlődés értékelésénél is.**

Az egyes évfolyamoknál a *műalkotás elemzéshez* felsorolt alkotások *ajánlások*, melyekből a pedagógiai célnak és a témának megfelelően válogathat a tanító az alábbi szempontok figyelembevételével:

- a példák az egyetemes és a magyar művészettörténet. kiemelkedő műveit mutassák be;
- legyen közöttük - lehetőség szerint - történeti és mai alkotás is;
- a magas művészet példái mellett kerüljenek bemutatásra a magyar népművészet, a nemzetiségek és etnikai csoportok népművészetének alkotásai és a mindennapi környezet tipikus tárgyai, épületei;
- a helyi, a regionális értékek bemutatása kiemelt fontosságú feladat.

TÉMAKÖRÖK, TARTALMAK, TEVÉKENYSÉGEK

1. Megismerő és befogadó képesség

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
1. 1 Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása (Tanulni tanulás és önálló ismeretszerzés képességei)	1. 1 Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása (Tanulni tanulás és önálló ismeretszerzés képességei)	1. 1 Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása (Tanulni tanulás és ismeretszerzés képességei)	1. 1 Közvetlen tapasztalás útján szerzett élmények feldolgozása (Tanulni tanulás és ismeretszerzés képességei)
<ul style="list-style-type: none"> • Látványok megfigyelése, leírása (formák, arányok, színek, felületek). • Elemi térviszonyok megfigyelése (lent, fent jobbra, balra, elől-hátul) • Vonalak és foltok tanulmányozása a képeken, ábrákon. • Tárgyak, élőlények ábrázolása, legjellemzőbb vonásaik egyéni megragadásával, mozdulatok egyéni megjelenítése síkon és térben. 	<ul style="list-style-type: none"> • Egymás munkáinak és műalkotások megfigyelése (anyag, forma, tér, szín, elhelyezés) • Néhány festmény és szobor alkotójának, a mű címének megnevezése. • Élőlények, tárgyak adott szempontok szerinti vizsgálata. • Élőlények, tárgyak ábrázolása közvetlen szemlélet és emlékezet alapján. • Árnyaltabb vizuális minőségek (többféle színárnyalat, vonalvastagság, szabályos és szabálytalan forma) • Egyensúlyteremtés a formák, színek szimmetrikus elrendezésével. 	<ul style="list-style-type: none"> • Az ábrázolási szándék, a vizuális nyelvi elemek és az elrendezés elemzése műalkotásokon. • Vonal-, folt-, forma- és színritmusok megfigyelése. • Néhány tanult műalkotás, valamint szerzőjének és a mű címének ismerete. • A közvetlen természeti és mesterséges környezet szemlélése, jellegének elmondása. • Építmények összehasonlítása megadott szempontok (ld.rendeltetés) alapján. • Tárgyak vizuális jellemzőinek megállapítása és ábrázolása. • Térviszonyokat és mozgást kifejező ábrázolás. • Tárgy ábrázolása látvány szerint, elől és oldalnézetből. 	<ul style="list-style-type: none"> • Képzőművészeti alkotások elemzése: téma, kompozíció, szín, forma, tér, anyag, tartalom, kifejezőerő szempontjából. • Festmény, grafika és szobor alkotója, címe, műfaja, technikája. • Térkifejezési módok: nézőpontok változtatása, takarás, feljebb-lejjebb helyezés. A felülnézet. • Modellek rálátásos ábrázolása megfigyelés alapján (színbeli és tónusos megjelenítés) • A formák és színek közlési szándéknak megfelelő elrendezése a képmezőben, illetve a térben. • Foltok és tömegek, mint a testesség hangsúlyozásának eszközei. • A vázoló vonalak, a körvonal. Vonalrendszerek, szerkesztett és szabadkézi vonalak. • Sötét- világos, hideg-meleg színkontrasztok.

<p>1.2 Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás (Képi- és anyanyelvi kommunikációs-, és természettudományos-kompetencia, tanulási képességek)</p>	<p>1.2 Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás (Képi- és anyanyelvi kommunikációs és természettudományos kompetencia, tanulási képességek)</p>	<p>1.2 Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás Képi- és anyanyelvi kommunikációs-, és természettudományos-kompetencia, tanulási képességek)</p>	<p>1. 2 Ismeretszerzés, tanulás, térbeli tájékozódás (Képi- és anyanyelvi kommunikációs-, és természettudományos-kompetencia, tanulási képességek)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • A természeti és mesterséges formák közötti különbségek és hasonlóságok megfigyelés, elemzése. • Tárgyak térbeli helyének meghatározása. • Tárgyak formája és rendeltetése közötti összefüggés felfedezése, megbeszélése, tudatosítása. • Egyszerű tárgyak (pl.játékok) készítése elképzelés alapján és mintakövetéssel. • Díszítés. <p>Összefüggések meglátásának, művészeti-esztétikai és környezettudatos ítélet alkotás és vélemény nyilvánítás képességének fejlesztése.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Köznapi és ünnepi tárgyak formája, díszítése és rendeltetése közötti összefüggések elemzése. • Tárgyak megadott szempontok szerinti csoportosítása, vizsgálata. • Funkcionális és díszítő formálás különbségeinek elemzése. • A díszítés mintáinak, elemeinek megfigyelése. • Tárgyak készítése könnyen alakítható anyagokból. (játékhöz, ünnephez, meséhez). • Csomagolás készítése mintakövetéssel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tárgyak jellemző nézete, a látvány és az ábra megfeleltetése. • A használati tárgyak megjelenése, jelentése, ennek kifejezőeszközei (alak, szín, anyag) • A rendeltetés(tartalom) és forma összefüggéseinek megfigyelése. • A tárgyalakítás, a konstruálás lépései, a funkcionális és anyagszerű formaképzés. • Egyszerű tárgy készítése (játék, báb, edény, taneszköz). • Csomagolás minta után és egyéni elképzeléssel. • Környezetalakító tevékenység, díszletkészítés. 	<ul style="list-style-type: none"> • Köznapi és ünnepi tárgy elemzése a rendeltetés, az anyag, a méret, a forma szempontjából. • Épülettípusok (pl. középület) elemzése a rendeltetés (pl. iskola) és a forma szerint. • Az épület külső kifejezőeszközei (méret, tömeg, tagoltság, anyag, hely) • A helytörténeti gyűjtemények, közgyűjtemények reneltetése. • Egyéni igényt kielégítő tárgyak használatának megfelelő elkészítése. • Könyvtári munka, a múzeumok szerepe.

1. 3 Kommunikációs képességek (Kommunikációs kompetencia: tanulni tanulás és önálló ismeretszerzés képességei)	1. 3 Kommunikációs képességek (Kommunikációs kompetencia: tanulni tanulás és önálló ismeretszerzés képességei)	1. 3 Kommunikációs képességek (Kommunikációs kompetencia: tanulni tanulás és önálló ismeretszerzés képességei)	1. 3 Kommunikációs képességek (Kommunikációs kompetencia: tanulni tanulás és önálló ismeretszerzés képességei)
<ul style="list-style-type: none"> • Jelek, ábrák gyűjtése, válogatása, csoportosítása a közlés rendeltetése szerint. (pl: közlekedési jel, kereskedelmi márka) • A vizuális jelek tulajdonságainak megfigyelése. • Testmozgások, gesztusok legfontosabb jellemzőinek megállapítása és ábrázolása. (Tanulási, szociális, és kommunikációs kompetenciák). 	<ul style="list-style-type: none"> • Egyszerű, mindennapi magyarázórajzok, jelek értelmezése, megfejtése. • Karakteres emberi gesztusok (testbeszéd, mimika) olvasása. • Saját információközlő jelek létrehozása (pl. a tornazsák, az öltözőszekrény megjelölésére). • A síkbeli ábrázolás elemeinek használata (pontok, vonalak, foltok, színek) • A vonalfajták (egyenesek, görbék, vékonyabbak, vastagabbak, határolók és felületkitöltők). 	<ul style="list-style-type: none"> • Elképzelt tér ábrázolása felülnézetből (pl. várkastély) esetleg makettjének közös elkészítése. • Változások, folyamatok, jellegzetes állapotok, helyzetek ábrázolása képsorokkal. • Egyszerű összefüggések ábrázolása magyarázó rajzzal. • A jellemző nézet és forma jelölése, a körülhatároló vonal. • A folt, mint a forma nyelve (pl. árnykép). • Egyszerű alaprajzok és térképek olvasása, értelmezése, összevetésük a valós terekkel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Magyarázó rajzok, folyamatábrák funkciója: olvasásuk, üzenettük értelmezése. • Sík- és térformák geometriai és hangulati jellemzői. • Színismeretek összefoglaló áttekintése. • Ábra és látvány kapcsolatának elemzése. • Egyszerű térosztásokat közlő alap- és térképrajzi vázlatok készítése. • Jelalkotás forma-, vonal és színredukcióval.

2. Kreativitás 2.1. Alkotóképesség (Képi és anyanyelvi kommunikációs képességek, alkotói kompetenciák)	3. Kreativitás 2.1. Alkotóképesség (Képi és anyanyelvi kommunikációs képességek, alkotói kompetenciák)	4. Kreativitás 2.1. Alkotóképesség (Alkotói, szociális-, és képi kommunikációs képességek, kompetenciák)	5. Kreativitás 2.1. Alkotóképesség (Képi és anyanyelvi kommunikációs képességek, alkotói kompetenciák)
<ul style="list-style-type: none"> • Szemléltetés, beszélgetés a látványról, az ábrázolt tárgyakról, élőlényekről, színekről, formákról, tanulói munkákról és műalkotásokról. • Megfigyelés és beszélgetés szoborról, festményről. • Élmények személyes hangú kifejezése rajzokban, festményekben, szobrokban. • Kiemelés mérettel és színnel, meseélmény megjelenítése • Új technikák kipróbálása: ceruza-, filctoll-, kréta- és ecsetrajz, Vízfestés ecsettel, újjal, vagyis technikák (kréta, festék keverése). • Mintázás agyagból, plasztilinnél. Tárgykollázs, konstruálás, anyagalakítás, hajtogatás, vágás, nyomatkészítés. 	<ul style="list-style-type: none"> • A legismertebb festészeti műtípusok (csendélet, portré megismertetése. • A körplasztika és a dombormű jellemzőinek összevetése (azonosságok, különbségek) • Személyes és közösségi élmények kép-plasztikai feldolgozása. • Művészeti élmény (bábszínház) megjelenítése síkban és térben. • Új technikák kipróbálása: ceruza-, filctoll, golyóstoll-, kréta és ecsetrajz. • Formálás agyagból, plasztilinnél. • Dúckészítés, nyomtatás, nyomhagyás (pl. papír, termés, levél) • Egyszerű bábkészítési technikák (pl. síkbáb, ujjbáb, hengerbáb). 	<ul style="list-style-type: none"> • Műalkotások olvasása, összehasonlítása szempontok szerint a műélmény megfogalmazása. • Képzőművészeti műfajok (pl. festészet) és műtípusok (pl. tájkép) jellemzőinek elemzése • Új technikák kipróbálása: rajzolás rostollal, krétával, viaszkarccal, festés temperával, vízfestéssel, egyes technikával, különféle tárgy-, és anyagnyomagtok, kollázstechnikák. • Papírtárgyak, papírmunkák (kivágások, papírmetszet, mozaik, kollázs) • Konstruálás modellező anyagokból (textil, papír, agyag, talált tárgyak). 	<ul style="list-style-type: none"> • Egyes képzőművészeti műfajok jellemzőinek megfigyelése (pl. valóságos, életkép, illusztráció) • Adott témához kapcsolódó élmény, hangulat feldolgozása síkon és térben. • Ellentétek színkontraszt, vonalkontraszt. A színek hangulati hatása.. • Kiemelés színminőséggel, forma-, és méret elhelyezéssel. • Komponálás, egyensúly és feszültség, szimmetria és asszimetria. • Új technikák kipróbálása: kollázs és montázs. • Fonás, gyöngyfüzés. • Textil-, drót-, és papírpasztikák. • Művészeti technikák (pl. egyedi rajz, olajfestés, kőfaragás, agyalmunkák)

2. 2 Problémamegoldó képesség	2. 2 Problémamegoldó képesség (Összefüggések meglátásának, művészeti-esztétikai ítélet-alkotás és vélemény-nyilvánítás képességének fejlesztése).	2 2 Problémamegoldó képesség	2.2 Problémamegoldó képesség
<p>Szépirodalmi illusztrációkon a cselekmény és a szereplők jellemzőinek összekapcsolása.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Képi elemek helyének meghatározása és rendezése. • Formák, vonalak és színek szerepének megnevezése. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mimika, grimasz tanulmányozása, utánzása. • Érzések, személyek megjelenítése, összekapcsolása. • Változások tudatosan megfigyelt vizuális jellemzőinek megjelenítése (pl. évszak, időjárás) 	<ul style="list-style-type: none"> • A képmező. Komponálás különböző formákban (pl. álló, fekvő, téglalapon) • Események, történetek ábrázolása egy képben és képsorozatokban (pl. utinapló) • Az elbeszélő ábrázolás, a lényeges mozzanat kiemelésének eszközei. 	<ul style="list-style-type: none"> • Képek, tárgyak jelentésmódosítása formaátírással, átszínezéssel, megszemélyesítéssel.
<p>3. Önismeret, önértékelés, önszabályozás (Önismeret és azonosságtudat, és művészeti-esztétikai kompetencia)</p>	<p>4. Önismeret, önértékelés, önszabályozás (Művészeti-esztétikai és önismereti-önértékelési kompetenciák fejlesztése)</p>	<p>5. Önismeret, önértékelés, önszabályozás (Önismeret és azonosságtudat, és művészeti-esztétikai kompetencia)</p>	<p>6. Önismeret, önértékelés, önszabályozás (Önismeret és azonosságtudat, és művészeti-esztétikai kompetencia)</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Vizuális esztétikai jellegű preferenciák érvényre juttatása az alkotótevékenységekben. • Anyaghasználat, formaalakítás, térelakítás, színkeverés, kompozíció, kifejezőmód. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vizuális esztétikai jellegű preferenciák érvényre juttatása az alkotótevékenységekben. • Anyaghasználat, formaalakítás, téralakítás, színkeverés, kompozíció, kifejezőmód, 	<ul style="list-style-type: none"> • Vizuális esztétikai jellegű preferenciák érvényre juttatása az alkotótevékenységekben. • Anyaghasználat, formaalakítás, téralakítás, színkeverés, kompozíció, kifejezőmód. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vizuális esztétikai jellegű preferenciák érvényre juttatása az alkotótevékenységekben • Anyaghasználat, formaalakítás, téralakítás, színkeverés, kompozíció, kifejezőmód.

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások 1.-2. évfolyamon:

A mű kiválasztását témában és technikában egyaránt a tananyag feldolgozáshoz igazítsuk! *Steindl Imre*: Országház, Thököly vár–Késmárk; *Medgyessy Ferenc*: Anyaság; *Kolozsvári testvérek*: Szt. György szobra; *Kovács Margit*: Szamara, Sámson dombormű; *Szőnyi István*: Este; *Csontváry Kosztka Tivadar*: Mária kútja; *Pablo Picasso*: Maia arcképe; *Ferenczy Noémi*: Noé bárkája–gobelinrészlet; *Népművészet*: Kispaládi parasztház, Cifraszűr, Bölcső, Csengős népi játék.

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások a 3. évfolyamon:

A mű kiválasztását témában és technikában egyaránt a tananyag feldolgozáshoz igazítsuk!

Hollókői ház, füstös konyha, matyó tisztaszoba, mai lakóház külső és belső képe; Árva vára; *Pollack Mihály*: Nemzeti Múzeum; *Schaár Erzsébet*: Kirakat; *Constantin Meunier*: Teherhordó munkás; *Ferenczy Béni*: Játzó fiúk; *Albrecht Dürer*: Nyúl, Önarckép – ezüstvessző rajz, Hónapok – Berry herceg óráskönyvéből; *Eugène Delacroix*: Villámtól megriadt ló; *Paul Cézanne*: Csendélet; *Ferenczy Károly*: Festőnő; *Fényes Adolf*: Testvérek; *Vaszilij Kandinszkij*: Festmény három folttal; *Bálint Endre*: Vándorlegény útrakél Kentaur alakú aquamanile, Ember alakú butella

Megismertetésre, elemzésre ajánlott műalkotások 4. évfolyamon:

A mű kiválasztását témában és technikában egyaránt a tananyag feldolgozáshoz igazítsuk!

Magyar koronázási jelvények; Hősök tere, Vajdahunyad vára; *Ligeti Miklós*: Anonymus; *Ferenczy Béni*: Bem érem; *Götz János*: Szarvas; *Cseh László*: Táncolók; *Michelangelo*: Ádám teremtése; *Ferenczy Károly*: Október; *Fényes Adolf*: Babfejtők; *Kosztai József*: Tányértörölgető; *Wagner Sándor*: Dugovics Titusz; *Glatz Oszkár*: Birkózók; *Makovecz Imre*: Sárospataki Művelődési Ház; mai lakóház belső és külső képe; *Népművészet*: kerített ház – Pityerszer; Botpaládi ház, faragott, festett, oromzatos ház – Hegyhátszentpéter; hollókői ház, füstös konyha, matyó tisztaszoba, kapatisztító, kunsági gyapjúhímzés, hímes tojás, mézseskalácsbáb, aratókorsó, tálak, Miskakancsó.

A megismertetésre szánt műalkotások kiválasztási szempontjai

A műfaj tipikus alkotásait a tanító választja ki, pedagógiai céljának és a témának megfelelően.

Ezen belül a válogatás további szempontja, hogy lehetőleg az egyetemes és a magyar művészettörténet kiemelkedő műveit és alkotóit mutassák be. A példák között lehetőleg legyen történeti és mai alkotás. Tartalmazza a magas művészet példái mellett a magyar népművészet és a mindennapi környezet tipikus tárgyait és épületeit is. A helyi, regionális értékek bemutatása kiemelt fontosságú feladat. A tananyagban jelzett példák a választáshoz kívánnak segítséget nyújtani.

(Nemzeti- és európai azonosságtudat, az egyetemes kultúra összefüggései, művészeti-esztétikai-, kulturális kifejezőképesség kompetenciáinak fejlesztése)

A továbbhaladás feltételei – értékelés szempontjai

Az első évfolyamon a kerettanterv nem határoz meg feltételt. Az értékelésnek a tanuló önmagához és az életkornak megfelelő képességszinthez viszonyított képességfejlődését kell tükröznie. (Főleg a tanulni tanulás és a kommunikáció képességeinek, valamint az alkotói kompetenciáknak fejlődése kísérendő figyelemmel)

A második évfolyamon a tanuló továbbhaladását a vizuális képességek elért színvonala nem akadályozhatja meg, de elvárható önmagához viszonyítva a művészeti-esztétikai véleményalkotás képességének, a környezettudatos magatartásnak, önértékelés képességének, nemzeti és európai azonosságtudatának magasabb szinten való megnyilvánulása..

Második osztály végére a tanulók legyenek képesek kifejezni élményeiket, tudjanak megrajzolni egyszerű helyzeteket, változásokat, tudják elrendezni a képelemeket, egyszerű tárgyakat tudjanak elkészíteni. Több színárnyalatot is használjanak, legyenek képesek mintaképzésre, sorolásra. Tudjanak megnevezni néhány műalkotást és művészt, s legyenek képesek felismerni és megfogalmazni a különbséget a használati és a dísz tárgy között. *nemzeti és európai azonosságtudatának magasabb szinten való megnyilvánulása..*

(Összefüggések meglátásának, környezettudatos magatartásnak, önértékelés képességének, művészeti-esztétikai ítélet alkotás és vélemény-nyilvánítás képességének fejlesztése) A tanuló továbbhaladását a vizuális képességek elért színvonala nem akadályozhatja meg, de elvárható - önmagához viszonyítva - a művészeti-esztétikai véleményalkotás képességének, a környezettudatos magatartásnak, önértékelés képességének, nemzeti és európai azonosságtudatának magasabb szinten való megnyilvánulása..

A harmadik osztály végére a tanuló legyen képes a jellegzetes formákat ábrázolni, színeket visszaadni, magyarázó rajzot készíteni, rendeltetésszerű tárgyat konstruálni. Tudja megfogalmazni műélményét, tudjon megnevezni 5-6 művet és művészt, ismerje lakóhelyének néhány nevezetes épületét, szobrát. *(Művészeti-esztétikai és önismereti-önértékelési kompetenciák fejlődése)*

A negyedik osztály befejezéséig megszilárdulnak a gyermek vizuális nyelvi és kompozíciós készségei: élményeinek kifejezéséhez legyen képes önállóan megoldást választani, motívumai legyenek egyre változatosabbak; legyen képes megjeleníteni jellemző mozdulatokat. Legyen jártas a műalkotások közös elemzésében, önálló véleményt formáljon, tudja tetszésítéletét megindokolni. Ismerje a képzőművészet több műtípusát. Legyen képes felismerni, megnevezni művészeti ág, cím és alkotó szerint az elemzett alkotások közül legalább három-három művet. Ismerje a lakóhelyén vagy környékén található múzeumot vagy néprajzi gyűjteményt. A könyvtár művészeti albumait tudja önállóan használni. *(Nemzeti és európai azonosságtudat, esztétikai-művészeti és alkotói kompetenciák, önálló ismeretszerzés-tanulás képességének fejlettsége)*

Adott modelleket tudjon közvetlen megfigyelés alapján értelmesen ábrázolni jellemző formáik, főbb arányaik megragadásával. Tudja felvázolni és értse a nézetek összefüggését. Rendelkezzék alapvető színismeretekkel, színhasználati jártassággal. Alkalmazza a vizuális kommunikációt a tanulásban, tájékoztatásban. Legyen képes megalkotni egyszerű képi közléseket. *(Kommunikációs kompetencia)*

Legyen ötletes és egyre önállóbb a különféle rendeltetésű tárgyak készítésében. Értse a tárgyalkotó folyamatot a helyzetfelismeréstől az ötlet megszületésén át az elkészítésig, az ésszerű munkamenet betartásáig. Legyen képes az elemzett mindennapi tárgyak, eszközök formája (anyaga, mérete), és funkciója (jelentése) közötti kapcsolat felismerésére. Rendelkezzék ismeretekkel az épületek rendeltetéséről, tudjon konkrét példákat említeni. Életkorának megfelelő jártassággal és készség szinten alkalmazza a tanult technikákat és ábrázolási módokat. Kialakult készségei legyenek az egyszerű, eszköz nélküli, és a kéziszerszámmal végzett anyagalakításban. *(Az alkotóképesség fejlődésével kapcsolatos tanulási, alkotói-, szociális-, és kommunikációs kompetenciák, valamint környezettudatos magatartás)*

TECHNIKA ÉS ÉLETVITEL

1-4. évfolyam

Az oktatásnak – mind társadalmi, mind gazdasági funkciója miatt – alapvető szerepe van abban, hogy az európai polgárok megszerezzék azokat a kulcskompetenciákat, amelyek elengedhetetlenek a változásokhoz, a változások befolyásolásához, saját sorsuk alakításához.

A kulcskompetenciák azok a kompetenciák, amelyben minden egyénnek szüksége van személyes boldogulásához és fejlődéshez, az aktív állampolgári létezéshez, a társadalmi beilleszkedéshez és a munkához. Mindegyik kompetencia egyformán fontos, mivel mindegyik hozzájárulhat a sikeres élethez ez tudás alapú társadalomban.

Felértékelődik az egyén tanulási kompetenciájának fejlesztése, mert az emberi cselekvőképesség az egész életen át tartó tanulás folyamatában formálódik.

Számos olyan fejlesztési terület van, amely mindegyik kompetencia részét képezi: például a kritikus gondolkodás, a kreativitás, a kezdeményezőképesség, a problémamegoldás, a döntéshozatal, az érzelmek kezelése.

A technika és életvitel tantárgynak számos kulcskompetencia fejlesztésére van lehetősége.

- Különbféle kommunikációs helyzetben kommunikálni tudjon (például: szóban, írásban, szövegértésben). (anyanyelvi kommunikáció)
- Rendelkezzen azzal a képességgel, hogy rendszerezni, következtetni, indokolni és problémát megoldani tudjon. (matematikai kompetencia)
- Lássa meg az emberi tevékenység okozta változásokat. Gyakorlatias módon tudja tudását alkalmazni új berendezések megismerésében és működtetésében. Kritikus és kíváncsi attitűd alakuljon ki benne. (természettudományi kompetencia)
- Értse és alkalmazza az információs társadalom technológiáit. (digitális kompetencia).
- Készüljön fel a technikai világ további megismerésére, a tanulásra. Alakuljon ki saját tanulási stratégia, a figyelem fokozatos összpontosítása mellett. A tanultakat az élet minden területén széles körben alkalmazni tudják (a hatékony, önálló tanulás).
- Értse meg az egészséges életvitel-meghatározó szerepét, normatudat, viselkedési és általánosan elfogadott magatartási szabályok megértése. Különbféle területeken hatékonyan tudjon kommunikálni. (szociális és állampolgári kompetencia).
- Segíti a mindennapi életben, majd a munkahelyén abban, hogy megismerje tágabb környezetét, és képes legyen a kínálkozó lehetőségek megragadására. (kezdeményezőkészség és vállalkozói kompetencia).
- Tudja elképzeléseit, élményeit tárgyakban, modelleken, makettekben, az építésben esztétikusan kifejezni. (esztétikai – művészeti tudatosság és kifejező képesség)
- Az iskola alapvető feladata a személyes kompetencia fejlődésének a segítése. A technika és életvitel tantárgy követelményei alkalmasak arra, hogy az önkiszolgálás képességei, az önvédelmi képességek kifejlődjenek.

Célok és feladatok

Az alapfokú nevelés-oktatás első szakasza az iskolába lépő kisgyermeket átvezeti az óvoda játékközpontú tevékenységéből az iskolai tanulás tevékenységeibe.

A technika és életvitel tantárgy a világ tapasztalatai megismerésére és gyakorlati tudás szerzésére nyújt lehetőséget, egyben hozzájárul a tanulás és a munka megszerettetéséhez, a tudás megbecsüléséhez.

A tantárgy tanításának célja az, hogy segítse a gyermeket a technikai környezetbe való beilleszkedésben, a tájékozódásban és az aktív alkotó tevékenységében egyaránt. A tanítás konkrét problémahelyzetekből indul ki, életszerű megoldásokkal, eljárásokkal dolgozik, végső soron kapcsolatot teremt az iskolai tanulás és a iskolán kívüli világ között.

A kisiskolás korosztály technikai nevelése a technikai nevelése a technikai műveltség alapozását, a kézügyesség fejlesztését és a mindennapokban nélkülözhetetlen praktikus elemi ismeretek és tevékenységek elsajátítását, begyakorlását foglalja magában. A technikai műveltség alapozása gyakorlati tevékenységekhez kapcsolódó elemi ismeretek szerzését, megfelelő technikai szemléletmód formálását jelenti.

A tantárgy oktatásában a manualitás központi helyet foglal el, a játékos kézügyességet fejlesztő célok dominálnak. A kéz intelligenciájának fejlesztésére a gyermek- és ifjúkor a legalkalmasabb, nem feledkezhetünk meg arról, hogy később már nem pótolhatók az itt elkövetett mulasztások.

A technika és életvitel tantárgy a technika bonyolult kapcsolatrendszerét elméleti, gyakorlati, manuális, tervezési és modellezési feladatokon keresztül mutatja be.

A tantárgy tanításának feladata, hogy optimális feltételeket teremtsen a természetes és mesterséges környezet anyagainak megismeréséhez, anyagvizsgálati tapasztalatok szerzéséhez érzékszervi tapasztalással, összefüggések felismeréséhez az anyagok és a belőlük készült tárgyak között. Gyakoroltassa az anyagfeldolgozás alaplépéseinek alkalmazását. Tájékoztasson az anyagokhoz kötődő mesterségekről és szakmákról. Tegye lehetővé az emberi alkotással létrehozott terek esztétikai értékeinek, a szerkezet és a forma kapcsolatának felismerését, az épített környezet anyagainak és szerkezeteinek tapasztalatai megismerését.

Gyakoroltassa a becslést, a mérést, az egymás mellé rendelést, a méretazonosság megállapítását, az önálló tervezést és kivitelezést az építésben és a tárgyalakításban. Adjon lehetőséget tervek, elképzelések rajzi megjelenítésére egyéni elképzelés szerint, egyszerű makett elemzésére elkészítésére terv alapján, a munkaeszközök rendeltetésszerű, balesetmentes használatára.

A tantárgy megismerteti a szárazföldi, a vízi és a légi közlekedéssel is. Felkészíti a közlekedés szabályainak bemutatásával és gyakoroltatásával a szabályok betartására.

Az életviteli ismeretek körébe tartoznak a háztartásban, - az egészségnevelés, - a szűkebb lakóhelyi környezet, a lakás és környéke; a gazdálkodás, és a szolgáltatások területei.

A tantárgy megismerteti az egészséges táplálkozás, öltözködés és napirend elemei ismereteivel. Felkészíti az egyszerű házimunkákban való részvételre, és az életkornak megfelelő önkiszolgáló tevékenységekre. A tantárgy segíti az egészséges életmód és életvezetés megalapozását.

A technikai környezet megismeréséhez szükséges képességek fejlesztése az alapozó szakasz négy éve alatt folyamatosan történik.

A tanítási folyamat alapja a tapasztalatokból kiinduló megismerés, melynek során fejlődik:

- a szükségletek és lehetőségek felismerése,
- az összefüggések keresése;
- probléma-felismerésre és – megoldásra való törekvés,
- a tervezés, az alkotóképesség, a kivitelezés, a mozgáskoordináció,
- a tájékozódásra, a helyzetváltoztatásra való törekvés,
- az önkiszolgálás, az önellátás fokozatos kiépítése.

A fenti képességek fejlesztésének nincsenek tanévenkénti határai, a fejlesztés folyamatosan történik.

Fejlesztési követelmények

Feladatok és tevékenységformák

Az 1-4 évfolyam technika és életvitel tanításának alapfeladata, hogy segítse a gyermekeket a technikai környezetbe való beilleszkedésben, a tájékozódásban és az aktív alkotó tevékenységben egyaránt.

Konkrét problémahelyzetből indul ki, életszerű megoldásokkal, eljárásokkal dolgozik, végső soron kapcsolatot teremt a iskolai tanulás és az iskolán kívüli világ között.

1. A munka és a technika szükségessége, jelentősége és szerepe az ember életében, haszna és veszélyei: a fenntartható fejlődés gondolata.

A mesterséges környezet.

Érdeklődés a közvetlen mesterséges környezet (a lakás, az iskolai és a lakókörnyezet) iránt, arról szóló tapasztalatszerzés.

A technika feladata, az emberi szükségletből adódó technikai problémák megoldása.

Technikai érdekességek, természeti „találmányok” megfigyelése. A felkészültség és a tudás szerepének belátása.

Az ember a társadalomban, a természet és a technika kapcsolatrendszerének megérzése.

A közvetlen környezet birtokbavétele a tapasztalati megismerés és annak élvezete, az élő és élettelen anyaggal végzett tevékenység élménye.

2. Dokumentumismeret

Ismeretterjesztő forrásokból információgyűjtés az alkotó munkához, a foglalkozásokhoz és a tervezéshez.

3. Az alkotás folyamata, a gyakorlati probléma-felismerési és problémamegoldó folyamat részai.

Problémafelismerés

Problémaérzékenység, probléma-felismerés, az emberi problémák és a technikai lehetőségek feltárása.

Személyes igények, szükségletek megnevezése. Az egyéni indíttatású probléma felismerése és megértése segítséggel.

Tervezés

Tervezés, a megoldáshoz vezető út kitalálása, megtervezése.

Kommunikáció: a terv megjelenítése szóban, írásban, rajzban, anyagban. (szövegértés, rajzolás. stb.).

Fantasztikus ötletek szóban és papíron.

A terv, elképzelés értékelése, megfeleltetése az igénynek és a lehetőségeknek.

Konstruálás, kivitelezés

A terv megvalósítása anyagban, térben.

A rendeltetésnek, a formának, valamint a készítési eljárásnak, az anyagnak és szerkezetnek megfelelő egyszerű megoldás kiválasztása és elkészítése.

Az egyszerű alapanyagok alakítása kézzel, egyszerű eszközzel. Az anyagalakítás örömforrásként való megélése.

A tapasztalatra épülő forma-, anyag-, szerkezet és eljárási ismeretek.

Konstruáló képesség, eszközhasználat, ügyesség.

A munkafolyamat irányított majd önálló szervezése. (szerzőképesség)

A tevékenység és az eredmény értékelése

Ítélnőképesség az alkotófolyamat minden pontján.

Munkavégzési és tanulási szokások

Rend, tisztaság, szabálykövetés, időbeosztás.

Magatartásformák

A következményekért felelősséget vállaló magatartás az alkotói és befogadói munka során. Más véleményének figyelembevétele, az önművelés fejlesztése, a pozitív énkép megalapozása.

A gyermekbalesetek okai, forrásai, megelőzésük.

4. Képességek

Az elemi alkotó, - kritikai (önértékelő), megfigyelő, ítélő – és kommunikációs képességek szerepe az alkotó- és elemző munkában.

Készségek, jártasságok

A munkavégzéshez szükséges elemi ügyesség kialakítása, az anyagminőség iránti érzék fejlesztése.

A ügyesség szerepe a különböző pályákon.

Ismeret, megismerés

A legegyszerűbb emberi szükségletek felismerése és a kapcsolódó technikai lehetőségek belátása.

Személyes képességek és készségek

Az önismeret, az önfejlesztés, az önkiszolgáló, képességek (testi képességek, önellátás képességei, befogadóképesség, önkifejezési képesség) fejlesztése.

Az önvédelmi képességek (egészségvédő, baleset megelőzés, közlekedés) kialakítása.

Kitartás, szervezés, kezdeményezés, akaraterő fejlesztése.

Szociális képességek és készségek

Felelősségtudat, felelősségvállalás, kötelességtudat; segítőkészség; alkalmazkodás, együttműködés; kapcsolatteremtés képességének és készségének kialakítása.

Tevékenységek és tartalmak

Anyagok megmunkálása, felhasználásuk

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Az egyszerű alapanyagok alakítása kézzel, egyszerű eszközökkel. • Az anyagok tulajdonságainak vizsgálata érzékszervekkel. 	<ul style="list-style-type: none"> • Természetes anyagok (pl. agyag, fa, termések, levelek, szalma, nád), átalakított anyagok a funkció, anyag, kész tárgy, eszközök, technika 	<ul style="list-style-type: none"> • Rajzolás, rajz és tárgy megfigyelése. • A méretmegadás elemei. Alaprajz készítése 	<ul style="list-style-type: none"> • Vázlatrajz, nézeti ábrázolás értelmezése. Rajz utáni modell elkészítése. • Művelési sor megtervezése és kivitelezése. • Az anyagvizsgálat elemi módszereinek megismerése. • Az alapanyagok célszerű kiválasztása, takarékoság.
<ul style="list-style-type: none"> • Agyag gyúrása, lapítása, gömbölyítése, formázása, fa tördelése, papír tépése, nyírása. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mérés, méretmegjelölése, előrajzolás, arányok, kicsinyítés, nagyítás, egész részekre bontása. 	<ul style="list-style-type: none"> • Varrás, öltésfajták megismerése. 	<ul style="list-style-type: none"> • Fonal vizsgálata. Népi hímzések, a lakóhely motívumai, hagyományai.
<ul style="list-style-type: none"> • Cérna és fonal felismerése. 	<ul style="list-style-type: none"> • A fonal tulajdonságai, elemei, szálak. • Csomózás, hurkolás, sodrás, kézi varrás 		
<ul style="list-style-type: none"> • Építés, szerelés. Az egyéni ötletek megvalósítása. 	<ul style="list-style-type: none"> • Építés elemekből. Makett építése látszati rajz alapján. 	<ul style="list-style-type: none"> • Építkezéshez kapcsolódó foglalkozások, településtípusok. Egy épület makettjének elkészítése. 	<ul style="list-style-type: none"> • Népi építészet.

Életvitel, háztartástan

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> Beszélgetés a család szerepéről. Házimunkák csoportosítása, munkamegosztás a családban. Rajzos napirend készítése. 	<ul style="list-style-type: none"> Az otthon és az iskola eltérő feladatainak összevetése a jó közérzet szempontjából. A ház körüli teendőkben való részvétel. A házimunkák veszélyei és a megelőzési lehetősége. 	<ul style="list-style-type: none"> A háztartást megkönnyítő eszközök megismerése és használatuk gyakorlása. Az életkornak megfelelő önkiszolgáló tevékenység. 	<ul style="list-style-type: none"> Egyszerű háztartási munkák elvégzése. A munkaterület tisztán tartása, rendszeretett fejlesztő gyakorlatok.
<ul style="list-style-type: none"> Egészséges ételek és ruházat kiválasztása és indoklása. 	<ul style="list-style-type: none"> Az egészséges táplálkozás, a helyes és helytelen étkezési szabályok ismeretei. 	<ul style="list-style-type: none"> A korszerű táplálkozás szabályai. A testápolás alapvető szabályai. 	<ul style="list-style-type: none"> Az egészséges és kultúrált étkezés szabályainak bemutatása, megbeszélése, alkalmazása.
<ul style="list-style-type: none"> Helyes vásárlási szokások bemutatása. 	<ul style="list-style-type: none"> A takarékoság jelentősége mindennapi életben Az iskola közelében lévő szolgáltató egységek megismerése. 	<ul style="list-style-type: none"> Helyes idő-, anyag- és pénzbeosztás. Takarékosság a háztartásban a vásárlásoknál. A telefon használata. 	<ul style="list-style-type: none"> Szabadidős programok összeállítása. A takarékoság fontosságának tudatosítása. Vásárlási szokások. A legegyszerűbb szolgáltatások használata (pl. telefonos tudakozó, mentők, tűzoltók, rendőrség, pályaudvarok hívása)

Mérés, ábrázolás, építés, tervezés

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Körvonalrajz, alaprajz. • Becslés, mérés, egymás mellé rendezés. • Építés szabadon, egyéni elképzelés alapján. 	<ul style="list-style-type: none"> • A mérés szerepe a technikában. Látszati rajz, vázlatrajz. • A becslés és a méretmegadás gyakorlása. • Körvonalrajzok készítése. 	<ul style="list-style-type: none"> • Gondolati tervek, vázlatok készítése. A terv előfordulása a közvetlen és a munkakörnyezetben. • Egyszerű épület makettek irányított és önálló tervezése. 	<ul style="list-style-type: none"> • A feladat elképzelése, megoldási tervek készítése. • A forma, a funkció és a méret közötti összefüggések megállapítása és felhasználása a tervezésben.
<ul style="list-style-type: none"> • Események ábrázolása térben (gyurmával vagy agyaggal) és síkban. • Építés, alkotás minta, fénykép, látszati rajz alapján 	<ul style="list-style-type: none"> • Építés térben egyéni elképzelés alapján, építőelemekből. • Makettek építése, látszati rajzok alapján. 	<ul style="list-style-type: none"> • Népi építészet, az emberi alkotással létrehozott belső terek. • A terv, az elképzelés értékelése, megfeleltetése. 	<ul style="list-style-type: none"> • A művelet sor önálló megalkotása és végrehajtása. • Fantasztikus ötletek szóban és papíron. • Az önellenőrzés fejlesztése.
<ul style="list-style-type: none"> • Egyszerű makett készítése • Az építőmunka fázisának játékos, tapasztalati megismerése. 	<ul style="list-style-type: none"> • A kicsinyítés és a nagyítás. 	<ul style="list-style-type: none"> • Mérési eredmények feljegyzése, mérés centiméter pontossággal. • A méretek leolvasása rajzról. 	<ul style="list-style-type: none"> • Rajzolás gyakorlása. Alaprajz és nézet. • A mérés és a rajzeszközök használatának gyakorlása
		<ul style="list-style-type: none"> • Ismerkedés a méretmegadás elemeivel. • Alaprajzkészítés. 	<ul style="list-style-type: none"> • A terv funkcionális és formai megfelelésének megállapítása.

Közlekedési ismeretek

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> A közlekedésben való részvétel gyakorlása, tudatos figyelmesség, figyelmes közlekedés. 	<ul style="list-style-type: none"> A veszélyhelyzetek felismerése, elemzése. A veszélyek elkerülési módjainak megismerése. A forgalomirányítás jelzései (jelzőtáblák, jelzőlámpák, gyalogátkelőhelyek, sorompó, fénysorompó) 	<ul style="list-style-type: none"> A közlekedés kialakulása, a kerék szerepének fontossága. A közlekedési eszközök használatának szabályai, ezek ismerete és gyakorlása.. 	<ul style="list-style-type: none"> A modern közlekedés eszközei. Szárazföldi, vízi és légi közlekedés. Helyi és távolsági közlekedés
<ul style="list-style-type: none"> Az utazással kapcsolatos magatartásformák megismerése és gyakorlása. 	<ul style="list-style-type: none"> A közlekedési eszközök használati szabályainak tudása és azok betartása. 	<ul style="list-style-type: none"> Városi tömegközlekedés. Kerékpáros közlekedés. Utazás vasúton. Közlekedésbiztonság. 	<ul style="list-style-type: none"> Közlekedés tömegközlekedési eszközökkel. A kerékpáros közlekedésben a táblák, lámpák jelzésinek megfelelő gyakorlás.
<ul style="list-style-type: none"> A veszélyhelyzetek elkerülése. 	<ul style="list-style-type: none"> Biztonságos közlekedés eszközökkel. 	<ul style="list-style-type: none"> A kerékpáros közlekedés gyakorlása. 	<ul style="list-style-type: none"> A gyermekbalesetek okai, forrásai, megelőzése.

A következő tanév fejlesztési alapjai		Továbbhaladási feltételek
2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Tartsa rendbe a munkahelyét. Legyen képes takarékos anyaghasználatra. • Ismerje fel az anyagokat, tudja csoportosítani, legyen ismerete az alakíthatóságokról. • Rendelkezzen elemi szokásokkal, elemi ismeretekkel az alakítás eszközeiről és azok használatáról. • Legyen képes tárgykészítésre, díszítésre csoportokban és segítséggel önállóan. • Ismerje a papírt, a fonal, a textil megmunkálásának módjait. • Legyen képes a közvetlen környezet anyagának, formáinak, egyszerű vizuális jelenségeinek megnevezésére. • Ismerje fel az alapformákat, legyen képes térben építeni. • Ismerje fel az anyagok tulajdonságai és a felhasználásuk közötti kapcsolatot. • Érthetően ábrázoljon egyszerű helyzeteket, változásokat. • Tudja személyes élményeit kifejezni. • Egészséges táplálkozás ismeretei. • A biztonságos gyalogos közlekedés és tömegközlekedési szabályok ismerete. 	<ul style="list-style-type: none"> • Az anyag és a szerkezet, a forma, a funkció és az esztétikum érvényesítése a tárgykészítésben. • Tudja a szerszámokat és az eszközöket balesetmentesen használni. • Megnevezi a környezet tárgyait (nevét, anyagát, funkcióját). • Mérés centiméter pontossággal. • A biztonságos gyalogos közlekedés és tömegközlekedés szabályainak ismerete, alkalmazása. • Ismer természetes és feldolgozott anyagokat. • A tárgyak szerkezetét felismerhetően ábrázolja. • Egyszerű ábra olvasása és értelmezése. • Egyszerű makett irányított tervezése és elkészítése. • Magyarázó rajzok, illusztrációk, plakátok megértése, készítése. • Műélmények megfogalmazása. • Az egészséges táplálkozás ismeretei. • A helyes táplálkozási szokások alkalmazása. 	<ul style="list-style-type: none"> • Épített környezet, korszerű építmények megnevezése. • Anyagvizsgálatok elemi módszereinek ismerete és használata. • A technológiai lépések helyes alkalmazása konkrét feladatokban. • Önálló tervezés és kivitelezés az építésben és a tárgyalakításban. • Legyen a képes a tárgy alakja, rendeltetése, funkciója, alakjai és nézete közötti kapcsolat felépítésére • Vegyen részt tárgykészítő tevékenységben, saját tervezésében, kivitelezésében. • Legyen képes személyes élményeinek ábrázolására adott vagy választott technika alkalmazásával. • Tudjon egyszerű magyarázó rajzokat, térképet, alaprajzot készíteni és olvasni. • Kultúrált közlekedési magatartás modellezése szituációs játékban, helyzetgyakorlatokban. • Időjáráshoz, évszakhoz, napszakhoz, alkalomhoz kapcsolódó életviteli szokások értelmezése, indoklása. • Értse a helyes vásárlási szokások fontosságát.

Szemponatok a tanulói tevékenység értékeléséhez

Az értékelés célja a tanuló előrehaladásának, illetve a tanári közvetítés eredményességének vizsgálata. Az iskola pedagógiai programjában meghatározott módon értékeljük. A továbbhaladás feltételei című fejezet felsorolja azokat a kiemelt területeket, amelyekben a tanulóknak fejlődést kell elérniük. Ebben az alapvető ismeretek mellett olyan tanulói képességekkel összefüggő tevékenységek szerepelnek, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a tanulók a következő évfolyam tananyagát sikeresen elsajátíthassák.

A fejlesztendő képességek rendszerezve a következők:

- Megjegyzés, reprodukció: tények, elemi információk megjegyzése, lejegyzése, rendszerezése, fogalmak felismerése, és alkalmazása, szabályok ismerete és reprodukálása.
- Egyszerűbb és bonyolultabb összefüggések megértése, transzformációs képességek.
- Ismeretek és képességek alkalmazása ismert vagy új szituációban, szóbeli (egyéni és társas) és írásbeli kommunikációs képességek továbbfejlesztése, lényegkiemelő képesség fejlesztése, mindennapos élethelyzetekben a verbális és nonverbális közlések összhangja.
- Önálló véleményalkotás, értékelés jelenségekről, személyekről, problémákról.

A tanárnak a tanulók évközi munkáját folyamatosan figyelemmel kell kísérnie.

Az értékelés főbb területei:

Probléma felismerés és tervezés

- a technikai problémák felfedezésének és szóbeli megfogalmazásának képessége,
- a probléma megoldásához vezető út/utak kitalálása,
- a tervekészítésben való gyakorlottság,
- a terv értelmezhetősége (szóbeli megfogalmazásban, írásban, anyagban),
- a terv egységisége, az elképzelés ötletessége,
- a terv megvalósíthatósága, illetve ennek megítélése (pl. a feltételek és a kivitelezési lehetőségek, a képzelet és a megvalósítás realitásainak összevetésével),

A munka megszervezése és kivitelezése

- a technikai szövegek értelmezésében, a rajzolásban, a mintakövetésben való gyakorlottság,
- a megfelelő (kivitelezhető) megoldási terv felismerése,
- az anyagalakítás és szerszámhasználat fogásainak, a kettő megfeleltetésének elsajátítási szintje,
- a munkafolyamatban való elmélyültség,
- a munkatevékenység örömtelisége,
- az ésszerűségi, a takarékosági és az esztétikai szempontok érvényesítése a tevékenység folyamatában,
- a kész munkadarab működőképessége, funkciónak való megfelelése.

A megvalósítás értékelése

- a megfigyelőképesség, a folyamatkövetés és a kritikai érzék fejlettsége,
- a régebbi tapasztalatok és a megszerzett tudás felhasználása a tevékenység (saját és másoké) és a munkadarabok értékelésekor,
- a megfigyelési szempontokra figyelés a vélemény kialakításakor, a megfogalmazás értelmessége.

A munka-és a tanulási szokások

- a rend iránti igény a munkafolyamatban,
- a szabálykövetés fejlettsége,
- a kontroll és a hibajavítás készségeinek kialakultsága,
- gazdálkodás az idővel, az anyaggal,

- az eszközök funkcionális és kíméletes használata,
- saját és mások testi épségének, egészségének megóvása,
- együttműködés, a segítségadás és a munkamegosztás módjának ismerete, egymás segítése a megvalósítás folyamatában.

A tanulók tevékenységének értékelése a tanulói ismeretek, tevékenységek, szóbeli és írásbeli értékelése alapján történhet:

- Különböző tevékenységi formákban mutatott aktivitás, a társakkal való együttműködés képessége alapján.
- Előre kiadott témák közül tetszés szerint választott kérdéskör feldolgozása (képi, írásbeli, szóbeli) és ennek értékelése.
- Vitaszituációkban való részvétel, vitakultúra, argumentációs képesség szintjének írásbeli, szóbeli értékelése.
- Projektmunkában való részvétel (egyéni vagy csoportos) szóbeli, írásbeli értékelése.

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Eszközhasználat és munkafogások a tárgyalakító munkában. • Tájékozottság a környezetben gyakran előforduló anyagok körében. • Az ábrázolás eredetisége. • A képsík kitöltése. 	<ul style="list-style-type: none"> • Formaismeret és színismeret fejlettsége. • Az építő elemek térbeli elhelyezésének helyessége. • Az ábrázolás érthetősége. • A képelemek elrendezésének módja. • Színárnyalatok használata. 	<ul style="list-style-type: none"> • Az épített modellek működőképessége. • Anyagismeret és szerszámhasználat. • Munkaszokások kialakultsága. • A térbeliség megjelenítésének fejlettsége. • A vizuális jelek megértésének szintje. 	<ul style="list-style-type: none"> • Összefüggéslátás a tárgyak körében. • A tárgyalakító tevékenység motiváltsága. • Élmények vizuális megjelenítésének módja. • Ismert műalkotásokkal kapcsolatos élmények megfogalmazásának szintje.

Taneszközök:

Különböző színű és minőségű, méretű papírok, grafit- és rajzceruzák, zsírkréta, filc- és tustollak, vízfesték, tempera.

Gyurma, gyertya, gipsz (anyag) és sóliszt.

Termékek és természeti anyagok.

Fonal és textildarabok, gombok, gyöngyök, madzagok, huzalok, hurkapálca.

Építő- és /vagy szerelődobozok.

Olló, kés, ragasztó, ecset.

ÉNEK-ZENE

1–4. évfolyam

Célok és feladatok

Az iskolai ének-zenei nevelés általános és legfőbb célja az érzelmi, értelmi és jellemnevelés, vagyis a teljes személyiség fejlesztése. A sokszínű, igényes és céltudatos zenei élmények alakítják az éneklés, az aktív muzsikálás igényét, a zenehallgatási szokásokat. A zene örömet ad, lelkesít és megnyugtat. A gazdag érzelmi hatás a beleélés-átélés és a közvetlen cselekvés által színesíti a fantáziát, formálja az ízlést, és a közös kulturális élmény fogékonnyá teszi a gyermekeket más emberek, közösségek és kultúrák befogadására, a hagyományok tovább örökítésére, alapozza a nemzeti azonosságtudatot.

Az iskolai ének-zenei nevelés célja 1-4. évfolyamon, hogy megalapozza a zenei nevelést, segítse kialakítani a zene megszerettetéséhez és az egyes zeneművek élményt nyújtó megismeréséhez vezető utat.

A zene megszerettetéséhez a zeneművek élményt nyújtó megismerésén és megértésén át vezet az út. Ehhez nélkülözhetetlen a felszabadult alkotó léghő, a közös éneklés és zenehallgatás örömteli megélése, a játékosság, a zenei élményt gátló feszültségek feloldása, a jó iskolai környezet, valamint a tanulók pozitív viszonya tanítójukhoz, zenetanárukhöz. A fejlesztés során nem csak a tantárgyi, hanem a képességtérületi és a nevelési integrációs lehetőségekkel is foglalkozni kell. Az éneklés a zenei élmény elsődleges forrása és az ismeretszerzés tapasztalati alapja. A mozgással, táncsal, játékkal egybekötött csoportos éneklés a közös muzsikálás, az egymásra figyelés és a közösségformálás rendkívüli lehetőségét biztosítja. **A ritmuskészség fejlődése,** amely a ritmusjátékok, és az énekléshez kapcsolódó különféle mozgások nyomán gyorsan és látványosan halad, segíti az esztétikus, jól koordinált mozgás, a szép testtartás, a jó légzés, a jó fizikai állóképesség kialakítását, illetve erősödését.

Az éneklési kultúra megalapozása, a szöveg tartalmának megfelelő érzelmek, karakterek zenei kifejezése az előadói készséget gazdagítja.

A néphagyományak, népszokásoknak, a szűkebb zenei környezet kultúrájának fontos szerepe van a zene megszerettetésében, a zenei anyanyelv megismerésében.

A zenei emlékezet, a belső hallás fejlesztése, a zenei ismeretek elsajátítása megteremti a játékos alkotás, a zenei improvizáció feltételét. A gyermekek csoport előtti éneklése, előadása módot ad az egyéni készségek kibontakoztatására, a helyes önértékelés kialakítására és a kiemelkedő adottságú gyermekek fejlesztésére.

A gyermekhangszerek használata fejleszti a hangszínhallást, és kedvet ébreszthet a rendszeres hangszer tanuláshoz.

A zenehallgatás az auditív befogadás fejlesztésének eszköze és a gyermeki élményvilág fontos része.

KULCSKOMPETENCIÁK

Anyanyelvi kommunikáció

Az anyanyelvi kommunikáció magában foglalja a gondolatok, érzések és érzelmek kifejezését és értelmezését szóban és írásban egyaránt, valamint a helyes és kreatív nyelvhasználatot az élet minden területén: családon belül, iskolában, társadalmi érintkezések, szabadidős tevékenységek stb. során.

Az anyanyelvi kommunikáció az anyanyelv elsajátításának eredménye, amely kapcsolódik az egyén megismerő képességének fejlődéséhez. Az anyanyelvi kommunikáció feltétele a megfelelő szókincs, a funkcionális nyelvtan és az egyes nyelvi funkciók biztos ismerete. A szókincs intenzív fejlesztése minden műveltségi területen cél.

A kompetenciák részben fedik egymást, egymásba fonódnak: az egyik területhez szükséges elemek támogatják a másik terület kompetenciáit. Ez fokozottan érvényes az anyanyelvi kommunikációra. Az esztétikai-művészeti tudatosság és kifejezőképesség kompetenciája már nevében utal az anyanyelvi kompetenciával való szoros kapcsolatára: az esztétikai minőség tisztelete, mások véleményének elfogadása, az élmények és érzések kreatív kifejezése stb. Az ének-zene tanításában ez utóbbi fejlesztési feladat kiemelt jelentőségű.

Fejlesztési feladatok

1. Zenei alkotóképesség

Interpretáció

Az énekhangra épülő tanítás első lépése a kifejező „saját hangszer” megformálása, vagyis az éneklési készség fejlesztése és az éneklési kultúra kialakítása. Az énekhang minden gyermek veleszületett „hangszere”. Ezért az énekes tevékenységek a zenei foglalkozások alapját képezik. Fejlesztési követelménye a dalok élményből kiinduló, a szövegtartalmat kifejező megszólaltatása, a csoport egységes, szép közös éneklése helyes légzéssel, értelmes szövegkiejtéssel, helyes artikulációval, pontos dalkezdéssel és zárással. Énekes játékok, táncos dallamok előadása mozgással, jó ritmusban, a dalok hangulatának megfelelően. Daléneklés könnyű osztató kísérettel emlékezetből és kottából. Könnyű kétszólamú művek éneklése. A zenei tevékenységek sorában az éneklés elsődlegességet élvez. A csoportos és egyéni éneklés kifejező szövegkiejtéssel, az előadásmód helyes megválasztásával a zenei hallás fejlesztője is.

Improvizáció

A zenei alkotás, az improvizáció feltételezi a személyiség nyitottságát, fejleszti a zenei fantáziát. Alapját a már megismert ritmikai, formai, dallami-, tempó-, és dinamikai elemek képezik. A kreativitás és a fantázia fejlesztése az önkifejezés sajátos formáinak megtapasztalása, kipróbálása a megismert zenei kifejező eszközök felhasználásával. A zene és a szöveg, a zene és a mozgás, a zenei és a képi kifejezés összekapcsolása. Az énekes és ritmusvariációk az ellen-ritmusértékek felhasználásával, az énekes párbeszéd, a visszhangjáték, a modellként megtanult mondókák, a gyermekversek, az énekes játékok, a tanult dallami elemek, a zene és a szöveg segítségével fejleszti a tanulók kreativitását.

2. Megismerő- és befogadóképesség

Zenehallgatás

A zenehallgatás az auditív befogadóképesség fejlesztésének eszköze, a gyermeki élményvilág fontos része. A zeneértő és -érző képesség fejlesztésének eredményeképpen a többször meghallgatott zeneművek tanári segítséggel történő felismerése, megnevezése, az emberi hangfajták, hangszerek hangszínének megkülönböztetése, a zenei karakterek különbségének, kifejező erejének felfedezése. A zenehallgatás élményének megtapasztalása. A fejlesztés során kialakuló zenei tudat lehetővé teszi a művészi értékek felismerését, a kritikai gondolkodást, és az ízlés formálódását. A cél az, hogy a zenehallgatás egyre inkább járuljon hozzá, a meglévő ismeretek alkalmazásához, az értelmi és érzelmi erők mozgósításához, ezzel is segítve a személyiség belső harmóniájának alakulását, az emocionális érzékenységet.

Zenei hallás és kottaismeret

A zenei hallás fejlesztése aktivizálja az emlékezetet, a zenei képzeletet és a gondolati tevékenységeket, a dallamhallás, a ritmusérzék, a tempó- és dinamikaérzék kialakítására irányul tanult dalokon. A hangszinhallás fejlesztése képessé teszi a gyermekeket hangszerek és énekkari szövegek felismerésére. A belső hallás megalapozása, a zenei memória fejlesztése, a zenei élmény szóbeli, vizuális és mozgásos megfogalmazása a fejlesztő tevékenységrendszer fontos eleme.

A zenei olvasás-írás alapjainak elsajátítása ebben az életkori szakaszban: a tanult dallami és ritmikai elemek felismerésére irányul betűkottáról és kottaképről; ismert dalok szolmizált olvasására és felismerésére kottaképről, kézzelről; valamint a megismert szolmizált hangok éneklésére dalokban, motívumokban, írására a tanult dó-helyekkel. A hangzó zene és a kottakép megfeleltetésének kétirányú kapcsolata a zenei műveleti képességek alapja. Ezt a kapcsolatot a zenei olvasás-írás elemi ismerete, a belső hallás fejlesztése teremti meg. Az 1-4. évfolyamon az alapritmusok, az ütemfajták és a dallammotívumok felismertetése, olvasása és lejegyzése tanítói segítséggel lehetséges. A dalok ritmikai sajátosságainak megjelenítése mozgással, táncsal, kreatív játékokkal javasolható. A hangnevek meghatározása a vonalrendszerben a relatív szolmizáció alapján lehetséges.

ÉNEK-ZENE

Tevékenységek és tartalmak

1. Zenei alkotóképesség (interpretáció)

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Helyes éneklési szokások kialakítása (hangindítás, levegővétel, hangerő) • Dalos játékok mozgással egybekötött, csoportos előadása. • Daltanulás hallás után: magyar népi gyermek- és játékdalok. • Helyes testtartás, levegővétel. • Megadott hangmagasság (kezdőhang) felismerése. • Játéktípusok: vonulós –kapuzós, párválasztó, kiszámoló, ügyességi és szerepjátszó játékok 	<ul style="list-style-type: none"> • Népi gyermekjátékok, népszokások dramatizált előadása. • Ritmusfelelgetős (tanult dalok motívumaival) • Ritmuskánonok megszólaltatása csoportosan. • Éneklési készség fejlesztése. • Tempó és dinamika betartása éneklés közben. • Gyermekjátékdal szerepek szerinti előadása. • Játéktípusok: párválasztó-, párcserélő, fogyó-gyarapodó, szerepjátszó. 	<ul style="list-style-type: none"> • Táncos mozgáselemek összekapcsolása énekes játékokkal. • Alkalmazkodó ritmus szerinti népdaléneklés (tempgiusto. parlandó előadásmód) • Népdalkánonok csoportos előadása.. • A többszólamú éneklés előkész. • Ritmusgyakorlatok két szólamban. • Játéktípusok: párválasztó-, párcserélő. Párosító, szerepjátszó, hagyományokhoz kapcsolódó színpadi előadás. • Ritmushangszerekkel kísért éneklés. 	<ul style="list-style-type: none"> • Újabb magyar népdalok, nemzetiségek, etnikai csoportok dalai. • Jeles napok, népdalok, műdal és gyermekdalok közös éneklése és játéka. A Himnusz éneklése. • Szolmizált éneklés kézjelről, kottaképről. • Ritmusjátékok, ritmusgyakorlatok a tanult ütemformákban. • Népszokások dalai és játékai. • Játéktípusok: szerepjátszó, vonulós-kapuzós, hagyományokhoz kapcsolódóan. Pásztorjáték, Balázsolás, pünkösdkirályné-járás.

Improvizáció

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Ritmus és dallamhangszeres improvizáció. • Énekes és ritmikus variációs játék, elemi ritmusértékekkel. • Énekes próbeszéd – visszhangjáték (névneklés) • Mozgás dallamra, ritmusra. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ritmusfelelgetős (tanult dalok motívumaival). • Ritmusjáték osztinatóval negyed és nyolcad értékkel. • Mozgásos improvizáció. • Motívumok és motívumpárok alkotása. • Irányított improvizáció a zenei kérdés-felelet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ritmus és dallamhangszeres improvizáció, az improvizációs készség fejlesztése. • Játékok a dinamikával, tempóval, ismert dalokon. • Ismert dalokból kérdés-felelet • Hiányzó ritmus- vagy dallammotívum pótlása. • Dallamkiegészítések, új variánsok alkotása. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ritmus és dallamhangszeres improvizáció. • Mozgással kísért (néptáncos elemek) improvizáció. • Ritmuskíséret rögtönzése ismert dallamhoz, új ritmusokkal. • A dallamsor és dalmotívum megkülönböztetése a dalokban. • Improvizáció adott hangkészlettel. • Mozdulatrögtönzés a zenehallgatáshoz..

2. Megismerő- és befogadóképesség Zenei hallás és kottaismeret

1.évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • A dalok ritmusának érzékeltetése. • Dalritmus és mérőütés. A tá és a ti-ti neve, jelölése, értéke. • Negyed és nyolcad értékű hang és szünet. • Dalok felismerése jellemző dallamelemek: szó-mi, szó-mi-lá, lá-szó-mi. • Tájékozódás a vonalrendszerben, a hang, kézjel, betűkotta, hangjegy kapcsolata. • Hangok elhelyezése, pentaton fordulatok (dó vagy alsó lá alaphanghoz viszonyított értelmezéssel). • Záróvonal, ismétlőjel, ütemvonal. • A 2-es lüktetésű ütemek felismerése motívumok alapján. 	<ul style="list-style-type: none"> • Pentaton dallamhangok (ré-dó- alsó lá) megismerése (kézjel, betűkotta, hangjegy) • A tanult hangkészlet elhelyezése a vonalrendszerben, a pótvonallal és az ismétlőjel alkalmazása. • Olvasógyakorlatok. • Jellemző ritmusmotívumok megjelenítése és lejegyzése. • Ritmusok kifejezése mozgással, tánc lépésekkel (egylépéses csárdás, höcögő, cifra). • Egyszerű ritmusfeleletős. • A félértékű hang és szünet. • A 4-es lüktetésű ütemek felismerése. 	<ul style="list-style-type: none"> • A dalokban és mondókákban ritmusmotívumok keresése, hangoztatása és lejegyzése. • A 3-as és 4-es ütembe tartozó ritmusképletek. • A szinkópa megismerése, érzékeltetése (taps, mozgás). • Az egész értékű hang és szünet. • Kétszólamú ritmustgyakorlatok. • Felső dó, alsó szó megismerése, kézjele és elhelyezése a vonalrendszerben. • Dallamotívumok leírása kézjerről és betűjerről tanítói segítséggel. • Utószólmizálás. • Daltanulás kézjerről és betűkottáról. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ismert dalok ritmizálása, folyamatos hangoztatása. • Dalok éneklése ritmusosztinató kísérettel. • Hangsúlyrend a 3-as ütemek jellemzői, felismerése (megjelenítése táncal, mozgással). • Pontozott értékű kotta és szünetjel. • A fá és ti hangok megismerése, kézjelük, elhelyezésük. • Ismert hangkészletben kottaolvasás a tanító irányításával. • A pentatónia jelentése, fogalma, jellemző jegyei • Hétfokú dallamfordulatok kottaképi elhelyezése.

Zenehallgatás

1.évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Különböző hangszínek megfigyelése közvetlen környezetben. • A női és a férfi hang. • Dinamikai ellentétpárok megfigyelése (tempó, hangmagasság, halk-hangos) • Hangszerek hangszíne, 1-2 perces zenei bemutatás. • Rövid zenei részletek megfigyelése zenei karakterek. • Hangszerek: furulya, zongora, metallofon, hegedű. • Ritmushangszerek megszólaltatása • Énekes anyaghoz kapcsolódó vokális, és hangszeres feldolgozások. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ünnepkörökhöz kapcsolódó szemelvények (vokális, hangszeres darabok) • Zenei együttesek és felismerésük hangzás alapján (gyermekkar, zenekar, szóló hangszer) • A zenei élmény szóbeli megfogalmazása. Gépzenén meghallgatott kórusművek hangzásbeli különbsége. A természet a zenében (évszakok), hangulatok, hangszerek felismerése. • Hangszerek: vonós és fúvós hangszerek hangszíne, gordonka, fuvola, fagott. • Cselekményes zenék, magyar és rokon népek zenei felvételei. 	<ul style="list-style-type: none"> • A tempó és a dinamika különbségei, hatása a zenében. • Egyszerű zenei formák. • Szóló és zenekar hangzása, zenei karakterek. • Hangszerek: fúvós zenekar, trombita, ütőhangszerek hangszíne. • Zenei együttesek, karakterdarabok felismerése. • Tanult dalok felismerése vokális vagy hangszeres feldolgozásokban. • Tartalom és a zenei kifejezőeszközök megfigyelése. • Hangulatok, karakterek, hangmagasság megfigyelése. 	<ul style="list-style-type: none"> • Zenei karakterek megfigyelése. • A többször meghallgatott részletek (témák) éneklése. • Népzene, népi hangszerek. • (Lehetőség szerint élőzenei előadás megfigyelése). • Hangszerek: a kamarazenekar hangzása, népi zenekar hangzása. • Zenei együttesek (vonós, fúvós, ütős hangszerek) és karakterdarabok megfigyelése. • A vegyeskar szólamainak megfigyelése, megnevezése (emberi hangfajták). Gyermekek, női, férfikórusok felismerése. • Hangszerismeret bővítése (klarinét, cselló). • A zeneművekben felismert hangszerek megnevezése.

A következő tanévi fejlesztés alapjai			Továbbhaladási feltételek.
1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Tudjon az osztály közösen énekelni • Tudják a tanult játékdalokat egységes hangszínnel, a játék hangulatának megfelelően játszani. • Ismerje fel a tanuló a dalok jellemző motívumait. • Legyen képes a negyed és nyolcadpár ritmusképleteinek reprodukálására, a dalritmusok felismerésére. • Ismerje fel az osztály megfigyelt hangszíneket. 	<ul style="list-style-type: none"> • Vegyen részt a tanuló a dalok játékaiban bemutatásában, tudjon szerepe szerint viselkedni. • Tartsa meg az osztály a közös éneklés szabályait. • Ismerje a tanuló a lá, szó, mi, re, dó alsó lá hangok nevét és jelét. • Ismerje fel a tanuló jellemző ritmusmotívumok alapján a tanult dalokat. • Ismerje fel az osztály a többször meghallgatott dalok motívumait. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tudjon az osztály 15-20 dalt könyv nélkül énekelni. • Ismerjék a dalok játékaikat. • Tudjanak kánonokat énekelni • Ismerje az osztály az alsó szó, felső dó hangok nevét és jelét. • Legyen képes az osztály a jellemző dallamfordulatok felismerésére és tanítói segítséggel a vonalrendszerben való lejegyzésre. • Ismerje a tanuló a kettes és a négyes lüktetésű ütemek ritmusképleteit. • Legyen képes dalritmusok megszólaltatására önállóan is. • Legyen képes az osztály zeneművekben hangzó ismert hangszerek énekhangok megkülönböztetésére. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tudjon a tanuló 25 dalt énekelni és játszani. • Legyen képes az osztály ünnepkörökhöz kapcsolódó hagyományok szerint közös éneklésre, műsoros előadásra. • Ismerje az osztály a Himnuszt. • Tudjon a tanuló a betűs kottáról vonalrendszerbe írni különböző dó-helyekkel tanítói segítséggel. • Ismert dalokban, zeneművekben a zenei karakterek megfigyelése közös szempontok szerint. • A tanult dalokkal színpadi játékfűzés vagy táncetűd bemutatása.

SZEMPONTOK AZ ÉRTÉKELÉSBEN

- Éneklés

- a dalismeret nagysága, biztonsága,
- az intonálás tisztasága,
- a ritmikai és a dallami pontosság,
- a közös éneklésben való részvétel motiváltsága, együttműködés,
- az éneklés örömtelisége, felszabadultsága.

- Improvizáció

- a tevékenység motiváltsága, játékosága,
- a tanult zenei ismeretek felhasználása az improvizációhoz.

- Zeneértés

- a megfigyelőképesség fejlettsége (hangfajták, hangszínek, karakterek felismerése),
- a zenehallgatás iránti igény,
- a zenehallgatási szokások kialakultsága.

- Zenei hallás és kottaismeret

- a dallam és a ritmus felismerése, felidézése, hangoztatása,
- tempó és dinamika követése,
- gyakorlottság a zenei élmények megfogalmazásában, dallami és ritmikai elemek felismerésében, olvasásában, írásában.

Értékelés szempontjai			
1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • A közös éneklésben való részvétel a dalok játékanak ismerete. • A járás tempójában való éneklés. • A dalritmus felismerése. <ul style="list-style-type: none"> • A zeneművek rövid részleteinek megfigyelni tudása. 	<ul style="list-style-type: none"> • Éneklés közben a tempó, a dinamika, a hangerő és a hangulat szerinti előadási mód. • A dalok szövegének ismerete. • A dallamhangok jelének, nevének ismerete, reprodukálása. • Többször meghallgatott részletek jellemző motívumainak felismerése. 	<ul style="list-style-type: none"> • Részvétel a közös éneklésben és a játékok előadásában. • A ritmikai elemek felismerése és reprodukálása. • A ritmus- és dallamírás önállóságának megfigyelése. • A meghallgatott zeneművek, hangszínek felismerni tudása. 	<ul style="list-style-type: none"> • A dalok ismerete és szövegtartalom szerinti kifejező éneklése. • Különböző ütemfajtákban való tájékozódni tudás, a ritmusok reprodukálásának szintje. • A hétfokú hangsor hangjainak ismerete. • Részvétel színpadi játékfűzésben, táncetűdben

Mondatbank a szöveges értékeléshez

Érdeklődés, általános zenei képességek

Érdeklődés, aktivitás

- A zenét szereti, élvezi, a feladatokat szívesen végzi.
- A zenét szereti, élvezi, de a feladatokat nem mindig végzi szívesen.
- A zenét szereti, élvezi, de a feladatok megoldásában bátorításra szorul.

Ritmikai készség

- Ritmikai készsége fejlett. A tanult ritmusképleteket kottaképről felismeri, pontosan olvassa le. Hibátlanul hangoztatja a változó ütemű dalok ritmusát is.
- Ritmikai készsége megfelelő. A tanult ritmusképletek felismerésében, leolvasásában ritkán téveszt. A változó ütemű dalok hangoztatásában néha téveszt.
- Ritmikai készsége kialakulóban van. A tanult ritmusképleteket nehezen ismeri fel, olvassa le. A változó ütemű dalok ritmusát sok hibával hangoztatja.
- Ritmikai készsége egyéni fejlesztésre szorul.

Dallami készség, éneklés

- Zenei hallása kiváló, tisztán, pontosan énekel, többszólamú dalok közös éneklése során is. Magabiztosan képes a tanult dalok szolmizálására.
- Zenei hallása jó, legtöbbször tisztán énekel, de többszólamú dalok közös éneklésekor még időnként bizonytalan, határozatlan. Elfogadhatóan képes a tanult dalokat szolmizálni.
- Zenei hallása fokozatosan fejlődik, de egyelőre időnként pontatlanul/bátortalanul énekel. Segítséggel képes a tanult dalokat szolmizálni.
- Hibásan énekel, ezért egyéni fejlesztésre szorul.

Ritmikai és dallami ismeretek

- A ritmusra, dallamra vonatkozó jelzéseket, elnevezéseket, fogalmakat ismeri, szóbeli és írásbeli tevékenység során fel tudja használni.
- A ritmusra, dallamra vonatkozó jelzéseket, elnevezéseket, fogalmakat ismeri, de nem mindig képes szóbeli és írásbeli tevékenység során pontosan használni.

Befogadói képességek

- Az osztályban hallgatott zeneműveket, a közösen megfigyelt hangszerek hangját felismeri. Képes megadott szempont szerint tudatos megfigyelést végezni, megfigyeléseit megfogalmazni. A tanult kórustípusokat meg tudja különböztetni.
- Az osztályban hallgatott zeneműveket, a közösen megfigyelt hangszerek hangját, a tanult kórustípusokat nem mindig ismeri fel. Tudatos megfigyelései gyakran felületesek, pontatlanok, megfigyeléseit nem mindig tudja megfogalmazni.

Improvizáció

- Kreatívan vesz részt dallamok kiegészítésében, megadott szöveghez, ritmussorhoz szívesen talál ki új dallamot.
- Általában szívesen vállalkozik dallamok kiegészítésére, rögtönzésére.
- Egyelőre nem szívesen vállalkozik dallamok kiegészítésére, rögtönzésére.

Tan eszközök

Énekeskönyv, munkafüzet vagy hangjegyfüzet, a 333 olvasógyakorlat.

Zenehallgatáshoz hanglemezek vagy kazetták, lemezjátszó vagy magnetofon.

Tánc tanításhoz népzenei kazetták.

Nevelői demonstrációs eszköz: ritmus- és betűkottás lapok, dallamkirakó.

Manipulációs eszközök: hangjegytábla, dallamkirakó, hangoszlopkocka, ritmushangszerek.

TESTNEVELÉS ÉS SPORT

1-2. évfolyam

A bevezető szakaszban - melyet a Nat nem tekint önálló képzési szakasznak - az óvodára jellemző játékoság, utánzás segítségével indul el az iskolás a konkrét műveleti gondolkodással összekapcsolt fizikai fejlődés útján. A motoros sémák fogalmi készletét ekkor alapozza meg. A közvetlen szemléleten és cselekvésen alapuló gondolkodás szakaszában minden kisgyerek igényli a differenciálást, az egyéni képességeknek megfelelő haladást.

A szakasz végén -funkciójából fakadóan - még nincs szükség az iskolai teljesítmények követelményként történő meghatározására, minősítő jellegű értékelésére.

A tantárgy korosztályra lebontott céljai és feladatai

Egészségvédelem és anyanyelvi kommunikáció:

Az iskolapadba kerülés miatti más életmódra, életritmusra való átállás nagy változás a gyermek, a családok életében. A Nat bevezető szakaszban kiemelt kötelessége az iskolának a belső igényből fakadó aktivitás fennmaradjan, a tanulási, figyelmi és magatartási egyenlőtlenségek többnyire felszámolásra kerüljenek, s e cél alól a testnevelés tantárgy tanítója sem térhet ki. Az egészséget megalapozó mozgás és beszédfejlesztés párhuzamosan történjen, a mozgás fejlesztő hatását tudatosan kell tervezni és érvényesíteni a beszéd fejlesztésére is.

A korosztály mozgékonyságának megőrzése, fejlesztése, a mindennapos testmozgás fenntartása, a testi fejlődés támogatása és a személyre tervezett fejlesztő feladatok gyakoroltatásának összehangolása a családdal a fenntartható fejlődés alapja.

Az iskola és a család szimultán hatásmechanizmusai, a környezetet kíméletét is magában foglaló sportos életmód egy-két alapvető elvének (pl. reggeli gyakorlatok, hétvégi mozgásprogramok, TV nézés idejének maximálása) rögzítésében, a prevenció fogalmának egyszerű példákkal való konkretizálásában egész életre kiható eredményt hoznak. A természetben való testmozgás nélkülözhetetlen volta, a biomechanikailag helyes testtartás kialakítása, már 6-8 évesen hiteles tanári közvetítéssel, örömteli gyakorlatokkal és a hozzá kapcsolt műveleti gondolkodással is fontossá tehetők.

Edzettség, teherbírás fejlesztése :

Az alkalmazkodás a terheléshez, a lelki és fizikai erőfeszítéshez az elérni kívánt célállapot.

A életkornak és egyéneknek megfelelő, szakszerű kondicionálás - az ügyességi, koordinációs feladatok optimális mennyiségének helyes kiválasztása, a természetes fáradással járó nehézségek élményszerű gyakorlatokkal történő leküzdése - a motoros aktivitás elhárítását előzi meg

A lelki és fizikai gyengeségek feltárását, megfogalmazását segítő eljárásokkal, a család bekapcsolásával egyéni felzárkózási program kell kövesse.

Sport- és mozgáskulturális tanulás, a tanulást segítő mozgásfejlesztés és a tanulás megtanulása kompetencia:

Az érzékszervi- mozgásos tevékenységek mentén a fogalomalkotás, a műveleti gondolkodás kialakulásának segítése mintakövetéses utánzással a tantárgy keretein belül.

Az életmód változása miatt a korosztály adaptív válaszai csökkennek, az idegrendszerük éretlenebb. Az életkornak megfelelő tevékenységek által a testkulturális, pszichomotoros képességek, készségek (kompetenciák) felmérése, fejlesztése a tanító, testnevelő első feladatainak egyike. A fejlesztő és játékos, utánzó mozgásos cselekvések gyakorlása motoros, kognitív és emocionális harmóniában segítik elő az idegrendszer érési folyamatát. Az egész iskolai munkára kihathat a pontos koordináció kialakítása a differenciált gyermeki igényt követve. Az erős biológiai mozgásszükségletet szem előtt tartva, a verbális és motoros összetevőket együtt kell alkalmazni.

A fentiek értelmében a megfigyelés, (mozgás) érzékelés, utánzás funkciók által a lazaság, tágasság, izomérezékelés, (mozgás) ritmus, reakciógyorsaság és kiemelten a térérezékelés és téri tájékozódás, az „oldalasság” mozgáskoordinációs problémái állnak a tanítás-tanulás középpontjában.

Pozitív személyiségfejlődés – szociális kompetenciák

Az egész gyermek fejlesztése tanulási, játék, sport és verseny élmények által, a helyes kommunikáció és motiválás jelenlétében, a külső és belső értékeléssel összhangban.

Az egyéni sajátosságokkal való szembenézés, az értékelési eljárásokkal párhuzamosan nagyon egyszerű önértékelési rutinhoz szoktatja kisdíjakot. Kialakítandók a tanár-díjak kommunikációs szokások.

Az örömteli teljesítést, a szabálykövető versenyzést, közös siker átélését, segíteni szükséges a tanítás-tanulás folyamatában. Szünet nélkül dicsérni és buzdítani kell a pozitív hozzáállás fenntartására. A szabad játék fokozatos csökkentése, az ismert és ismeretlen játékok szabályainak informális és formális elfogadása, betartása egyben a demokrácia tágabb értelemben vett gyakorlását is megalapozzák.

Értékes személyiségtulajdonságok könnyedén megerősíthetők a mesehősök, híres emberek példái közvetítése által.

A fejlesztés feladatai.

1-2 évfolyam

Egészség	Edzettség, teherbírás	Sport- és mozgáskulturális tanulás	Pozitív személyiségfejlődés
Elsődleges célok és feladatok			
<ul style="list-style-type: none"> Az iskolapadba kerülés, életmód életritmus változására való átállás tudatos irányítása 	<ul style="list-style-type: none"> A testi szellemi terheléshez való fokozatos szoktatás, az alkalmazkodás kiváltása a lelki és fizikai erőfeszítéshez. 	<ul style="list-style-type: none"> A testnevelés tantárgyi keretei: szervezés, formák, higiénia, tartalmak, elszámoltathatóság megteremtése. 	<ul style="list-style-type: none"> Az egész gyermek fejlesztése tanulási, játék, sport és verseny élmények által.

3-4. évfolyam

Egészség	Edzettség, teherbírás	Sport- és mozgáskulturális tanulás	Pozitív személyiségfejlődés
Elsődleges célok és feladatok			
<ul style="list-style-type: none"> A testkultúra oktatásának folyamata magától érthetően épüljön be az életritmusba. A gerincoszlop tartó erejének megszilárdítása. 	<ul style="list-style-type: none"> A harmonikus testi és szellemi fejlődés, edzettség növelése a testmozgással járó testi és lelki terhekhez való alkalmazkodási folyamatok során, erőfeszítések által. 	<ul style="list-style-type: none"> A begyakorolt keretek közt a mindenféle mozgáskoordinációs képességek fejlesztése. A sportági mozgásrendszerek játékos előkészítése örömet, szórakozást jelentő tanítási tanulási folyamatban. 	<ul style="list-style-type: none"> Az egész gyermek fejlesztése szabálykövető tanulási, játék, sport és versenytapasztalatok által, a sikerélmény motivációjával. A nemi azonosságtudat kezdődő megfogalmazása.

A gyerekek pszichoszomatikus fejlettségének és érdeklődésének megfelelő játékos mozgástevékenységek keretében a mozgásműveltség gazdagítása, fejlesztése, a mozgásfejlődésben tapasztalható lemaradások pótlása. Felkészítés a testi, lelki terheléshez való alkalmazkodásra.

A koordinációs képességek célirányos fejlesztésével a következő életkori szakaszban elvárható hatékony mozgás tanulás és sportolás megalapozása.

Az életkori sajátosságból adódó mozgásszükséglet kielégítése során az ügyesség, a mozgásos cselekvési biztonság, az erő, az állóképesség és a feladatmegoldó képesség teljesítése.

A rendszeres mozgás igényének felkeltése, az egészséges életmód elemi szokásrendszerének megalapozása.

Fontos, hogy a tanító a követelménytámasztásban éljen a differenciálás lehetőségével, elvárásai mellett, hogy erőfeszítésre ösztönöznek teljesíthetőek is legyenek, ezért az egyes tanulók adott fejlettségi szintjét tekintse kiindulási alapnak a fejlesztés megtervezésekor és a fejlődés megítélésekor.

Használja ki a mozgásos játékok jellem és közösségformáló szerepét. Az órák örömteli, vonzó légkörével, a tanulók erőfeszítéseinek ösztönzésével, igyekezetük elismerésével és személyiségük tiszteletben tartásával segítse elő, hogy a rendszeres fizikai aktivitás a későbbiekben is életmódjuk meghatározó részévé váljon.

A rendelkezésre álló időkeret elosztása:

1-2. évfolyam:

alaki képzés	5
előkészítő gyakorlatok és gimnasztika	15
járások, futások, ugrások, dobások, versenyek	20
támasz-, függés- és egyensúly-gyakorlatok	15
labdás gyakorlatok-játékok, versenyek, mérkőzések	20
mozgásos kifejező-, speciális- képességfejlesztés	15
egyéb képesség-készségfejlesztés	10
úszás (2. tanévben) az arányok szükséges átalakításával	-
	100%

A harmadik évfolyamba lépéshez szükséges minimum:

Az ismeret szintjén elsajátított elő fogalmakra, tanári emlékeztetésre helyes válaszselekvések. A bemutatott testkulturális elemek mind ösztönös, mind nyílt utánnézéssel történő visszaadása. A tanult mozgásos cselekvések gyakorlása során további fejlődés felmutatása. Az iskolai közlekedésben tudatosság.

3-4. évfolyam

A negyedik évfolyam végére már meghatározóak az iskolai teljesítményelvárások által visszaszabályozott tanítási-tanulási folyamatok. A kezdeti egyenlőtlenségek feltérképezése és az azt követő fejlesztés dominanciája megszűnik. A tanítás-tanulás folyamatában minden szereplő a motiválás és a tanulásszervezés eredményeként már a teljesítményekre összpontosít. Ez az időszak a testnevelés tantárgy egyik leghatékonyabb életkori szakasza a mozgástanulás megalapozására.

A tantárgy korosztályra lebontott céljai és feladatai

Egészségvédelem és anyanyelvi kommunikáció:

A testkultúra magától érthetően épüljön be az életritmusba és a szaporodó élettapasztalatok közé, és a gyarapodó fogalmi készletbe. A biomechanikailag helyes testtartás fenntartása, az gerinc ápolása, a légzőtorna, a mindennapos testmozgás szükségessége állandó része legyen a beszédnek és a gyakorlásnak.

A mozgékonyág fenntartása és az aktív élet rutinja mellett a szükséges testnevelés tantárgy szempontú szervezeti, higiéniai és formai elvárásoknak megfelelés szokás szintjére emelkedjen. Kezdődjen el a prevenció fogalmának kiteljesítése, megértése, alkalmazása a mindennapokban a családdal együtt, a mozgás közben is óvott szabad természetben végzett mozgásformák rekreációs előnyeinek rendszerezése tanári közreműködéssel és a gerinctorna több mozgásformát tartalmazó gyakorlatainak rendszerbe foglalása, a növekedés során a deformitások, rendellenességek feltérképezése, a korrekció természetes elfogadása.

Edzettség, teherbírás fejlesztése - a foglalkoztathatóság fizikai megalapozása:

Mérésekkel bizonyíthatóan is növekedjen az edzettség, a testmozgással járó testi és lelki terhekhez való alkalmazkodás, legyen követendő minta az erőfeszítések vállalása.

A saját fejlődés iránti elkötelezettségre való igény, az edzettség követése a visszatérő mérésekkel alakítható ki. A lelki és fizikai gyengeségek folyamatos megfogalmazása, felzárkózási programok aktuális használata ön- és családi kontroll mellett működtethető eredményesen. A fájdalom, a fáradtság, a félelem személyes korlátainak meghaladása, a saját határok leküzdése, a munkabírás kapjon megerősítést, dicséretet, mint testkulturális érték, mint pozitív összefüggés. Személyes példákkal, egyszerű tudományos ismeretterjesztő magyarázatokkal kerüljön rendszerezésre az edzés hatása a tanulásra és a szellemi teljesítményre egyszerű gondolkodási műveletek, következtetések segítségével.

Sport- és mozgáskulturális tanulás, a tanulást segítő mozgásfejlesztés és a tanulás megtanulása kompetencia:

A nagyon változatos, a testtel kapcsolatos érzékszervi és motorikus tevékenységek járuljanak hozzá a műveleti gondolkodás továbbfejlesztéséhez. Fejlődjenek a begyakorolt keretek közt a mozgáskoordinációs képességek, az ügyesség fejlesztése élvezzen prioritást. A sportági mozgásrendszerek igen sokoldalú, játékos előkészítése jelentsen örömet, szórakozást a tanítási-tanulási folyamatban.

A nemek tekintetében a terhelés adagolása még nem válik külön, de előfordulnak biológiai érésbeli jelentős különbségek. Továbbra is súlyozottan a mozgáskoordinációs képesség fejlesztése a cél: a növekvő mozgásfegyelem segítségével az izomérzékelés, a statikus és dinamikus egyensúlyozás, a jelre való gyors reagálás változó szituációkban, ritmus érzékelés és visszaadása, a térben a saját és idegen testmozgás viszonyainak érzékelése, ciklikus és aciklikus mozgások, a labdás ügyesség fejlesztése. A lazaság, tágasság fenntartása, kontrollja mellett igen óvatosan kezdődjen el a nagy izmok erősítése.

Pozitív személyiségfejlődés – szociális kompetenciák

A testnevelés kognitív, érzelmi és motoros lehetőségeinek harmonikus kihasználásával kell elérni, hogy az egész gyermeki személyiség fejlődjön a szabálykövető tanulási, játék, sport és versenytapasztalatok által, a sikerélmény motivációjával, a külső és belső értékeléssel összhangban, a nemi azonosságtudat kezdődő megfogalmazása mellett.

Az egyéni fejlődési és nemi sajátosságokkal való szembenézés, az önértékelési eljárásokban való jártasság megszerzése megszilárdul. A nyílt és kulturált kommunikáció gyakorlata, viták, összeütközések kezelésének Mintáinak bemutatása a demokratikus viselkedést készítik elő. A pozitív hozzáállás felmutatása (főleg a fiúk) a szabálykövető versenyzésben, a fiú-lány együttműködésben (pl. táncok esetén), és a gyengébb képességűek felzárkózásában, segítségével az állampolgári kompetenciák alapozódnak meg. A testkulturális ideál tulajdonságainak rendszerezésére szükséges lehet bizonyos kérdések megválaszolása: Milyen egy olimpiai bajnok, milyen egy hős harcos?

TÉMAKÖRÖK, TEVÉKENYSÉGEK

1. Rendgyakorlatok

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> Sorakozó oszlopban, vonalban, párokban. 	<ul style="list-style-type: none"> Testfordulatok helyben ugrással. Menet megindítása, térköz, távköz, nyitódás, záródás. 	<ul style="list-style-type: none"> Sorakozás, igazodás, takarás, jelentésadás. Testfordulatok helyben két ütemben. 	<ul style="list-style-type: none"> Járás ütemtartással, nyitódása, záródás. Fejlődések és szakadozások, nyitódás és záródás (sor, oszlop tartásával).

2. Gimnasztika

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> Kar-, láb- és törzsgyakorlatok. Testhelyzetek utánzó és játékos alapformákban. Kéziszergyakorlat (labdával, kötéllel). 	<ul style="list-style-type: none"> Határozott formájú szabad- (kar, láb, törzs) és kéziszergyakorlat (labda, ugrókötél). 	<ul style="list-style-type: none"> 2-4 ütemű kéziszergyakorlatok, pad- és bordásfalgyakorlatok. Páros gyakorlatok, tartásjavító gyakorlatok. 	<ul style="list-style-type: none"> Határozott formájú szabadgyakorlatok (pad- és bordásfalgyakorlatok), páros gyakorlatok. Talpboltozat erősítése.

3. Atlétika

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> Játékos futások. Gyors indulások, irányváltogatás. Gyorsfutás 20-30 méteren. Szökdelések, ugrások egy és páros lábon, fel-le, átugrások. Egy és páros lábról történő elugrások. Dobások, gurítások (célba, távolba, falra, társnak). Egy- és kétkézes dobások alulról és felülről. 	<ul style="list-style-type: none"> Játékos futások, akadályfutás. Gyors és kitartó futás, gyors indulás, állórajt. Versenyek 30 méteren. Ugrások (szökdelések, páros és egy láb felváltva, sorozatugrások, átugrások akadályok felett). Dobások távolba és célba, különböző testhelyzetekből, álló és mozgó célpontokra. 	<ul style="list-style-type: none"> Futások: futó és fogójátékok. Kitartó és gyors futások (guggoló rajt). Ugrások, átugrások szerekről szerekre, ugrás távolba néhány lépés nekifutással, ugrás magasba. Dobások: célbadobó versenyek előre, hátra, kislabdahajítás távolba nekifutással. 	<ul style="list-style-type: none"> Futások: futóiskola, kitartó futás 6-7 percig, 30, 60 méteren. Térdelőrajt, futóverseny. Rajtversenyek, akadályfutás. Távolugrás elugró sávból. Magasugrás kötetlen formában. Dobások: kislabdahajítás, tömörtlabda-dobás, kétkézes és egykezes felsődobás.

4. Torna

1.évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> Egyensúlyozó járások, mászások vonalon, padon. Kúszás, mászás különféle akadályokon. Gurulások, tarkóállás. Labdagurítás, labdafogások, átadások, labdavezetés kézzel és lábbal. 	<ul style="list-style-type: none"> Játékos feladatok támasz- és függéshelyzetben. Mérlegállási kísérletek. Gurulóátfordulás előre és hátra. Mászás rúdon és kötélén. Labdás gyakorlatok különböző méretű labdák gurítása, fogása, feldobása, elkapása. 	<ul style="list-style-type: none"> Egyensúlygyakorlatok: egyensúlyozó járás, fordulatok padon, koordinációs gyakorlatok. Gyakorlatok támaszban és függésben. Zsugor fejjállás és fejjállási kísérletek. Labdás gyakorlatok: átadás és átvétel, labdavezetés. 	<ul style="list-style-type: none"> Talajtorna: guruló átfordulások előre, hátra, fejjállás, fellendülési kísérletek kézzállásba. Mászás rúdon, kötélén. Egyensúlygyakorlatok a pad merevítő gerendáján.

5. Játékok, versenyek

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> Futó, fogó- és labdajátékok. Egyéni és sorversenyek. Téli játékok: hőemberépítés és csúszkálás, hógolyózás, szánkózás. 	<ul style="list-style-type: none"> Testnevelési játékok labdás feladatokkal. Téli játékok: szánkózás, hógolyózás, korcsolyázás. 	<ul style="list-style-type: none"> Az elsajátított mozgások versenyhelyzetben való alkalmazása. Téli játékok: szánkózás, korcsolyázás. 	<ul style="list-style-type: none"> Futó-, fogó- és küzdőjátékok. Pontszerző játékok: zsámolylabda, zsinórlabda, kézi- és kosárlabda. Téli foglalkozások.

**A rendelkezésre álló időkeret elosztása:
3. évfolyamon**

alaki képzés	3
előkészítő gyakorlatok és gimnasztika	15
járások, futások, ugrások, dobások	15
támasz-, függés- és egyensúly-gyakorlatok	12
mozgásos kifejező-, speciális- képességfejlesztés	15
sportági technikák és taktikák	20
egyéb képesség-készségfejlesztés, tn. Játékok	20
	100%

4. évfolyamon

alaki képzés	3
előkészítő gyakorlatok és gimnasztika	15
járások, futások, ugrások, dobások	15
támasz-, függés- és egyensúly-gyakorlatok	12
mozgásos kifejező-, speciális- képességfejlesztés	10
sportági technikák és taktikák	20
egyéb képesség-készségfejlesztés, tn. Játékok	25
	100%

Az ötödik évfolyamba lépéshez szükséges minimum:

A tantárgyi tudás tartalmainak elfogadása, a tudáshoz kapcsolódó tanulási teljesítményekre összpontosítás. Az egyre bővülő terminológiai fogalmak, szóbeli tanári közlések segítség nélkül mozgásos cselekvésekké alakítása. A tanári hibajavítás irányításának követése. A tanult tananyag visszaadásában, az edzettségi szintben önmagukhoz mért fejlődés, teljesítmény javulása. A természetes mozgások területén elfogadhatóan jó végrehajtási technika, harmonikussá váló külső kép. Motorikus emlékezet működése a koreografált mozgássorok bemutatásakor. A szabályok betartása, konszenzuson alapuló alakítása és vállalkozás a játékok átforgalmazására, saját gondolati műveleteken alapuló szabályjátékok létrehozására.

A következő tanévi fejlesztés alapjai			Továbbhaladási feltételek
1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Legyen képes gyakorlatok utasításait megérteni. • Tudja a gimnasztikai gyakorlatokat folyamatosan végrehajtani. • Rendszeres mozgásokban való részvétel szabadban. 	<ul style="list-style-type: none"> • Legyen képes változó feladathelyzetek szerint a mozgások végrehajtására. • Tudjon megfelelő állóképességgel futni 30 méteren. • Tudjon társaival szabályok szerint játszani. • Vegyen részt labdajátékokban. 	<ul style="list-style-type: none"> • Legyen képes helyből és nekifutással ugrásokat végrehajtani. • Tudjon célba dobni. • Legyen képes kislabdával távolba hajítani a tanult fogásmóddal. • Ismerjen szabadtéri játékokat. 	<ul style="list-style-type: none"> • Tudjon az osztálya a vezényszavak szerint alakzatot felvenni, változtatni. • Ismerje a gyermek a tanult mozgásformákat, legyen képes gimnasztikai gyakorlat folyamatos bemutatására. • Tudjon sportversenyeken, labdajátékokban részt venni.

Értékelési szempontok:

1. évfolyam	2. évfolyam	3. évfolyam	4. évfolyam
<ul style="list-style-type: none"> • Az utasítások végrehajtásának pontossága. • A mozgás összerendezettsége. • Kitartás a feladatvégzésben. 	<ul style="list-style-type: none"> • A mozgás és a feladathelyzet összhangja. • Az állóképesség fejlettsége futásban. • A szabályokhoz való igazodás kialakultsága. 	<ul style="list-style-type: none"> • Az ügyesség szintje az ugrások, és dobások végrehajtásában. • Kitartás és fegyelmezetttség, az új mozgások tanulásakor. • Aktivitás a közös játékokban. 	<ul style="list-style-type: none"> • A tanult mozgásformák alkalmazása új feladathelyzetben. • Hosszabb gyakorlatsorok végrehajtásának folyamatossága. • Szabálytudat és – alkalmazás a küzdő feladatokban és versengésekben.

Szempontok a tanulók teljesítményének szöveges értékeléséhez:

A tantárgy sajátossága, hogy az ember nem látja a saját mozgását, valamint mások által a mozgásos tevékenysége azonnal látható. Ezért nélkülözhetetlen a folyamatos visszacsatolás, a „mikroszintű” értékelés, hibajavítás párhuzamosan a gyerek ösztönzésével. Nagyon fontos, hogy ne csak a tanár kiváltsága legyen a látás, hanem szokjanak a diákok hozzá, hogy az értékelés közben is figyelik egymás mozdulatait. Ezáltal a tanulók számára természetes lesz, hogy szövegesen értékelik őket nem csak az óra közben, óra végén, hanem a nagyobb időegységet követően írásban is a már ismert megfogalmazásokkal.

Az értékelési rendszer illeszthető tetszőlegesen célokhoz, feladatokhoz illetve témakörökhöz. Az eljárás az értékelés során egyszerű kérdés-válasz formájában jut el az eredményhez: Hol tart a tanuló a kívánt célállapot elérésének útján? Pl: Képes-e a helyes testtartásra ülés közben?

Lehetséges kérdések - válaszok

Egészségvédelem és anyanyelvi kommunikáció:

A korának megfelelő-e a mozgékonyasága, mozgásiigénye?	Az önálló játék során gyakran félrehúzódva leül.
Beszél-e, rajzol-e mozgás és sportélményeiről?	Sokat rajzol és mesél a hétfégi sportélményeiről.
Mozog-e szívesen a szabadban?	Jól kihasználja a szabad teret.
Öltözik-e, tisztálkodik-e önállóan?	Ruháit szétszórja, nem mos kezét óra után.

Edzettség, teherbírás fejlesztése :

Kitartó-e a futásban?	Hamar kifárad az órán.
Megfelelő –e az izmainak fejlettsége?	Függésben sokáig képes tartani magát.
Mutat-e javulást az izomerőt mérő eredményekben?	Hasizom gyakorlatból félévben sokat javult.

Sport- és mozgáskulturális tanulás, a tanulást segítő mozgásfejlesztés és a tanulás megtanulása kompetencia:

Helyes-e a testtartása?	Állásban, ülésben görbén tartja magát.
Hogyan használja a labdát?	Ügyes a labda dobásában, elkapásában.
Kontrollálja-e a saját mozgását?	Sokszor nekiszalad másoknak, balesetveszélyes.
Érti-e a feladatokat?	Hamar és pontosan utánoz.
Pozitív személyiségfejlődés – szociális kompetenciák	
Tartja-e a szabályokat?	Szabályt tart és másokat is figyelmeztet erre.
Együtműködik-e, segít-e?	A szerek mozgásából kivonja magát.
Csoportban a munkája?	Szívesebben játszik egyedül, hamar kiáll a csapatjátékokból.
Figyel-e a környezete megóvására?	Mindig felszedi a szemetet, locsolja a virágokat.
Társas kapcsolatai milyenek?	Nehezen barátkozik, keveset kommunikál.

Teljesítménymérés:

A közoktatási törvény 41§. 5 pontja a tanulók motorikus teljesítményének évenkénti mérését írja elő. Ennek a feladatnak az elvégzéséhez az elmúlt években többféle – kötelező vagy ajánlott – mérési eljárás látott napvilágot. A tesztek kiválasztásakor és az eredmények közlésekor az alábbiakat érdemes szem előtt tartani.

Legyenek a tesztek

- Valamennyi iskolában végrehajthatók,
- Kellően megalapozottak a tesztelméleti követelmények szerint,
- Választhatók a helyi sajátosságoknak megfelelően.

Tesztek

A tesztek kiválasztásakor a fent említett szempontok mellett még azt az elvet is jó követnünk, hogy az *emberi motorium, a tanulók motorikus teljesítménye csak a képességek két nagy csoportjának a kondicionális és a koordinációs képességeknek az együttes mérésével* jellemezhető.

A 1-4. osztályosok, valamint az idősebbek eltérő tesztjei a mozgásfejlődésbeli különbségek indokolják. A 7-10 éves kor közötti időszakban jelentékenyen javul a motorikus tanulási képesség, melynek eredményeként rengeteg új mozgást képes a gyermek megfelelő színvonalon elsajátítani. Főleg a mozgások ritmusa javul. Vele párhuzamosan eltűnnek a felesleges mellékmozgások, s így a mozgás pontosabb lesz. Jellemző, hogy a gyermek ebben az életszakaszban állandóan készen van a mozgásra, amely a tanulási kedvből, és a teljesítmény-készenlét magas színvonalából ered. A mozgásfejlődés középpontjában tehát a koordinációs képességek fejlődése áll.

Az 1-4. osztályosok itt javasolt próbái ezt a képességcsoportot vizsgálják.

- 1) *Szlabom futás.* A rajtvonalra merőlegesen, attól 5, 10 majd 15 méterre kell elhelyezni egy-egy medicinlabdát. A tanuló hullámvonalban futva kerülje el elsőként labdát, majd megkerülve a harmadik labdát hullámvonalban fusson vissza és haladjon át a rajtvonalon. (Célszerű az első labdát balkéz felől kerülni.) Két kísérlet közül a jobbik eredményt kell feljegyezni. A mérést 0,1 s-os pontossággal kell végezni.
- 2) *Szlabom labdavezetés kézzel.* A tanulónak a szlabompályán kézi labdavezetéssel kell haladnia. A célvonalon (ami a rajtvonal is) meg kell fognia a labdát. Két kísérlet közül a jobbik eredményt kell rögzíteni, 0,1 s-os pontossággal. Célszerű jól pattanó „pötytyős” labdát használni.
- 3) *Korlátozott futás.* (20 lépéses futás). 10 méteres futás, egymástól 50 cm-re lévő vonalak közé lépve. Minden vonalra vagy vonalon túllépésért 0,1 s-ot adunk hozzá az eredményért.
- 4) *Ritmusrólválós futás.* 30 m-es pályán történik a futás. A rajthelytől 5 m-re lehelyezünk három egymáshoz érő karikát, a pálya közepén 5 egymáshoz érő karikát (a középsőt helyezzük a futás távolságának felezőpontjára), a célvonalról visszaszámítva ugyancsak 5 m-re újabb három karikát helyezünk le. A tanulónak úgy kell futnia, hogy a karikák mindegyikébe belelépjen futás közben. Történhet két kísérlet, melyből a jobbikat jegyezzük fel, 0,1 s-os pontossággal.
- 5) *Egyensúlyozás.* A tanuló csukott szemmel, magastartás ujjfűzés helyzetben vár. Jelre az egyik lábát térdben hajlítva derékszög helyzetéig emeli. Az órákat akkor kell megindítani, amikor a tanuló felemelte a lábát. Az időt 0,1 s-os pontossággal kell mérni addig, amíg a lábát le nem teszi. A próba 1 percig tart.
- 6) *Egyensúlyozó járás.* A tanuló lapjára fordított tornapaddal szemben, az attól 1,5 m-re lévő rajtvonal mögött áll. „Elefántormánnyal” (egyik kezével az orrát fogja a másikkal ezen kinyúlva) kislabdát fog. Jelre végighalad a pad merevítő gerendáján, lerúgja gerenda végére állított tömött labdát, majd egyensúlyozva visszafut. Az idejét a rajtvonal újra eléréséig 0,1 s-os pontossággal rögzítjük. Minden esetleges lelépést 1 s hozzáadásával büntetjük.
- 7) *Tartós – 6 perces – futás:* Jelöljük ki egy 20 m x 10 m-es területet. Sarkaira tegyünk zászlót, labdát vagy bármilyen tárgyat, amit majd meg kell kerülni. A rajtvonalat úgy helyezzük el, hogy az első lépéseket a tanulók a hosszabbik oldal mentén tegyék meg. Az előbbieken leírt terület körül kell futni folyamatosan 6 percig. Folyamatosan számolni kell a köröket. Az idő leteltét sípszó jelezze.

Ekkor a tanulónak meg kell állnia azon a helyen, ahol éppen tartózkodik. Az utolsó körben megtett távolságot 1 m-es pontossággal kell meghatározni. A körök számát meg kell szorozni 60-al, és hozzá kell adni az utolsó körben megtett távolságot. Az így kapott eredmény kerül a jegyzőkönyvbe.

Taneszközök:

Tornatermi berendezések és felszerelések:

Tornapad, bordásfal, ugrószőnyeg, talajszőnyeg, zsámoly, mászókötel, öltözőpad.

Atlétikai szerek és felszerelések:

Magasugróléc, gumizsinór, kislabda (maroklabda).

Sportjátékok eszközei:

Kézilabda vagy kosárlabda, ugrókötel, gumikötél, karika, buzogány, műanyag labdák (különböző méretben).
(lehetőség szerint az osztály létszámának megfelelő optimális tárgyi felszereltség.)